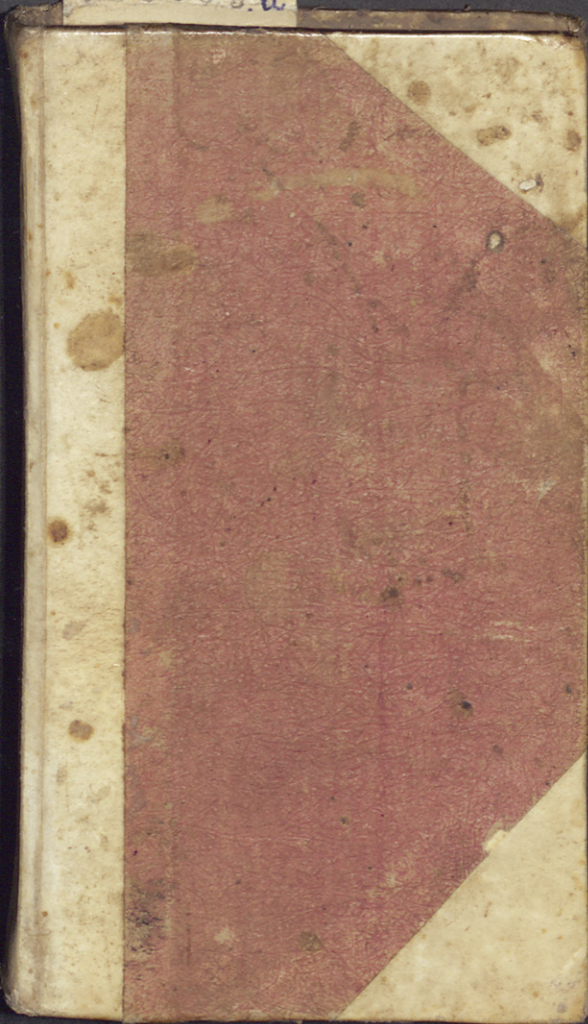

703695.a

703695a

RMK # 1402

703695a

INSTRUCTIO
CONFESSARIJ,
SIVE
OPUSCULUM

In quo traditur praxis cum
fructu administrandi Sacramen-
tum Pœnitentiæ

Authore

R.P. PAULO SEGNERI,
è Societate JESU.

Ab

Alma Sodalitatè B. M. Virginis
sub titulo Purificatæ, in Collegio Ge-
nerali Cleri Rgni Ungariæ erecta
& Confirmata.

In Xenium

Illustrissimis, Reverendissimis,
Spectabilibus ac Magnificis, Admo-
dum Reverendis DD. Confodalibus in
eadem Virgine Purificata conjun-
ctissimis

Oblatum & Dicatum.

Repressum Tyrnaviæ Typis Academi-
cis, per Joan. Andr. Hörmann 1698.

A

lu
lu
ci
h
q
z
re
o
A
n
re
n
c
r
a
v

Introductio

Ad intelligendum ea, quæ in hoc opusculo tractantur.

Supremus ille rerum omnium Conditor ac Dominus, qui solus absque alieno ministerio formare Hominem voluit, noluit in ejusdem reformatione esse solus. Imò certissimò nobis constat, quòd, cum neminem adiutorem in creatione hominis admiserit, talem eò magis requisiverit in redemptione, *Ite & vos in vineam meam, Matth. 20. 4. & 7.* Quare ad tam honorificam operam supra omnes alios destinavit suos Sacerdotes. Atque ut in Ecclesia ijsdem majorè me dicam æstimationem, an amorem conciliaret, per Apostolum illorum ministerium nobili, & inaudito hoc encomio insignivit: *Dei adiutores sumus. 1. Cor. 3. 9.* Verum est, laudem & gloriam istam non omnibus æqualiter convenire Sacerdotibus, qui se saluti ani-

marum impendunt. Merentur hunc
 titulum Scripturæ Interpretes, Prælati,
 Concionatores; sed nemini potiore ju-
 re, ut mihi videtur, attribuitur, quàm
 ijs, qui administrant Sacramentum Pœ-
 nitentiæ, & appellantur Confessarij:
 quippe si bene rem perpendimus, nul-
 lus præter ipsos tam propinquam ope-
 ram ad infusionem gratiæ confert, per
 quam Animæ vitam suam accipiant.
 Cæteri quantum in ipsis est præstando,
 doctrinâ, correctione, consilijs, solum-
 modo requisitas ad id ponunt dispositi-
 ones, illudque agunt, quod Ezechielis
 exhibet visio; colligunt ossa arida & di-
 spersa in vastissimo hujus mundi cam-
 po, non autem inspirant iisdem vitam,
 Confessarij spirant spiraculum vitæ. Li-
 cèt enim Deus solus gratiam infundat
 in animam, nihilominus Confessarij
 præ omnibus alijs ad hoc opus concur-
 runt, dum videlicet per sacram Absolu-
 tionem portas illas plusquam Tartareas
 diffringunt, quæ hætenus Domino vir-
 tutum ad cor humanum aditum occlu-
 sère. Hinc Confessarij officium pro-
 prium & prorsus singulare est Legis E-
 vangelicæ. Antequam veniret pleni-
 tudo temporis, Sacerdotum autoritas
 solum se extenderat ad ferendum judi-
 cium

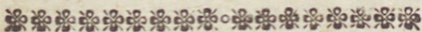
cium de leprosis, essetne ex integro ijs restituta sanitas, non autem penes ipsos erat hanc impertiendi potestas. Reservabatur nempe ista nobilioribus Sacerdotibus à Christo constitutis: hos enim verbis, quibus olim Salvatorem nostrum leprosus compellabat, alloqui licet; *Domine si vis, potes me mundare. Matth. 8. 2.* Illi verò soli cum Christo respondere possunt: *volo, mundare.*

Manifestum proinde est, quanta dignitas sit, quam Sacerdos in sublimi suo Pœnitentiæ tribunali gerit. Quòd si Officium istud in excelso honoris gradu constitutum est, scire oportet, non minùs eidem periculum cum propriæ, tum alienæ salutis esse annexum, nisi debitâ ratione administretur. Baculus ille Prophetæ, qui, dum Elisæi manu regebatur, puerum mortuum ad vitam revocavit; Idem ipse, quamdiu manibus Giezi famuli versabatur, non nisi arctiùs mortis vinculis visus est constringere exanimem. Ut adeò, si de ullo alio, id de Confessario possit affirmari. *Mors & vita in manu linguæ. Prov, 18. 21.* Gerit in potestate linguæ suæ animarum salutem, si ritè utatur, quemadmodum officij ratio postulat, unâque exitium, cum à præscripta norma aberraverit,

Quare ut pro viribus tanto malo occurratur, colligere studui ex Doctorum, Sanctorumque judicijs, atque divinis literis, quædam documenta practica, quæ serviant ad dignè & cum fructu obeundum ministerium Pœnitentiæ. Sermo mihi est cum Confessario Novitio, qui non minùs capax, quàm cupidus sit instructionis. Quos enim experientia magistra docuit, eorum ego malo audire præcepta, quàm nova superaddere. Ut autem, quæ dicturus sum, majorem fidem inveniant apud lectorem, annotabo ad calcem cujusvis Capitis Nomina Doctorum, ex quibus allatam doctrinam hausi. Placuit modus iste, cum videretur gratior & jucundior futurus Lectori, & qui sine remora expeditè, & qui securè cupit stadium percurrere. Qui securitatem desiderat, is patucis revolutis pagellis inveniet, qui manum porrigant dubitanti; inoffenso autem pede decurret, quisquis festinare volet, nullo Doctorum interpellante, & digitum identidem in libros suos intendente. Non omnes adduxi, quos potui in singulis materijs, sed eos duntaxat, qui ex proposito aliquam illarum expenderunt, & cæteris viam straverunt; ut necesse non sit aquam è rivulis petere,

re, cum puram & illibatam doctrinam ex ipsismet fontibus licet haurire. Etsi subinde in illorum gratiam, qui, ut in senatu, ita etiam in libris malunt numerare suffragia, quam ponderare rationum momenta, allaturus sim non paucos alios, quorum autoritate præsertim sententiæ præcipuæ stabiliantur & roborentur. Universa hæc instructio bifariam dividetur. In prima parte proponam Confessarium tanquam Judicē, quare agā de scientia requisita ad hujus generis causarum tractationem: de Interrogationibus, Pœnitentijs, Absolutione, quæ propria sunt huic officio. In secunda parte eundem Confessarium Medicum esse statuo, electum ad restauranda damna per peccatum illata, & antevertendos relapsus; diceturque, quod ad hoc præstandum visum fuerit conducere. Et quoniam fructus cæterum sapidi & salubres, ingrati tamen esse solent, quando de spinis eos legere oportet, studebo doctrinam eâ facilitate (præter morem) legentibus accommodare, ut omnium manibus valeat absque offensa tractari. Quâ ratione ex hoc tenui opusculo eveniet, ut nonnullus enascatur fructus ijs Confessarijs, quorum hîc directionem in me

suscepi. Itaque potero in veritate mitigare illam difficultatem, quæ mihi in præsentem ministerium, quod laudo, supra modum reddit laboriosum. Parem fortè operam præstat, qui probè Confessarium fingit & expolit, quàm qui multorù pœnitentium salutem cooperatur. Certum est, quòd Anna de se ipsâ exultans gaudio pronuntiavit, se licèt sterilem peperisse multos filios; *donec sterilis peperit plurimos. 1. Reg. 2. 5.* Et si enim præter Samuelem, alium nullum habuisset filium, unicus tamen iste olim debebat dare vitam quamplurimis.

C A P U T I.

Quòd Confessarius sit Judex, & de Scientia, quæ ipsi est necessaria ad rectè judicandum.

EGo dixi: *Dij estis. Ps. 81. 6.* Versantur Sacerdotes in statu medio inter Deum & homines. Cum Deo sunt homines, cum hominibus sunt Dij. Propè ad eum modum, quo parelia in aère respectu solis sunt nubes, & respectu nubium appellantur soles. Quòd si hoc fas est de omnibus Sacerdotibus cum fundamentum

damento affirmare, id longè magis de vobis poterit enuntiari, qui ad sublimè Confessarij munus fuistis admissi: Non solùm quia estis Judices, quos Deus olim in Exodi libro sæpenumero divinissima hac Nomenclatione condecoravit, sed quia estis Judices delegati in tali causa, quæ ex natura sua spectat ad forum Dei. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Marc. 2. 7.* dicebant olim calumniatores Scribæ, neque malè, tametsi non intelligerent, quid loquerentur. Et quidem in veritate Sacerdos peccata dimittit, neque solummodo declarat Pœnitentem absolutum, ut impiè quidam docuerunt, damnati à Concilio Trid. Sess. 14. c. 6. & Can. 9. Sed ipsemet peccatorem absolvit, seu quod idem est, tollit obligationem, dissolvit vincula, & condonat benevolè illud debitum, pro quo nullis creaturæ viribus satisfieri posset unquam. Et cui aliquando Judicium impertita fuit potestas, quâ ex misero & reo faceret innocentem? Summa illorum Auctoritas non altiùs assurgit, quàm ut pronuntiet innocentem, qui falsò erat accusatus, non autem ut faciat innocentem. Abstergere potest candidissimæ mustelæ maculas, non autem versicolori

lori Pardo nitidum candorem inducere. Sed quid Judicum potestatem memoro? dicam potius, cui Angelorum similis collata est potestas, licet quis cogitando singulorum dotes & perfectiones percurret, quæ ab infimo usque ad supremum ita excrescunt, ut in immensum videantur accumulari? *Cui Angelorum dixit Deus: Quorum remisseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt?* Plus dicam. Nemo satis assequi potest, quanto odio prosequatur Deus peccatum mortiferum. *Abominatio est Domino via impij. Prov. 15. 9.* Rem abundè demonstrat, quòd Divina Majestas satis non habuerit, omnia opera Gratix ad destructionem peccati ordinasse, sed ad illud stirpitis evellendum, vitam quoque suam impenderit Deus Homo, ut secum illud Samsonis instar propriâ oppressum ruinâ contumularet. Et tamen hæc peccati everfio, quæ pretioso stetit Redemptoris Sanguine, quantâ facilitate per Confessarium propè quotidie iteratâ renovatur? Tollit Sacerdos manum, & ait, *Absolve te*: quâ voce auditâ mox corrunt muri Hierichuntini, etsi geminato ambitu clausam tenuerint civitatem; & non solam in pulverem subsidunt, sed

sed planè in nihilum dissolvuntur. *Quæretur peccatum illius, & non inveniatur.*

Ps. 9. 15.

Atque hæc sunt, quæ ad superius jam dicta addidisse, multùm juvabit, eum nempe in finem, ut tantò sublimiorem æstimationem conciperetis potestatis, quæ in vobis residet, itaque intelligeretis, quanta vobis incumbat necessitas comparandi congruam scientiam, pro tali munere veluti oportet, exercendo. Perpendite, quòd sententia à Sacerdotibus in hoc iudicio prolata, tanti sit ponderis atque momenti, ut quamprimum hanc ratam habeat, eique subscribat, universa curia cælestis. *Quodam modo ante diem Judicij judicant:* ait S. Hieronymus, & *quod ipsi judicaverint in suo tribunali, approbabitur in die Judicij. Ep. ad Heliod.* Quanto ergo studio decet examinatum & elaboratam esse hanc sententiam, ut possit coram tam augusto confessu exhiberi, ne declaretur irrita, utpote vel per ignorantiam corrupta, vel per inconsiderationem præcipitata. Certum est, non solum pro gravi peccato à Theologis haberi, si quis Pœnitens studio, datæque operâ indoctum eligat Confessarium, qui munere suo rite fungi nesciat, (I)

A 5

verùm

verum etiam non minoris culpæ reum ab iisdem censeret Confessarium, qui ministerium hoc obit, seque exponit confessionibus excipiendis absque sufficiente scientia. (2) Huiusmodi enim imperitos Sacerdotes à functione tanti muneris suspendit ipse Deus, clarissimis his verbis. cum dixit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* *Os. 4. 6.* Non dixit: *ne sis Sacerdos.* Hoc enim ei permittit; sed merito pronuntiavit: *Ne Sacerdotio fungaris:* Quia tametsi Deus ob ignorantiam impositum munus non auferat à Sacerdotibus, non tamen vult id exerceri cum gravi periculo reverentiæ, quæ debetur Sacramentis. Neque satisfacis, si dicis: sum approbatus ab Episcopo; quotiescunque aliunde te manifestè agnoscis inhabilem: quia approbatio præsupponit scientiam, non confert: neque enim, qui te in viæ ducem assumit, oculorum simul lumen tibi præbet ad videndum, si cæcus es. Dixi: si te manifestè agnoscis inhabilem. Quia si solùm dubitas, stare poteris iudicio illius, qui te approbat. (3) atque interea te idoneum magis reddendo, & tuæ, & approbantis conscientiaë consulere.

Verum est, sufficere Confessario eam
sal-

saltem scientiam, quæ sit commensurata illorum conditioni, quorum gubernat conscientias, (4) Qui agrestium in pago audit Confessiones, tantâ non indiget doctrinâ, quantâ opus habet is, qui in civitate hoc fungitur munere, & tribunal conscendit, ubi difficiliore agitantur causæ. Aliud est, sine periculo simplicem judicare bubulcum; aliud, consularium & mercatorum agere arbitrum. Cui simplex & candida committitur conscientia deducenda plano tritôque tramite, necesse non est, ut eâ excellat peritiâ, quâ juvandi sunt labyrinthicis implicati erroribus. Negari non potest, defectum scientiæ suppleri per sæpe experienciâ, cui plurimum attribuit Divinus Spiritus *Eccl. 34. 10. Qui non est expertus, pauca recognoscit.* Imò multum ad rem facit à natura indita judicandi facultas, quâ quis in rarioribus casibus jubetur dubitare, & doctiorum flagitare consilium. *In casibus dubijs* (ita sentit sacrum Concilium:) *possit requirere consilium sapientiorum, modo non prodat penitentem, nec aliud præbeat indicium, ex quo possit agnosci.* Si gravissimi duntaxat Theologi huic præficiendi essent iudicio, populo non modo adempta esset frequentandi Mysterij

rij copia quotidie, sed vix semel concessa in anno: itaque Sacramentum hoc foret quidem fons saluberrimus omnibus, sed clausus, qualem noluit videri Deus, inquiens: *Fons patens Domui David in ablutionem peccatoris. Zach. 13.* Nescio proinde, quomodo suam excusare queant temeritatem non pauci, qui, exigua instructi notitia rerum, quas scire summopere interest, audent conscientiarum sibi vindicare arbitrium, quasi non esset, ut loquitur S. Gregorius, *ars artium, regimen animarum.*

Porro scientia hæc requisita duplex est. Alia universalis, quæ appellatur *Scientia Juris*. Particularis altera, dicta *Scientia facti*. Ad primum genus pertinet, scire saltē hæc septem sequentia. 1. Quantum se cujusque extendat jurisdictio. tum ne quem absolvat, nisi subditum, cum scriptum sit: *Judex sapiens* (quantumcunque sit sapiens) *judicabit populum suum. Eccl. 10.* tum ne in eas noxas sibi arroget potestatem, quæ ad altius spectant tribunal. Oportebit proinde cognitos habere Casus Reservatos, ac Centuras, saltem quæ frequentius solent occurrere. 2. Sciat discernere, quod à veteris testamenti Sacerdotibus exigebat Deus, inter lepram

& lepram, hoc est, mortalia à venialibus & qualia sint ex genere suo. 3. Dijudicare possit circumstantias peccatorum aggravantes aut imminuentes, certè eas, quæ diversam speciem efficiunt. 4. No- verit, ubi facienda sit restitutio, seu famæ, seu bonorum fortunæ. 5. Quæ sit occasio proxima peccandi, & quando quis te- neatur eam evitare. 6. Quis & qualis dolor necessarius sit Pœnitenti ad obti- nendam gratiam Sacramenti. 7. Quæ forma observanda Absolutionis, & quæ- nam remedia præscribenda adversus peccata saltem communia. (5)

Quæret hoc loco aliquis, præstétne in judicio isto sacramentali benigniores se- qui sententias, an potius rigidiores? Vi- detur hic uno verbo doceri velle pru- dentiam. Existimo tamen in hunc mo- dum posse responderi. Duplici ratione navis aliqua suo levare potest onere. Si merces, quibus onusta deprimitur, eij- ciantur, quo modo expeditior redditur ad profequendum iter, portumque te- nendum. Præterea etiam saburra navi subtrahi potest, itaque allevari. Sed hoc est evidenti obijcere navem naufragio. Similiter duobus modis Pœnitentis conscientia potest allevari, cum fructu, & dispendio. Potest nempe ipsi ita fa- cilis

cilis reddi legis observatio, ut se ultrò ei, & lubenti animo subjiciat, potest è contrario ipsi eadem ita laxari, ut liberum se putet, & omne jugum excutiat. Exempli gratiâ. Est qui Confessionis faciendæ causâ tuis advolvatur pedibus, æqualiter & crapulæ, & libidini deditus. Quòd si tu istum arctissimis limitibus, quibus nonnulli Authores (6) legem jejunij circumscribunt, velis constringere, veluti, ut vespertina refectio non excedat quatuor uncias, neutiquam ipsi persuadebis jejunium. Verùm cum eidem dixeris juxta mitiorem sententiam (7.) prædictam quantitatem viribus corporis & complexionì conformandam esse, atque in genere loquendo, satisfacere, qui quartam consuetæ cænæ partem non transgreditur; En mox animum sumet Pœnitens, séque pronum ostendet ad parendum legi hac moderatione declaratæ. E contrario, si eidem asseveraveris, ipsum, dummodo statuat nunquam peccare amplius, nequaquam teneri famulam pellicem ex ædibus suis amandare, cui centum scuta dederat mutua, quorum recuperandorum spes periret eâ dimissâ. (8.) Lætus ac hilaris domum suam repetet, ex tam favorabili laxaque sententia, sed

malo

malo suo. Conversari familiariter perget, & brevì post conversationem fædo se conspurcabit flagitio. Quod facillimè declinari poterat, si occasio tempestivè fuisset subtracta. Unico verbo; quando benignæ opiniones Pœnitentē quasi manu ducunt ad legis observantiam, ijs te accomoda, quod non prohibetur. At cùm per eas difficulter præcepto satisfieri poterit; noli eas amplecti, aut suadere alteri, ne animas, quibus veterum excutere maximâ sollicitudine debueras, dulci quodam pocœnio consopire videaris, consopitâsque ex montis culmine in præcipitium deturbare. Et hinc Deus avertat, ut tibi unquam in mentem veniat, dictare ulli, quiscunque sit Pœnitens, tanquam probabilem sententiam, quòd in re venera detur parvitas materiæ, sicuti in cæteris. Quis enim unquam dixerit ignem esse modicum, quo admoto pulvis nitratus horrendâ ædificiorum strage in flammam erumpit. Unica scintilla, etsi minutissima, abundè sufficit maximo incendio. Finio caput istud. Licitum esse censent viri prudentes, benignâ uti interpretatione, cum Doctõribus classicis, circa præcepta positiva, non autem fas esse eam adhibere naturalibus, præ-

tio est, quia tribunal istud à cæteris peculiare habet hoc, quòd in eo absolva-
tur, qui crimen fatetur; & damnetur,
qui tacet. Unde nullius plùs inter-
est, quàm nocentis, ut veritas cogno-
scatur: Itaque necesse non est, venato-
rum more quæstionum retibus eam cir-
cumdare: satis est Confessario, patienter
expectare, donec ipsamet ultrò se in
prædam offerat. quemadmodum Mo-
noceros ad sinum virginis confugiens.
Ita quidem actu iplo fieri oporteret, sed
alia modò fiunt omnia. Poenitentis ve-
recundia, exigua examinis, doloris,
atque propositi præmissa dispositio, sæ-
piusimè Confessarium cogunt, interro-
gandi onus in se suscipere, à quo aliàs
ipsum liberum esse conveniret. (2.) Si
ergo cupis, ut ritè iudicium procedat,
oportebit te sæpenumerò rei partes age-
re (qui, ut jam diximus, Accusatoris
quoque personam sustinere debet) atq;
illius imitari patientiam, qui dixit: *Cau-
sam, quam nesciebam, diligentissimè in-
vestigabam. Job. 29. 16.*

Dux tamen peccantium classes quæ-
stionibus specialiter sunt juvandæ, qui
præfigurati sunt in duobus illis famosis
energumenis, quos Christus liberavit.
Matth. 12. 22, & Marc. 9. 24. Quidam
veri-

veritatem non manifestant ob ignorantiam, & hi sunt *muti & cæci*, sed cæcitate plerumque voluntariâ, quia debitam non adhibent diligentiam, quâ illam excutiant. Alij veritatem premunt ex malitia, sũntque *muti ac surdi*: nolunt enim audire interna conscientie monita, quibus ad eam revelandam stimulantur. Loquamur nunc de prima classe. Multi sunt, qui, cum habeant conscientiam non quidem malam, sed involutam ac intricatam, nunquam se applicabunt eidem examinandæ. Accidit ipsis, quod experiuntur ij, qui domi morosas ac tetricas alunt uxores, nunquam non timent suas ædes revisere, docti jam experientiâ, quàm verè dictum sit: *Melius est habitare in terra deserta, quàm cum muliere rixosa. Prov. 21. 19.* Cum his media incedendum est viâ: ut nec debitæ curæ quid in te patiaris desiderari, neque etiam omnes insecteris minutias, (3.) Illud enim tuæ noxium foret conscientie; istud autem plus gravaret Pœnitentem, unde ei Sacramentum molestum redderetur, & odiosum. Si stabilem quam teneas, regulam desideras, scito, nullam à Christo Fidelibus legem fuisse præscriptam confitendi omnia peccata commissa, sed

ea solummodò, quorum post diligens examen meminisse possunt. (4.) Unde si diligentiae tali satisfactum est, ad nullam ulteriùs adhibendam operam obligatur Pœnitens, longè verò minùs Confessarius. Ex hoc fundamento duo in praxi utiliter observanda deduco. Si quispiam te accefferit, quem nôsti semper accuratum in perquirendis, tum exponendis peccatis, noli eum pluribus torquere, (5.) sed posteaquam dicendi finem fecit, loco strictioris examinis tempus potiùs colloca impertiendo salutaria documenta; Nec fisci procuratorem magis videaris imitari, qui in hoc solùm curam intendit, ut in apertum protrahantur crimina potiùs, quàm ut inculcetur horror delinquentib9; Quòd si è contrario alius tibi occurrat, incurius ac negligens, eum tu non teneris majore studio examinare, quàm quo ipse uti debuerat, si sponte suâ seipsum discussisset. (6.) Itaque opus non erit ijs interrogationibus, quas ipse intra suam conscientiam non instituisset, scrutando animi latebras, juxta virium suarum facultatem. Hinc non est, cur terrearis, quando agrestes, rudes, minùsque præparati te circumstant pœnitentes. Vis breviter eos expedire, & in pace dimitte-

mittere? appositas illorum statui adhibe quæstiones, poterisque elicere eorū delicta, unà cum numero, specie, ac circumstantijs, in quorum notitiam neq; ipsi qualicunque inquisitione pervenissent. (7.) Quod si aliquorum rationes ita confusas invenias, ut tuo labore eum gradum diligentiae nequeas assequi, quâ ipsi tenentur explicare, quis dubitat expedire, illos remitti, quoad melius disponantur, cum integritati ad hoc Sacramentum requisitæ satisfieri non possit in tali casu? Verùm admitte consilium meum. Tenta interrogando, Et si alium hinc fructum non referas, efficies saltem, ut multi illorum, velut arrhabone accepto, rursus ad te revertantur.

Quod verò molestissimum accidere solet ijs, qui confitentibus aures præbent, est numeri inquisitio. Populus bibit iniquitatem, velut aquam ex præterfluente amne, ut calices non numeret, quos evacuat. Si aliter fieri non possit, non est cur te ipsum affligas. Quando certus numerus sciri nequit, sufficit probabilis; perquire in genere tempus, quo peccato alicui fuerunt dediti; sciscitare, quoties per mensem, aut hebdomadem illud committere sint soliti.

liti. Imò circa quosdam actus internos, quales sunt odij, luxuriæ, nihil attinet (saltem ordinariè) in longioribus Confessionibus ita rigidè frequentiam examinare. (8.) quia plerumque explicari non potest absque periculo errandi sive per excessum, sive defectum; sed satis erit habere rationem temporis, quanto quis vel in discordia vixerit, vel mulieri fuerit familiaris. Neque enim novum est, res, quæ ad calculum solent numerari, expendere ad mensuram. Ita quis est, qui ab Oecono tempore messis exigat granorum numerum? Rectiùs integros acervos modijs admetiri, mos habet.

Neesse quoque non est præteritas Confessiones curiosiùs investigare, atque ad eas repetendas urgere pœnitentes, nisi in casu apertæ necessitatis: cujusmodi foret ex parte Sacerdotis, si jurisdictione caruisset, vel ex parte pœnitentis, propositi & doloris defectus. Cæterùm, nisi compertum tibi sit de manifesto errore, Jurisperitorum Regulam sequere, quæ docet, in dubio semper esse præsumendum in favorem actûs, quòd sit validus. Et licèt Pœnitens ob exiguam intellectûs perspicaciam in antea actis Confessionibus numerum peccatorum

torum non nisi confusè indicâset, non erit propterea cogendus ad repetitionem majore studio faciendam: præsertim cum peccata etiam confusè enarrata sint directè absoluta, unde nulla est necessitas eadem iteratò explicandi. (9.)

Deinde cupio magnopere te parcum gravèmq; esse interrogando circa materiam luxuriæ. (10.) ne tibi accidat, quod pictori, qui cum Helenam exquisitâ diligentîâ depingeret, ejusdem cupidine exardescere cœpit & accendi. Utere proinde verborum modestiâ, & quamvis subinde circumstantia maneret tecta, quæ alioquin ad integritatem materiale[m] spectaret, nihil interest; (11.) aliud enim majus bonum prævalet. Adeò fœtet palus ista, ut consultum non sit, vel à Pœnitente, vel à Confessario, ubi opus non est, moveri: sufficiat requirere speciem patrati sceleris, non verò modum: & si ipsi vel ex inverecundia, vel ignorantia hunc vellent declarare; suaviter eos mone, necessarium non esse. Expediret hac in re imitari Philotophum illum, qui veritus, ne loquendo de simili materia os conspurcasset, carbone descripsit.

Haftenus egimus de ijs, qui sua peccata non aperiunt integrè, ob ignorantiam.

tiam, & sunt *muti cæci*. Nunc dicendum est de illis, qui peccata sua non explicant, quia nolunt, laborantes malo deplorando, sũntque *muti ac surdi*. Dici non potest, quantum apud hos valeat periti Confessarij industria. Certum est, præcipuum Missionum lucrum, & & operæ pretium reportari ex isto hominum genere: quanquam hi fructus nobilissimi instar metalli sub terra, procul ab hominum oculis remoti, æterno lateant Sacramenti sigillo oclusi. Frequenter accidit, ut animæ nonnullæ ex orci faucibus extrahantur, in quibus multos jam annos hærebant demersæ, nullâ spe inde unquam evadendi. *Quomodo si eruat Pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, (quod fieri non posse videtur) sic, eruentur Filij Israel. Amos. 3, 12.* Nunc ad praxin ipsã accedendo: Oportet te adhibere illam industriam, quã usum fuisse legimus Ezechielem in explorandis abominationibus latentibus intra templum. Viderat is parvum foramen in pariete: *Ecce foramen unum.* Jubetur istud à Deo dilatare: *Fode parietem, fode parietem:* quo factò, apparuit ostium, ita ut Propheta per illud commodè ingressus, potuerit inspicere *Abominaciones pessimas.*

mas. Ezech. 8. 7. Parvum foramen, est levis aliqua culpa, sponte à peccatore aperta. Necessè est, ut Confessarius suâ diligentîâ laxiorem reddat accessum, quem ad cor nactus est, pandâtque sibi ostium tam amplum, per quod penetrans lustrare, & cognoscere possit, quid quid abominationum ibi latet absconditum. Rem clariùs accipe. Quando ad te venit Confessionis gratiâ juvenis aliquis, accusans se, quod in templo tractaverit amores, liberiores miscuerit sermones, oculis majorem concesserit licentiam evagandi, itaque de reliquo nihil superaddit; Auditis istis, oportet dextrè à verbis & aspectibus progredi, & elicere cogitationes obscænas, ex his procedere ad consensum, hinc ad opera impura, secummet ipso, an cum alijs perpetrata, inchoata, vel completa. Verùm ad hoc ipsum exequendû quantâ opus est prudentiâ, ne erretur! Hic enim exprimendum est pus ex ulcere, illic cavendum, ne pars sana ac integrâ inficiatur, & militiâ hætenus incognita, doceatur. Ne dubites, Lumen cæleste, quod in hujusmodi casibus implorare debes, & experientia, quæ semper augeatur exercitio, tibi per binos hosce scopulos viam monstrabunt, ut sine periculo

culo transeas, illæso navigio. Disces hinc è longinquo tentare aditum, & sensim scopum attingere. Suggestent illa tibi verba modòsque generatim interrogandi, quæ à quibusdam citiùs, tardiùs ab alijs percipientur, prout quisque vitio assuetus vixit: Docebunt te etiam, quâ ratione interdum monstrando te negantis responsa non percepisse, obtineas Confessionem facti. Accidit aliquando, ut juvenis quidam liberè negaret peccatum mollitiei, postea verò rogatus, quoties deliquisset? & à quot annis hoc vitio esset irretitus? an non semper in Confessionibus illud reticuisset? candidè veritatem ediceret, sibique fineret virus è visceribus extrahi, quod suâ sponte non poterat evomere. Tribunal hoc est, in quo, uti jam suprâ dictum fuit, non curatur, ut, qui nocens est, demonstretur innocens. Unde hic non sunt reprehendendæ interrogaciones, quæ dicuntur suggestivæ, quando cum ratione & convenièr er proponuntur. *Diligens inquisitor, & subtilis investigator*, inquit S. Augustinus, *sapienter & quasi astutè interrogat à penitente, quod forsitan ignorat, vel præ verecundia velit occultare. l. de vera & falsa*

Penit. Vix credi potest, quantum conducatur ipsas quoque formare quaestiones ad eum modum, ut respondentem plura necesse non sit dicere, si ita fieri possit, quam: Ita, Pater. Non, Pater. Quanto solatio fuit mulieri Samaritanæ, quando licuit ipsi profiteri: *Hominem inveni, qui dixit mihi omnia, quaecumque feci? Jo. 4. 29.* Si ab ea postulatum fuisset, ut ultrò turpissima sua proderet flagitia, Deus scit, an unquam eò se adduci passa fuisset. Ubi illa à Christo tantâ suavitate detegi sensit, facillimum erat confiteri, nullâ aliâ molestiâ, quam respondendo tantummodò: *Propheta es tu.*

Porro in hoc genere Confessionum, antequam finiantur, nullum signum ede, ex quo tibi supra modum gravia videri peccata sua, colligant Pœnitentes; imò dic illis, te longè enormiora audivisse, neque ipsos primos esse, qui talia afferant, aut perpetrârint. Quando de numero interrogas, eum nomina, qui verosimiliùs major est, ut veritatē manifestaturi habeant potius, quod detrahant, vel certè non nisi modicum adjiciant. Interea cave summopere, ne admirationis præbeas indicia, néve suspires,

spires, huc illuc te vertas, properesque immodicè. Cogita, uno etiam frondis motu, timidæ cervæ tam ægrè parturientis partum disturbari. Quin potiùs adde animos identidem hortando: quantumcunque enim miseræ animæ venerint usque ad partum, angantur & torqueantur, sæpiùs tamen accidit, ut *virtus non sit pariendi*. *Is.* 37. 3. Admone illos gaudij, quod in cælo oritur ex conversione unius peccatoris; & quantum tranquillitate sint reversuri domũ, benedicentes diei millies, quâ conscientias tanto alleviârunt onere. Aliud non superest remedium. Partu concepto, nulla sese liberandi invenitur via: aut pariendum, aut moriendum.

Denique scito, intolerabilem fore errorem, qui in hoc puncto potest committi, quando absque urgente causa aliquos amandares, sub prætextu, quod relegendæ ipsis essent multorum annorum confessiones, atque adeò opus ijs foret longiore examine; plerumque hi, qui ex verecundia peccata reticent, sunt homines rudes, juvenes imprudentes & inexperti: hinc vivendi rationem tenent ut plurimum uniformem, neque intricatam habent con-

scientiam ex multitudine & varietate negotiorum. Atque idcirco si ipsis repetendæ essent præteritæ Confessiones, non erit tam laboriosum patienti atque exercitato Confessario, uti supra indicavimus, intra brevissimam horæ unius portionem accuratiùs instituere cum ipsis examen, quàm ipsi suâmet operâ mense integro essent effecturi. Præterquam quòd experienciâ teste, hi examinis suscipiendi causâ dimissi, rarò solent reverti, & quemadmodum feræ semel à venatore vulneratæ, neque strætæ, semper sint fugaciores.

Gravis hoc loco exoritur difficultas. Cùm ista ita se habeant, quid ergo faciendum, quando in extraordinario pœnitentium concursu & multitudine duo hæc conveniunt, ex tua parte temporis angustia, in Pœnitente summa necessitas, ut interrogetur? In primis copia eorum, à quibus in tribunali circumdatus es, non debet immutare ordinem judicij. Oporteret Confessarium habere cor simile arenæ maris, veluti sibi optaverat Salomon, quæ nec majore nec minore alluvione unquam movetur. Quid refert, multos esse Pœnitentes, qui expectant? melius est sana-

re paucos, quàm medicinam applicare multis, nullo consequente fructu. Verùm cum possit contingere, ut turbati-
 bi in quibusdam temporis angustijs eâ non concedat prudenter uti temporis morâ, quæ aliàs exigeretur: Notandum est, an Pœnitenti incumbat necessitas Communionis sumendæ, an verò possit differri; si prorogationem admittat, suaviter ipsi expone, plus temporis exigi ab hoc negotio, quod commodiùs & majore conscientix securitate aliàs confici possit: Nomina diem, quo redeat, si lubeat tuâ uti operâ. Quòd si in aliud tempus rejici nequeat sine scandalo, vel admiratione, quæ accidere potest circa puellam observatam à suis domesticis, in hoc casu (quando Pœnitentem ad perfectæ Contritionis actum permovere non potes) exige peccata graviora pro temporis brevitatem, ac tum securè illum absolve, hâc lege, ut in proxima Confessione dicat, quæ modò fuerunt omissa. (12.) Extremum hoc est remedium, sed necessarium, éstq; ipsissimum, quod servire debet Parochus tunc, quando ad infirmum SS. Eucharistiam deportat magnâ comitantium multitudine, quem in eo statu offen-

dit, ut multarum sacrilegè peractarum Confessionum indigeat repetitione, quæ tamen fieri non potest, sive ne morbum exasperet, sive ne periculo infamiæ eum exponat. (13.)

(1.) *Sotus 4. dist. 18. q. 2. art. 4.*

(2.) *Idem l. c. Card. de Lugo de Pœnit. disp. 22. S. 2. n. 19. Suarez disp. 32. S. 3. n. 7. Henriq. l. 6. c. 27. Laym. l. 5. Tr. 6. c. 13. n. 10. Coninck disp. 8. dub. 17. n. 131. Navarr. in Sum. c. 5. n. 2.*

(3.) *De Lugo de Pœnit. disp. 16. sect. 14. n. 150.*

(4.) *Anton. Perez de Pœnit. disp. 4. c. 4.*

(5.) *Sotus l. c.*

(6.) *Ant. Perez l. c. De Lugo l. c. n. 590.*

(7.) *De Lugo l. c. n. 593. Vasq. de Pœnit. q. 3. ar. 3. dub. 7. n. 5.*

(8.) *Vasq. de Pœnit. q. 91. art. 1. dub. 1. n. 3.*

(9.) *Ant. Perez l. c. n. 104. De Lugo De Pœnit. disp. 16. Sect. 14. n. 58.*

(10.) *Laym. de Pœnit. c. 13. n. 7. Navar. in Man. c. 5. n. 4. Lugo l. c. n. 595.*

(11.) *Coninck de Sacr. disp. 8. dub. 17. n. 121. Castropal. de Sacr. Pœnit. disp. un. puncto 19. §. 2. n. 4.*

(12.) *Coninck de Sacr. disp. 7. dub. 9. n. 77. Megala l. 5. Instit. c. 9. Rodriguez in Sum. c. 26.*

(13.)

(13.) Zambran. de Pœnit. c. 4. dub. 6.
n. 6. 7.

C A P U T III.

Quomodo imponenda sint Pœnitentia?

EXpectant Platonici post triginta sex annorum millia annum unum magnum, plenum felicissimo influxu, quia tunc omnes cœlestes sphæræ ac sidera ad eum revocabuntur situm, in quo creata primitus cursum suum exorsa sunt. Felices nos, si intra Ecclesiam tam amœnus rediret annus, quo non astra, sed mores primævum tenerent ordinem, atque à Fidelibus laudabiles viderentur exerceri consuetudines, quas jam abusus sustulit! Et quis nunc est, qui habeat notitiam distinctam sacerorum canonum, & Decretorum, quæ à SS. Patribus in Concilijs fuerunt sancita, quorum virtute per Pœnitentias septem, decem, duodecim annorum Deo per peccata violatus honor resarciebatur? Et erant tamen ea tempora, quando quis indignus judicabatur Sa-

cerdotis nomine, qui non ad amissimales calleret Canones. *Vix Sacerdotis nomen in eo constare, qui tales Canones ignoraverit.* (1.)

Sufficiat, paucis proferre specimen in confusionem extremæ nostræ tepiditatis. Balsphemo (2.) imponebatur pœnitentia septem annorum, & totidem fornicatori. (3.) Neque existimes Pœnitentiam hanc constituisse intra aliquot oscula terræ libanda. Jejunia in pane & aqua rigorosissima, non uno die sed mensibus, & quidem continuatis; solitudo summa, cilicia, cinerum conspersio, flagra, peregrinationes arduæ magno numero, Psalmodiæ, Stationes, & si volumus memorare etiam istud, servitia præstita in erigendis templorum ædificijs, ac cultum honorémque divinum. Quòd si fornicator esset Sacerdos, pœnitentia in decimum protrahabatur annum. (4.) Si mulier, cum qua quis peccavit, fuisset quapiam ratione filia spiritualis, sive titulo Confessionis, Confirmationis, sive Baptismi, eo in casu duodecim annorum definita erat Pœnitentia. (5.) Quibus elapsis ambo in perpetuum monasterio includebantur. Fur aliquis debebat subire
fimi-

similem pœnitentiam quinque annorum, si res ablata magni fuit pretij; si vilis, unus annus præscriptus erat. (6.) Quid dicemus de homicida? si homicidium commissum fuit casuale, quinque anni fuerunt decreti pœnitentiæ, septem verò, si ex insidijs necem intulit, è quibus tres jejunare debuit in pane & aqua, ut sic laboriosè duceret vitam propriam, qui eripuerat alienam. (7.) At forsitan rigor iste solummodo cum plebeis hominibus erat usitatus? Quando Otto III. petiit absolvi per S. Romualdum ab ejusmodi injustitia, nonne debuit depositis imperialibus ornamentis, nudisque pedibus peregrinari ad montem Garganum, ibique per integram Quadragesimam severè jejunando, in silentio & Psalmodia vivere, quiete non supra purpuram, sed nudam humum captâ? Similis erat famosa, & publicè suscepta pœnitentia Theodosij Mediolani in Augusta Ecclesia. Horum exemplum secuti sunt duo alij Imperatores, Lotharius, ac Ludovicus: ut nihil dicam de Henrico Angliæ Rege, qui habitu vili ac sordido, nudis pedibus summam Cantuariensem subivit Ecclesiam; ubi in genua provolutus, scapu-

lis centum flagrorum ictus à longa Monachorum serie ibi collectâ excepit. Nunc unico jejunio plures expediuntur proditiones, & qui ad Confessionem affert ingentem immunditiarum cumulum, incestuum, & mille alias libidinum pestes, credit se facturum satis, si semel deambulando septem Psalmos percurrat. Sed nolo progredi ulteriùs. Satis esto, memorâsse tales consuetudines in publicam omnium nostrûm confusionem, quia fides nostra, quod Hieremias in auro deploraverat, si non mutavit substantiam, saltem plurimùm amisit splendoris: *Mutatus est color optimus, Thren. 4.*

Cæterùm in statuendis imponendis-que pœnitentijs (quia antiquorum Canonum taxa nunc immutata est) conveniet aliquam tamen observare regulam : quippe quantumvis determinatio tuo relinquatur arbitrio, non tamen ita relinquatur, ut rectæ rationis excludatur directio. (§.) Verum est, te esse Judicem, sed subordinatum, Administratorem, non Dominum justitiæ, cujus Dominium residet penes solum Deum. *Deus judicij Dominus.* Unde nullum est dubium, te parùm tuo satisfacere

ceremoniæ, si ob gravissima scelera absque justa causa levissimas injungas pœnitentias contra id, cujus sacrum Concilium admonet omnes, qui tuo funguntur officio. *Ne si fortè peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, levissima quadam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* Trident. Sess. 14. c. 8. Certum est, magna ex parte Judici imputari ea delicta, quæ ipse ostendit conniventia suâ parùm à se curari.

Accedamus ad ipsam praxin. Æquum foret, & rectæ rationi conforme, eam quantitatem operum pœnalia imponere, quâ sufficienter satisfaceret Divinæ Justitiæ per temporalem pœnâ, quæ remanet post dimissionem culpæ. Verùm quia hæc ipsa quantitas ignota est Sacerdoti, & si nota esset, Pœnitentis infirmitas sustinendo par non foret; hinc in decernendis pœnitentijs tria sunt considerata: Peccatum, Peccator, & Finis, propter quem imponitur: nisi quòd major habenda sit ratio peccatoris, quàm peccati; quia, si erratur, melius est, ut loquitur S. Joan. Chryso-
st. *P. opter misericordiam rationem red-*

dere, quàm propter crudelitatem in *Matt. Hom. 43.* Itaque tutissima, quam in hac materia sequi possumus, regula, quæ observatur ab ijs, qui myrrham colligunt; exprimere quantum fieri potest, dummodo absque arboris detrimento: hoc est, sine periculo, ne Pœnitens horrorem & aversionem concipiat tam à Sacerdote, quàm à Sacramento, & negligat sibi præscripta. Et ad particularia descendendo: potest levior injungi pœnitentia illi, qui multùm est contritus. (9.) quia sic minorem habet reatum pœnæ; levior quoque imponi potest pœnitentia illi, qui vel fervore, vel viribus est debilior, quia minùs potest portare: (10.) potestque infirmitas ita esse constituta, ut prudenter minor præscribatur satisfactio pro gravissimis delictis, additâ nihilominus admonitione, debitum istud, quod modò æquali solutione non expungitur, summo rigore in purgatorio carcere esse diluendum. (11.) Et hæc denuntiatio pœnæ piacularis ignis corriget supradictam indulgentiam: *Ne facilitas veniæ incentivum tribuat delinquenti*, ut expéndit S. Ambros. *Serm. 8. in Ps 113.* Proderit etiam ad alleviandam pœnitentiam, injungere o-
pera

pera aliàs debita, quemadmodum sunt: Missa die festo audienda, jejunium tempore Quadragesimali; præterea etiam opera, quæ ad consequendas indulgentias requiruntur. Plurimum autem conducet, respicere finem, ideòque ejus generis actiones præscribere, quæ non solum satisfaciant pro præteritis noxis, sed præservent à futuris, & quæ quantò minus habent asperitatis, tantò plus contineant salubritatis. Hujus generis sunt, aliquanto tempore quotidie pium lectitare librum, aliquoties audire concionem, vilitare templa, frequentare S. Synaxim per aliquot menses, vespertino examine lustrare conscientiam, supra sepulchrum preces fundere, abstinere certo socio, nomen dare Sodalitati, aliæque ejuscemodi industriæ, quæ ex una parte non nimium sunt onerosæ, ex altera verò obiecto veluti aggere, passionum frœnant erumpentium licentiam. Actiones istas, aliâque his similia opera sive satisfactoria, sive medicinalia, definiri oportet pariter numero, ut quinque jejunijs respondeant etiã Communiones quinque & totidem elemosynæ; alioquin si numero variaveris, dicendo quinque, se-

ptem, facilè eorum obliviscetur pœnitens, offendet, & inquietudinem patietur. Præter hæc quamquam nova aliqua culpa sit, pœnitentiam exequi in statu peccati. (12.) Unde videri possit ea præferenda, quæ citò finitur; nihilominus probarem semper illam, quæ aliquanto durat tempore, præsertim ex duplici causa; Prima est, quia actus isti repetiti habitus malos fortiùs expugnant, & frangunt: hinc præstat, elemosynam designatam per intervalla dispensare, quàm simul omnem elargiri. Deinde per hanc actuum iterationem solvetur concepta commissorum detestatio peccatorum, quorum post absolutionem facilè succedit oblivio: & sicut corporibus, ita nec animis expedit venenata vulnera citò obduci. *In morsu venenato prohibetur consolidatio, ex Avicenna.* Simon Leprosus, etiam receptâ à Christo sanitate, infirmitatis suæ nomen retinuit, ne unquam ei ex-cideret è memoria.

Denique illud, quod summopere acerbiter pœnitentiæ solet condire, est verborum svavitas, quâ cum Pœnitente utêris. Pete ab illo, an promptè, libentèrque pœnitentiam suscipiat, sit-
que

quæ facilè impleturus : ut, si aliter constitutus est, onus possis alleviare, aut si huic demendum videatur, fierique minor non possit, remittere non nihil obligationem, adstringendo quidem eum ad pœnitentiam subeundam, sed non sub gravi culpa. (13.) In Sacrificijs ingratae erant Victimæ, quæ vi ad aram erant trahendæ. *Hilarem datorem diligit Deus.* 2. Cor. 9. 7.

(1.) *Cap. Quæ ipsis. dist. 38.*

(2.) *Cap. Final. de Maled.*

(3.) *Cap. Prædicandum 22. q. 1.*

(4.) *Cap. Presbyter. dist. 82.*

(5.) *Cap. Si quis. 30. q. 1. & Cap. non debet.*

(6.) *Cap. Si quis Cler. 17. q. 4.*

(7.) *Cap. Si quis homicid. dist. 50. & Cap. Eos, ead. dist.*

(8.) *Sotus in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Concl. 1.*

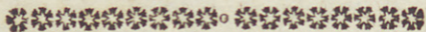
(9.) *Tolet. l. 3. c. 11. n. 8. Laym. de Sacr. Pœnit. c. 15. n. 12.*

(10.) *Sotus in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Laym. l. c.*

(11.) *Navar. in Sum. c. 26. n. 22. Laym. l. c. n. 11.*

(12.) *Suar. de Pœnit. disp. 38. Sect. 8. Laym. l. c. n. 15.*

(13.) *Suar. de Penit. disp. 38. Sect. 7, n. 5.*
Bonac. de Sacr. disp. 5. q. 5. Sect. 3.
puncto 2, n. 6. Sa. V. Satisfactio.

C A P U T IV.

Quid observandum sit Confessario, tam in impertienda Absolutione, quàm in eadem neganda.

Restat nunc exponendus supremus judicialis potestatis actus in sacro tribunali, nempe Absolutio: cujus beneficio Sacerdotis lingua, instar Sceptri Assueri, vitam confert humiliter sese huic submittentibus, mortem verò decernit immorigeris. Exigit proinde actus iste tantò majorem diligentiam, quantò gravius est susceptum negotium, quod est ultima & decretoria sententia.

Primò autem notandum est discrimen geminæ potestatis, Ordinis, & Jurisdictionis. Utraque necessaria est ad ritè absolvendum. Astra suspice; nulum in creationis origine à Conditorè virtutem inditam sibi accepit, quàm inferiori mundo non communicaret; ve-

rum tamen non æqualiter hanc ipsam dispartuntur, neque omnem in unam effundunt provinciam, nec solum uni offerunt mortalium, sed plus minusve, prout à suo Motore in diversa distributa sunt climata, & varios sortiuntur aspectus, dispensant. Ita se res habet cū Sacerdotibus, qui sunt cælestia Ecclesiæ sidera. Tamen in sua ordinatione à Christo susceperint virtutem dimittendi peccata, non possunt tamen illam exercere pro suo arbitrio in quoscunque, sed juxta applicationem, quã recipiunt ab Intelligentijs Motricibus hujus cæli, hoc est, à supremis Antistitibus. Quare fieri potest, ut Pœnitens, qui se tuis advolvit pedibus, tuæ non subsit jurisdictioni ex eo capite, quòd reus sit criminis reservati suo Superiori. In hoc casu perpende necessitatem, quam Pœnitens habet confitendi, & si eam urgentem comperias, veluti quòd sacram Eucharistiam sumere debeat, aut quid simile, absolve illum, simul tamen denuncia, ut hoc non obstante, abeat, séque sistat manifestando illi, qui integram absolvendi gerit potestatem (1.) Si verò differri poterit Confessio, etsi licitum videatur nonnullis,

(2.) sal-

(2.) saltem non expedit, illum absolvere etiam cum tali protestatione. Disces experientiâ, eum, qui hoc modo sine alio remedio dimittitur, longè majorem noxarum suarum horrorem concipere; secùs si fiat, non parùm detrahitur acrimoniæ & efficacix tam salutaris medicinæ, quam Ecclesia in reservatione casuum instituit. Quòd si supradicta culpa annexam quoque habeat Censuram, procul dubio, exceptis circumstantijs summæ necessitatis (qualis foret grave famæ periculum) admittendus non est ad Sacramentum, qui tanto laborat obstaculo, quo ei accessus præcluditur. (3.) Verum est, quòd interim charitas suadeat, imò etiam videatur cogere ad procurandam majorem potestatem, quâ cares, quando aliter Pœnitens juvari non poterit, nisi remedio valde arduo & laborioso. Tale fuit laudabile charitatis obsequium in Abdemelecho, qui cùm audisset Hieremiæ afflictissimum statum in profundam ac fœtidam fossam dejecti, nullam quietem habuit, donec impetratâ à Rege facultate suismet illum extraheret manibus. Si non pari benignitatis officio Prophetam ex cæno, Pœnitentem

nitentem certè eripies ab incendio.

Exceptis similibus casibus, quos nunc attulimus, certissimum est, quemlibet peccatorem, expositis sufficienter suis peccatis, datisque requisiti doloris indicijs, jam obtinere jus ad absolutionem, neque hanc ei sine gravi injuriâ negari posse. At nunc oritur difficultas, quâ ratione verum liceat discernere dolorem, cum eodem habitu sæpissime incedant vera & ficta pœnitentia, eundemque vultum referat fictum illud Saulis *Peccavi*, ac sincerum Davidis. Hinc maximæ nascuntur angustix Confessarij, qui ex una parte per impatientiam lentioris curæ, non statim sectione uti debet, ex altera verò parte cavendum ei est, ne suâ indulgentiâ nimiâ, plagam sinat crudescere & exulcerari, dum integram & jam sanatam pronuntiat. Proinde ut certò cognoscas, quando Absolutio impertienda, vel neganda sit Pœnitenti, tres in ipso considerandi sunt status, qui majus solent asserre dubium: Recidivi, constituti dein in occasione proxima peccandi, & peccatores publici. Incipiamus à primo, utpote malo magis vulgato. Relapsus, pestis illa est, quæ paradisi semitam tot funestis implevit

plevit exemplis, in qua tot Pœnitentium notantur vestigia. qui vix accepto ad cursum signo stadium ingressi pro gloria certaturi, repente defecerunt, ac velut ignava pecora sua repetierunt stabula, nihil eos remorante Prophetæ objurgatione, quâ abjectum hoc hominum genus castigabat: *Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas. Jerem. 2. 36.* His tamen omnibus ita stantibus, si prudenter judices, quòd eorum aliquis verum habet mutandi vitam propositum, potes eundem absolvere, tametsi timeas, eum facile ad vomitum esse reversurum, atque scias, canis instar putidissimi non semel, sed sæpius jam antehac retrocessisse. Ratio est, quia voluntas præsens sese emendandi, est materia Sacramenti, non autem emendatio subsequens, quæ tamen cum Divina gratia etiam ab inconstante potest obtineri: *Potens est enim Deus, ut ait Apostolus, statuere illum. Rom. 14. 4.* Quòd si autem è contrario tibi quispiam videatur non efficaciter peccata detestari, suisque captus ac irretitus robustissimis affectibus, seu utilitatis, seu libidinis, seu iracundiæ, animum non, ut oportet, ad Deum convertere, neutiquam concessum

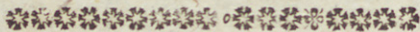
cessum est, ei conferre Absolutionem, quantumvis se contritum esse affirmet. (4.) Quia in hoc tribunali tu Judex es, & ad te pertinet judicare, quis sit dispositus, nullâ habitâ ratione verborum Rei, quibus equidem fidem dare oportet tanquam testimonio, non autem, quando fortior præsumptio facti adversatur verborum protestationi. (5.) At inquires, in hoc punctum consistit, ut quis certam calleat Regulam, quâ securè niti, ac perspicere possit, quando illorum promissis sit tribuenda vel adimenda fides. Respondeo, Quando ejusmodi Peccator ostendit insolita atque extraordinaria doloris signa: quando non ex consuetudine, quam habet, Confessionem accedit, sed animo quærendi peccatorum suorum remedium, quorum in se sentit superesse remorsum; quando quidpiam emendationis affert, vel saltem sollicitudinem gessit, studiumque se emendandi adhibuit: si antehac non edoctus mali gravitatem, nunc æquo animo admonitionem datam suscipit, statuitque uti remedijs præscriptis, quibus se ipsum à relapsu præservet. In his circumstantijs oportet ei credere, & dare absolutionem, tanquã
dispo-

disposito. (6.) Sin autem è contrario nec una harum dispositionum apparet, sed potiùs immanis scelerum affertur cumulus sine doloris sensu, nihilque cogitando de tanta sarcina excutienda, aut minuenda, quis prudenter judicabit hunc esse contritum? (7.) Quis voluntatem talem censebit esse efficacem, quæ nec unicum applicat medium ad consequendum suum finem? In veritate talis non affert propositum marmoris incisum, sed ne quidem argillæ aut ceræ, sed aquæ inscriptum.

Quòd si indicia essent adeò dubia, ut nescires, quid esset statuendum? In hoc casu ad deliberandum tibi sume spatium temporis. Noli Pœnitenti negare Absolutionem, sed differ. (8.) Redeat tunc, quo is interea se certioribus signis pœnitentiæ disposuerit, tu verè majus lumen accipias tum à prudentia, attentè expendendo ipsius statum, tū ab oratione ferventer eum comendando Numini. Expediet hujusmodi dilatio etiam circa illos recidivos, quos judicabis sufficiente proposito instructos ad recipiendam Absolutionem. (9.) Quia hoc instar carbonis igniti impositi, mirabiliter animi lethargum excutiet, jam jam
cum

cum mortis sopore commutandum: facit, ut pœnitens confusus peccata sua apprehendat, inspiciat, atque perpendat, & si jam antea fuit compunctus, incredibiliter augeatur contritio: adeo ut pœnitentia, quæ initio levis ac languida illecebrosi objecti simplicem præsentationem ferre vix poterat, nunc veluti novo animata vigore, par sit graviori quoque oppugnationi sustinendæ. Atque in hunc modum communiter remedium istud ab Auctoribus traditur, estque in usu apud prudentes Confessarios magno fructu; præcipuè cum suaviora nihil profecerunt. (10.) Interea dum ita suspendis Absolutionem, suade Pœnitenti, aliquam devotionem ut suscipiat, sive largiendo eleemosynam, visitando altare quodpiam, frequentando concionem; aut quid simile, quo veluti instrumento sibi firmiter comparet propositum. Spero fore, ut usu ipso discas, quot ex hoc remedio vitam suam mutaverint, & inter has moderatæ severitatis angustias restricti, pravas consuetudines tanquam pellem reliquerint, quam multis annis dorso suo excutere nequiverunt.

- (1.) *Suar. de Pœnit. disp. 31. sect. 3. Henriq. l. 3. de Pœnit. Sacram. c. 15. Laym. de Sacram. Pœn. c. 12. n. 10.*
- (2.) *Angelus. & Sylvest. V. Confess.*
- (3.) *Laym. l. c. n. 10. in fine.*
- (4.) *Lugo de Sacram. Pœnit. disp. 14. sect. 10. n. 166.*
- (5.) *Anton. Perez de Pœnit. disp. 3. c. 4. n. 64. Coninck de Sacram. Pœnit. disp. 8. dub. 17. n. 132.*
- (6.) *De Lugo l. c. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4 n. 10.*
- (7.) *Laym. l. c. vers. verumtamen interdū.*
- (8.) *Lugo, & Laym. l. c.*
- (9.) *De Lugo l. c. n. 168. Arriaga de Pœnit. disp. 38. sect. 6, Castropal. Tom. 1. tr. 2. disp. 2. pun. 9 §. 3. n. 17. Bonac. de Matr. q. 4. p. 14. n. 14. Regin. in Praxi to. 1. l. 8. n. 19.*
- (10) *Arriaga l. cit.*

C A P U T V.

De specialibus difficultatibus, quæ occurrunt circa eos, qui versantur in proxima occasione peccandi.

Non soli Israëlitæ novam & prodigiosè per mare Erythræum apertam

tam viam fuerunt ingressi. Ausi sunt eã quoque tentare *Aegyptij*, sed maximo suo exitio: Ita Confessionem accedunt non soli Fideles, qui si non omnem peccati servitutem excusserunt, saltem se ostendunt fugitivos. Huc quoque adveniuntij, qui etiamnum servitute conficti, & in hoc Sacramento mortem inveniunt, unde contriti reportarent libertatem. Itaque prudentis Confessarii est, veluti *Moyfis*, eãdem auctoritate, quã Pœnitentibus ritè dispositis viam & transitum aperuit, eam claudere induratis, dare Absolutionem bene meritis, negare indignis. Et quoniam innumeri propè sunt, qui se reddunt indignos, quòd proximã occasione malã, perperam amatã sint irretiti; afferam hïc quædam observanda in hoc magni momenti negotio, quo intricatius fortè, & magis arduum occurrere nullum possit in hoc sacro tribunali.

Notum jam est, eam dici occasionem proximam peccati, quæ frequenter solet inducere ad committendum peccatum. (1.) Notandum verò hïc est, frequentiam non sumi & spectari absolute, sed respectivè. Rem sic declaro. Solet quispiam per annum quinquies aut sexies iter facere, ac in eodem divertere

hospitio; ubi quoties moratur, toties cum earum ædium domina perpetrat flagitium. Si numerum istum absolute spectes, non videbitur sufficiens ad constituendam occasionem proximam; non item si consideres eum respectivè, quia videbis, quòd miser hic rarò quidem cadat, quòd rarò domum illam subeat. Sed quid istud rem minuat, cum, quoties ibi divertit, toties peccet? Adverte porrò, ut quis dici possit versari in proximo peccandi periculo, necessarium non esse, ut cum peccati complice sub eodem tecto habitet (2.) aut talem personam alibi sustentet, & in hunc finem primariò conservet: imò longè minùs necesse est, ut non solùm peccet cogitatione, sed ipso quoque opere, peccatum non inchoët tantummodò, sed absolvat. (3.) Quid enim hoc refert? Adverte animum ad definitionem superius allatam, & si inspiciendo diligentius peccati radicem deprehenderis, per talem societatem, conversationem, aut ejusmodi malè agendi opportunitatem, frequenter quempiam induci ad committendum peccatum, semper cum veritate poteris affirmare, quòd respectu illius istud sufficiat ad efficiendam occasionem proximam.

Confli-

Consideravimus naturam occasionis; nunc ad obligationem, quã secum trahit, veniamus. Duplici ratione pœnitens his laqueis potest esse implicatus, vel ut detineatur instar mancipij transstris alligati in triremi; vel ut se habeat quidem ad modum servi, sed voluntarij, qui & liberè ad hæc vincula fiat venditus, & suomet arbitrio ijsdem se potest exolvere. Clariùs explico: fieri potest, ut occasio ejusmodi sit voluntaria, aut involuntaria. Nempe si tuus Pœnitens versatur in illo periculo violenter à morali necessitate detentus, non ipsum obligare debes ad adhibendam vim, & sequendum exemplum quorundam vi coactorum, qui recuperandæ libertatis desiderio ferrum & ignem arripiunt. Suadere potes, ut faciat, quod æquum est, eique compati, & exequi illa, quæ superiùs de Recidivis dicta sunt. Non enim scriptum est. *Qui est in periculo, sed, qui amat periculum, in illo peribit. Eccl. 3.27.* quo clarè insinuatur, non esse indignas Divinâ gratiâ eas animas, quæ sub occasione velut à Tyrannide oppressi gemunt, sed qui eandem colunt ut dominam. Sic compatiatur filijsfamilias, qui modum non habent dimittendi famulam è servitio, cujus alioqui

pravâ utuntur consuetudine; similiter etiam ijs cognatis, qui vinculo sanguinis constricti coguntur in eadem domo habitare, tametsi tam gravem injuriam repetitis incestibus sanguini inferant. (4.) Hujusmodi personis talis occasio non est voluntaria, ideoque tolerata. Attamen hîc velim, seriam hanc observas admonitionem; quæ est, quòd tales personæ loco fugæ, quam moraliter in ejusmodi circumstantijs arripere nequeunt, teneantur adhibere alias industrias validas ad evitandum relapsum. (5.) Nam periculum proximum peccandi, veluti funestum naufragium, malum est adeò grave, ut, quando quis etiam non nisi violenter detentus in illo hæret, non possit satisfacere legi charitatis, quam quisque sibi ipsi debet, nisi pro viribus se studeat avellere, & ut ita loquar. tabulam arripiat, cum navis deest, quâ evadat. Atque hanc obligationem ex officio teneris manifestare ejusmodi Pœnitentibus, (6.) præscribendo ipsis in hunc finem aliquam earum industriarum, quæ videbuntur magis esse accommodatæ. (7.) cujusmodi essent, oratio prolixior, eleemosyna liberalior, major concionum frequentatio, usus Sacramentorum crebrior, quo-

quotidiana propositi renovatio coram Crucifixi imagine, non amplius eundem offendendi, neque conversandi cum persona sola, unde oritur periculum, neque curiosius intuendi; ita, ut hac ratione objecto præsentis adimatur illa vis & efficacia, quâ ad se attrahit appetitum, & per hunc veluti subordinatum ministrum, ipsam voluntatem. Absq; istis industrijs periculum efficitur voluntarium, & per consequens, lethale: Neq; dici potest, quod invitus maneat in hac occasione. Indubitatum est, quod ametur, quando, cum posset satis mitigari tyrannis, non curatur. Placet nonnullis similiter in his circumstantijs pro remedio præscribere Pœnitentiam aliquam cum conditione. (8.) Exempli gratiâ: quoties cecideris, totidem procura legi Missæ Sacrificia, vel jejuna, aut flagello in te animadvertere. Verùm hîc cautelâ opus est; nam si pœnitentia nimis erit facilis, non retrahet à peccato: si difficilior, forsitan non dabitur executioni. Incurris istuc periculum, quod machinator solet in munienda aliqua arce. Si vallum designet humile, non defendet adversus hostem; si æquam excedat altitudinem, & materia, & ratio illud extollendi deficient.

Illud, quod præter hæc omnia semper difficillimum in hac materia restat, est, assignare certam aliquam Regulam cognoscendi, quanta debeat esse difficultas, quæ Pœnitentem liberet ab obligatione removendi ipsam occasionem: quandoquidem non quævis difficultas sufficiens est, sed ea duntaxat, quæ cum morali impossibilitate conjuncta est, ut tollatur. Omnes ferè Doctores rem hanc relinquunt prudenti iudicio Confessarij, consideratis circumstantijs determinandam, expendendo ac æstimoando damna, tam circa vitam, & honorem, quàm bona fortunæ emergentia. Pro praxi res non videtur clariùs posse exponi, quàm in hunc modum. Præceptum fugiendi occasionem impositum est à lege naturali ad diminuenda, non augenda peccata. Quando itaque difficilius est in praxi tollere occasionem, quàm stante hac re ipsa evitare peccatum, non potest esse obligatio eam deferendi. Alioqui cresceret periculum duplicandi culpam per hæc ipsa media, quæ à lege præscribuntur ad eandem amputandam. (9.) Verum est, secundùm has omnes Regulas, ac declarationes, optimum esse consilium, ut deprehensus in talibus angustijs, mentis

ocu-

oculos ad Deum convertas, atque humiliter postules Sapienciam throni ejus afflictricem, ne in tanti momenti negotio vel austeritate vel indulgentiâ excedas. In dubio semper elige partem rigorosam, quia hæc, uti vidimus, cedit in majorem Pœnitentis favorem: considerando scilicet in uno Holofernis capite amputato universam victoriæ gloriam consistere; uno, inquam, ictu infinita rescindi scelera.

Hactenus de occasione, quæ est involuntaria, dictum est. Progrediamur nunc ad mancipia; quæ sua amant vincula & catenas. Dubium non est, quòd, si pœnitens absque gravi suo damno sese possit eximere, id facere teneatur, alioqui nec odium adversus peccatum præferret, nec legem integram observaret. Non enim odisset peccatum; quia, dùm rem unam moraliter cum peccato connexam vult, manifestè convincitur, simul & velle peccatum. (10.) Legem quoque non observaret integram, nam idem præceptum, quo prohibetur transgressio, vetat etiam periculum proximum delinquendi, (11.) Atque hinc colliges, quo fundamento debeas interdum Pœnitenti interdicerere quasdam actiones ex natura sua indifferentes, ut

sunt, conversari cum fæminis, adire choreas. Quoniam in multis circumstantijs mox evadunt illicitæ, dum fiunt periculosæ. Itaque si pænitens nolit ijs penitus abstinere, tenetur saltem in tantum devitare, in quantum formatur occasio proxima. (12.) Hoc est, si in illa visitatione, saltu, aut nocturna conversatione frequenter concupiscit fæminam, tenetur fugere, si non omnem conversationem in genere, & ludos, saltem eos, qui præbent occasionem aspiciendi puellam amatam, atque sic eam lascivè desiderandi.

Verùm in hac materia parùm tibi dixerim, nisi subtilissimas duas fraudes detexero, quibus Pænitens te secummetipso potest involvere. Bellissimè inductis coloribus tibi depinget nonnulla scandala, afferet detrimenta à se excogitata, describet, quàm difficile sit, removere occasionem, & quàm facile in eadem versari absque peccato, tametsi non deseratur, ut si plus æquò credulum te præbeas, certo certius periculum incursum, & malè præcipitatum Absolutionem sis impertiturus. Nulla infertur injuria, tametsi non statim fidem adhibeas dictis, antequàm probè expendas velut monetam

cæte-

cæterùm usitatam, quia res est magni momenti. Expende nonnihil, quænam & qualia ea sint scandala in præsentè casu. Tota vicinia malis exemplis offensa, quæ præbet concubinarius quispiam, palàm murmurat, & obloquitur, ipse verò instar perdicis, clausis oculis, ac in terram immerso capite, credit se à nemine notari. Age de removenda concubina, en domus tota erit in armis, velut expulsâ meretrice ad ædium fores infamis erigeretur statua. Sed dic mihi, vel populus familiaritatem hanc antea animadvertit, vel non observavit? si non advertit; dimissio concubinæ non tibi majorem notam pariet, quàm si famulam domo emisisses. Quòd si notum vulgò fuit, non inde consequetur ulla famæ tuæ jactura, sed redintegratio potiùs. Quantum deïn attinet ad emendationem promissam tantâ facilitate, inspicè clarum Legis textum: *Semel malus, semper præsumitur malus in eodem genere mali, durante eâdem causâ mali.* De Regulis juris in 6. Forsitan post Absolutionem, uno veluti tractu detersâ malorum habituum rubigine, novum recipient genium, & æris robur: Erunt ex carne, sicuti antea, hoc est, ex testa, quæ primo validæ tentationis

insultu diffringitur. Quod spectat ad magnam difficultatem deserendi vel removendi occasionem peccandi, notandum est, quòd affectus, quo miseri isti sordidis suis adhærent voluptatibus, longè supra verum eam fingat majorem. Naturale est, etiam paleam, quâ pungitur id, quod amatur, videri sarrisam. Tantùm quis timet, quantùm amat: & qui sine modo amat, sine ratione quoque timet. Unde hi cum pigro illo in Proverbijs descripto, non solum trepidant à leonibus per sylvam discursantibus, sed in medio foro, ubi nullus unquam occurret. *Dicit piger: Leo est foris: in medio platearum occidendus sum. Prov. 22. 13.* Sed age: sit res oppidò difficilis: certum tamen est, nisi notabilis esset subeunda difficultas pro obtinenda beatitudine, non diceretur, violentiâ opus esse. *Regnum caelorum vim patitur. Matt. 11. 12.* Neque occasionum fuga similis pronuntiaretur abscissioni manûs, aut oculorum effossioni, uti fieri imperat Dominus noster, sed perinde foret, ac si quis detraheret manicam, aut sine dolore raderet capillos. Sufficeret, si ad decidendam hanc litem Judex illorum adveniret utilitas, & videres, quàm promptè illius essent

essent parituri sententiæ, si imperaret separationem propositâ spe obtinendæ hæreditatis. Sed quid dico? sufficeret, si aliquando persona talis fieret deformis, tetrica, & fastidiosa; O quàm celeriter ejus desereretur familiaritas, olim tam grata! Tunc prætextus illi, quòd sit domui necessaria; quòd non inveniatur famula paris fidelitatis; quòd illius dimissio hominibus daret ansam loquendi; tunc inquam, speciosi hi tituli veluti nebulæ montes momento dissolverentur, & proprio suo habitu appareret sceleratum illud *Nolo*, quod tamdiu personatum latuit sub caligine larvæ, *Non potest fieri*.

Non itaque minùs perniciosum est aliud fraudis genus, quo familiariter ejusmodi pœnitentes utuntur, & circumveniunt Confessarios, cum se optimis verbis ostendunt paratos deserere occasionem. Sed verba sunt. Finitâ Confessione post vernos promissionum flores succedit sterilis Autumnus nullo executionis fructu. Moneo, ne fidem attribuas ipsis, & ne citra casus extraordinarios (qui ab universali regula sunt excepti) errorem hunc muneri tuo probrosissimum admittas. Absolutionem nempe conferendo, priusquam occa-

fio sit sublata, quando tolli potest. (13.)
 Prius sagitta extrahenda est, actum me-
 dendum vulneri, Obsides antea dan-
 di sunt, priusquam pax firmiter stabilia-
 tur. Eijciantur primò abominationes
 è Templo, & tunc de sacrificijs Domino
 offerendis cogitandum. Non nego,
 quorundam (14) esse sententiam, pos-
 se primâ vice absolvi pœnitentem, datâ
 promissione, se quamprimùm suæ satis-
 facturum obligationi, ac deserturum
 malam consuetudinem. Ego verò re-
 peto, quod dixi: regulariter loquendo,
 ne id facias: Nam, pace illorum dix-
 rim, qui te ista docent; experientia, quæ
 Operarium informat ad suggerenda cõ-
 silia etiam Magistris, nobis demonstrat,
 (15.) Pœnitentes tales in hunc modum
 absolutos, finito Paschali tempore non
 solum nullam evadendi retia ista gerere
 sollicitudinem: verùm etiam instar tyl-
 vestrium caprarum insanientium con-
 sopiri. Centum inveniuntur prætex-
 tus, & antequam removeantur peccan-
 di occasiones, multiplicantur potius
 lapsus, donec revoluto anno rursus suc-
 cedat Pascha, quo fiat copia circumeun-
 di, & divertendi apud alium Confessa-
 rium æquè incautum. Quòd si Pœni-
 tens sæpius jam fidem sefellit tibi, vel a-
 lijs

ijs in præteritis Confessionibus datam, denuntio tibi, quòd illum non solùm nullâ ratione debeas absolvere, sed neque possis (16.) Ratio est, quia non est dispositus, conijciendo se de novo, sine necessitate, in gravissimum periculum non dimittendi sæminam, quantumvis fuerit confessus; dum interim longè faciliùs discrimen potest effugere, eâ amandatâ ante Confessionem. Neque hoc loco valet paritas cum ijs, qui merè sunt recidivi, quòd hi nempe absolvantur, tametsi promissis non steterint: non, inquam, comparisonem hîc licet instituire. (17.) Nam occasio uno ictu tollitur, ubi è contrario effrænatis passionibus non ita uno duntaxat actu resistitur, sed continuò in armis stare opus est. Idcirco infidelitas recidivi non clarè arguit defectum propositi, quem infidelitas prodit hujus Pœnitentis, qui promittit sese à periculo abstrahere, nec postea præstitit. Taceo, quòd hæc ipsa separatio medium sit tum opere conducibile ad emendationem, ideòque, cùm negligitur, evidens est, vel nunquam firmum animi decretum præcessisse, vel voluntatem valde fuisse inefficacem, quæ illius usum intermittit. Denique si nihilominus tibi pluris facienda vide-

rentur præsentia verba pœnitentis, quàm opera præterita, & absque justa causa eum censes sufficienter contritum, ideòque absolvendum; placeat tamen audire, quæ tibi candidè loquor: Non agis ut bonus Confessarius; & si partes obis Judicis, certè non satisfacis officio Medici; (18.) ad quod adeò es obligatus, uti postea demonstrabo. Sit contritus Pœnitens, quantum tibi videtur, nihilominus æquum non est, ut ipsum relinquant sanum in draconis faucibus, cum possis eripere ex tam atroce periculo, cujusmodi est relapsus, remedio, quod est unicum adversus hoc malum, nempe urgendo, ut ea, ad quæ tenetur, præmittat; ac differendo Absolutionem eò usque, dum omnia impleverit.

Justa hæc severitas multò magis est necessaria circa peccatores publicos: illi enim supra malitiam occasionis proximæ, adjungunt quoque scandalum, duplicando hâc ratione suam indispositionem infirmitate non tantùm gravi, sed contagiosâ. Istis animosiùs neganda sunt Sacramenta, (19.) non solùm non absolvendo sine debitis experimentis, quando ad te Confessionis causâ veniunt, qui non es Parochus; sed longè minus

minùs, si esses Parochus indulgendo, ut stolidæ oves averfando proprium pastorem, incidant in Confessarium parùm prudentem, qui ipsos absolvat, aut rectiùs loquendo, pluribus nodis constringat. Sicuti publicum est eorum peccatum, ita publicam oportet esse conversionem. (20.) Imò debet quoque esse stabilita tempore, quo nihil ad explorandam veritatem est aptius (21.) Alioqui populus jure offenditur, cum videt, panem filiorum porrigi etiam canibus, neque discerni inter Dinam & Dalilam, inter coactos vi, & voluntarios; & in contemptum Apostoli Pauli admitti ad mensam Redemptoris eos, qui perpetui convivæ sunt Sathanæ: quasi antiquata jam foret prohibitio, olim à gravi tuba promulgata: *Non Potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ demoniorum.* 1. Cor. 10. 21. Quoniam verò in aliquo rarissimo casu, etiam in hoc hominum genere inveniri potest dispositio quædam miraculosis, unà cum executione & efficacità; ac etiam repentinâ avulsione ab occasione malè operandi, non omittam hîc suppeditare consilium expeditum, quo juvari possit peccator publicus ritè dispositus. Absolve illum, sed ad sacrâ

Com-

Communionem non admitte, saltem in loco, ubi notus est. (12.) Nisi tamen ex Pastoris officio, quod geris, censes, publicè pro concione promulgandam esse populo ejus conversionem, vel certè in congressibus privatis viris quibusdam prudentibus, quique alicujus sunt nominis, eandem significandam, per quos fama deinde in vulgus emanet; (23.) Cùm tantùm intersit tollere scandalum, ut, quando aliquis cæterùm liber à peccato, qualis est concubiniarius relictâ turpi consuetudine, si publicè de ipso opinio nondum expulsæ mulieris circumvolitet, nihilominus debeat in participatione Sacramentorum eundem sustinere rigorẽ, cui subjacent veri peccatores publici. (24.) Nam miser hic similis est titioni non integrè extincto, in quo licèt ignis absit concupiscentiæ, superest fumus, & consequens fætor mali exempli.

Sed hîc liceat mihi promere doloris sensum vehementissimum, quo discrucior. Tot Regulæ, tot limitationes, tot cautelæ quid demum proficiunt! fundant præstantes Theologi in tradendis, ac dirigendis pro sacrosancto hoc judicio Sacerdotalibus sententijs, tot tamen quotidie absque examine, discrimine, inter.

interrogatione, promiscuè absolvunt, occasiones proximas & remotas, concubenarios & continentes, meretrices & virgines, modestos & scandalosos, & conscientiarum vincula agresti falce refecant. Satis ipsis est, audire: Pater, curabo ut me emendem: si potero tantum, non amplius peccabo: Et hujusmodi pœnitentiæ debili voce prolatae, proposito adeò languido ac inefficaci, sæpe etiam ore publici furis & concubinae significando, mox respondetur: bene est, ita facias: elevatur manus, & repetitur: *absolve te.* Non jam rumpendo, sed geminando eodem momento catenas duabus animabus, Pœnitenti non disposito, & improvido Confessario. Et quid mirum postea est, si impudicitia velut alterum diluvium, sed flammarum infernalium, se non solum in Laicorum campos effundat, eosque contegat, sed etiam supra montes Armeniae ascendat, & Clerum quoque obruat, atque demergat? Facilitas, quâ multi Confessarij in quocunque absolvendo utuntur, ea est, quæ aggeres dirumpit viamque aperit, ut quaquaversum sine obice se effundat fœtidissima eluvies. Interim non erit difficile Pœnitenti à te dimisso, invenire aliquem eorum, qui
secus,

secus, ac laudatissimus ille senex, eâdem omnino formulâ benedicunt Jacobo electo, & Esau reprobo. Sed quid eum juvabit benigna illa sententia, per quam cum ipso etiam condemnabitur Judex, qui eam pronuntiavit? *Benedicent illi*, verissimum, sed quæ utilitas, si Deus *maledicet*? Quantò rectiùs se disponeret talis Pœnitens, si (& hoc ipsum ei, vide, persuadeas) ad digniùs suscipiendam Absolutionem, repetitis precibus, ac tum expletis ijs, ad quæ tenebatur, ad te rediret, suamque causam redderet meliorem, neque ad aliud transferret tribunal? Quod si ipsi præplacet comutare tribunal potiùs, quàm suæ prospicere causæ, penes ipsum sit; sine abire. *Ipsè in iniquitate sua morietur*: tibi verò dicam cum Ezechiele: *Tu autem animam tuam liberasti. c. 3. 19.*

Satis prævideo, quòd in hunc modum procedendo cum malè dispositis sæpe inclementer agi videatur. Sed quid faciendum? *noli fieri Judex*, monet Ecclesiasticus, *nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. c. 7. 6.* Si incompositè se gerant, vociferentur, exaggerent, & desperantibus similes se ostendant: patientia. Obversetur animo præceptum illud. *Exod. 23. 3. Pauperis quoque non miseraberis*

beris in iudicio. Non deserenda est iustitia, etiam ob pietatem in pauperes; non cedendum lachrymis, non mærori: cogita itaque, an ab æquitate liceat deflectere ob vilem timorem sermonis, qui fremat. *Iustè, quod iustum est, persequeris.* Deut. 16. 20. Sit qui minas intentet propterea, quòd concubinam absolute prives, num absolves? Considera nos non esse Dominos Sacramentorum, Solummodo, ut Apostolus loquitur, audimus Administratores. *Dispensatores Mysteriorum Dei: 1. Cor. 4.* Quare aut renuntiandum est officio, aut debito modo exercendum, ne Sancta porrigantur canibus, hoc est, vindictam spirantibus, furiosis, maledicis, improbis, blasphemis, ac impœnitentibus; & ne proijciantur margaritæ ante porcos, hoc est in sordidum libidinosorum stabulum, qui nolunt ex fimo surgere.

(1.) Sanchez in Decal. l. 1. c. 8. n. 1. Suar. de Pœnit. disp. 32. sect. 2. n. 4.

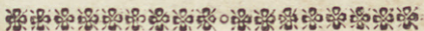
(2.) Castropal. to. 1. tr. 2. disp. 2. pu. 9. §. 3. n. 2.

(3.) Castropal. l. c. Graff. 1. p. Dec. l. 1. c. 26. n. 16.

(4.) De Lugo de Pœnit. disp. 14. sect. 10. n.

152. *Castropal. l. c. n. 12. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 9.*
- (5.) *Jo. de Cardenas in Crisi theol. tr. 1. disp. 18. n. 98. 100. 154. vide Suar. de Pœnit. l. c. n. 4. in fine, Laym. l. c. n. 9. vers. parati interim. Coninck disp. 8. de Sacr. n. 134.*
- (6.) *Jo. de Card. l. c. n. 161.*
- (7.) *Coninck l. c.*
- (8.) *Coninck l. c. Laym. l. c. c. 15. n. 11. Graff. de cas. reserv. d. 1. c. 18. n. 38.*
- (9.) *Ant. Perez de Pœnit. disp. 3. c. 4. n. 65.*
- (10.) *Hurtado p. 1. tr. 1. n. 8.*
- (11.) *Castropal. l. c. n. 1.*
- (12.) *Megala l. 4. Instit. c. 6. n. 7.*
- (13.) *Tolet. l. 5. c. 10. n. 13. Cajet. in Sum. V. Concub. Azor. 3. p. l. 3. t. 6. Lopez 1. p. c. 78. Coninck l. 6. n. 133. Bon. de Matr. q. 4. pu. 14. n. 11. Sylv. V. Concub. Jo. de Card. l. c. n. 119. Filiuc. tr. 30. c. 2. n. 56.*
- (14.) *Jo. Sanc. disp. 10. n. 4.*
- (15.) *Castrop. l. c. n. 18.*
- (16.) *Hurt. l. c. n. 14. Jo. de Card. l. c. n. 131.*
- (17.) *Arriag. de Pœnit. disp. 38. sect. 5. Jo. de Card. l. c. n. 140.*
- (18.) *Castrop. l. c. n. 18. De Lugo de Pœnit. l. c. n. 169. 171.*
- (19.) *Navar. in Sum. 21. n. 55. Laym. l. 5. tr. 4. c. 6. n. 8. S. Th. q. 80. art. 6.*
- (20.)

- (20.) *Laym. l. c. Henriq. l. 8. de Euchar. c. 56. Sa. V. Euchar.*
 (21.) *Tolet l. 5. c. 10. n. 13.*
 (22.) *Navarr. l. c. n. 55, Laym. l. c.*
 (23.) *Henriq. l. c. n. 3. Sa. l. c.*
 (24.) *Navarr. in Sum. c. 16. n. 2. Castrop. l. c. n. 19. Sylv. V. Concup. q. 2.*

C A P U T VI.

Quòd Confessarius gerat officium Medici, & de dotibus ad bene illo fungendum requisitis.

DUOS fines habet Pœnitentia. Unus est, destruere ac delere culpas præteritas; alter, impedire futuras: ad eum ferè modum, quo ignis eodem tempore & putredinem consumit partis infectæ, & simul præservat integram. Ad primum contendit Sacerdos officio Judicis, uti vidimus; alterum obtinet medici munere, quod nunc inspiciemus. Et tametsi officium Medici sit secundariû, ac metaphoricè non propriè attribuatur Confessario, quemadmodum ei convenit esse Judicem; nihilominus non minùs interest Pœnitentis, qui tametsi reperiat, à quo ab-

sol-

solvatur, non tamen perinde facile reperiet, à quo curetur. Ut quis ergo peritus evadat Medicus, tribus oportet eum esse instructum dotibus, quas etiam Philosophus in bono Consiliario desideravit, nempe *sit vir probus, prudens, & benevolus.*

Primò exigitur vitæ bonitas. *Sit probus.* Primus gradus hujus bonitatis est, non afferre ad administrationem salutiferi hujus Sacramenti conscientiam maculatam: quippe summum sacrilegium est, ut nôsti, sordidis manibus dispensare gratiam Divinam: Nisi repentinus aliquis casus foret, ubi necessitas proximi tantum moræ nõ concederet; veluti si vulneratus jam jam esset moriturus. (1.) Extra similes raros casus, si intra te mortalem plagam deprehenderis, debet omnino ea primò sanari, sive per Confessionem, sive per Contritionem, ne cogaris audire Judicis tui amaram exprobrationem: *Medice cura te ipsum.* Quod si grave tibi non sit, ut ad hanc ipsam curam expeditiorem reudendam tibi etiam suggeram medicamentum, cape illud ex hoc devoto affectu, quem subijcio

O Pater misericordiarum! magnum, omnino magnum dolorem tibi creavi.
Justif-

Justissimam equidem rationem habes
 de me conquerendi: *Filius enutrivisti, &
 exaltavisti, ipsi autem spreverunt me Isa 1. 2.*
 Sed quis est iste Filius tuus, indignissi-
 mus hoc nomine, nisi ego? Ego sum,
 qui non solum nutritus immaculatâ
 carne tuâ in sacrosancto Missæ Sacrifi-
 cio; sed evehctus quoque ad potestatem
 dimittendi aliorum peccata in Confessi-
 one Sacramentali, te gravissimè offendi
 proprijs meis peccatis. Si quis è plebe
 ita te tractâisset, quemadmodum ego, o-
 mnino intolerabilis foret injuria. Quid
 nunc fiet? quando autem est illud unus
 ex domesticis tuis, & Sacerdos? Ah! De-
 us meus, summum Bonum meum, Cre-
 ator meus, Conservator meus, & Re-
 demptor benignissimus, erravi, erravi!
Peccavi in calum, & coram Te! Confite-
 or: *jam non sum dignus vocari filius tu-
 us: Luc. 15. 21.* Nullam invenio abyf-
 sum, quæ me satîs abscondat præ con-
 fusionem, quam mihi afferunt offensæ.
 O si meo quoque sanguine tibi possem
 restituere hunc ipsum honorem, quem
 summâ meâ ingratitudine abstuli! sed
 cum nequeam ego miser illum reddere,
 dignare eum ex te ipso resarcire, Domi-
 ne mi, tæq; glorificare. Nulla gloria est,
 perdere peccatorem; Hoc est ostendere
 poten-

potentiam contra folium, quod à vento rapitur. Magna gloria est, delere in ipso peccatum, & immutare cor, ut tantum te amet, quantum offendit. Complaceat tibi, hanc magnam in me offendere potentiam. Protestor, quòd peccata mea super omnia mala abominer ex puro tui amore! Odi tanquam hostes tuos, detestor ut injurias tuas, & oro humillimè, ut potiùs vitam à me auferas, si non conformem deinceps statui meo sim ducturus, quem gerò Sacerdotis.

In hoc lavacro culpas tuas eluas, antequam cum Angelo Testamenti descendas, & aquam moveas Probaticæ in salutem peccatorum. Verùm nimis tenuis est virtus illa Sacerdotis, cui satis est, non admittere sacrilegium. Necessè est, ulteriùs eam progredi, ac tantam effici, quæ se etiam in alios abundanter possit effundere. Nutrix geminato indiget alimento, quo & seipsam sustentet, & simul lactandæ proli sufficiat. Ita se res habet in Confessarijs. Ipsis convenit duplex ille Spiritus, quem sibi poposcit Elisæus. *Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus.* 4. Reg. 2. 9. Spiritus, in cuius virtute evadant eodem tempore (ut desideravit esse omnes Sacerdotes 3. Dionysio

onyfius) & perfecti. & proficientes. Tu-
 um est, sordidas intrare cloacas, Solis
 instar, quin tamen contamineris: inter
 purulenta versaris cadavera, ubi neces-
 se est ea prætervolare, neque pedem in
 iisdem figere; periculosa sæpius oculos
 ferient objecta, & aures narrationes ob-
 scænx; imitandus Loth erit, quem sa-
 cræ testantur literæ, & oculis & auribus
 permanfisse illibatum. *Aspectu & auditu
 justus erat. 2. Pet. 2. 8.* An non tibi exi-
 mia bonitas videtur esse necessaria tan-
 to muneri exequendo? Excellens sanè
 fuit Hieremiæ sanctitas, & tamen, cum
 illum Deus juberet familiarius agere
 cum Peccatoribus, memorem esse vo-
 luit, ne dum eos studeret capere, ipse-
 met præda fieret. *Convertentur ipsi ad
 te, & tu non convertèris ad eos. Hierem.
 15. 19.*

Quòd verò necessaria sit prudentia
 Confessario extra omne dubiù manet: *sic
 prudens.* Ei, qui causam hujus posceret,
 responderi posset quærendo, cur visu
 pollere nauderum opus sit? Tres actus
 continet hæc prudentia. Dirigere Pœ-
 nitentis actiones ad suum finem; eas-
 dem regere, ne aberrant; & corrigere,
 ac reducere aberrantes. Hinc intel-
 liges,

liges, prudentiam, de qua nobis sermo est, esse ex eo genere, quæ plus commercij habet cum cælo, quàm cum terra, & quæ in conducendis animabus ad eum modum regitur, quo utuntur agentes iter per Arabiæ solitudines, nempe observando stellas potiùs, quàm signatam vestigijs semitam per arenas, fluctuum instar ventis jactatas atque confusas. Ratio eandem consequendi est, eam postulare à Deo, cum sit radius lucidissimi ipsius vultûs, simulque haurire ex libris. Rem magnam! exclamat S. Thomas, (2.) videmus Medicos continuò pervolutare libros, ut remedium aliquod inveniant, quo ægro vitam prolongare valeant. Et tamen omnis caro fœnum, quod si non marcescat hodie, arefcet die craftino. Et Confessarij vix unquam pium aperunt librum, inde utilem petituri aphorismum, quo restituant, vel conservent animabus salutem, quæ tamen æternùm vel victuræ sunt, vel morituræ. Hinc illa obligatio, quam habet Confessarius, interrogandi, non solùm est ad implendas partes Judicis, uti jam explicatum est; sed etiam ut inducatur ad porrigenda medicamenta idonea vulnera-

nera-

neratis; uti expenderunt & mandârunt plura Concilia, Wormatiense, Lugdunenſe, Lateranenſe, gravibus verbis relatis in ſacros Canones. (3.) *Sacerdos ſit diſcretus, & cautus, ut more periti Medici infundat vinum & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens, & Peccatorum circumſtantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale eis debet conſilium præbere, ejuſmodi medicamentum adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum egrotum.* Quæ verba ſatis declarant ſupinam negligentiam eorum Confessariorum, qui os nunquam aperiunt, niſi pœnitentiam impoſituri, vel daturi Abſolutionem. Prudentia iſta te docebit, ſtudioſè obſervare Pœnitentis inclinationes plùs timidi, an audacis, an nimiùm ſuo adhæreat iudicio, an inconfans in ſuis propoſitis: eùmque rectiùs agnoſces, quàm ex alterius deſcriptione; veluti ex horologiij indice perſpicitur interior rotarum conſtitutio. Hâc ipſâ prudentiâ perſpicias alteram naturam, ſuperatu non minùs difficilem, quæ eſt habitus malus, magis minùſve radicatus: & hic deprehenditur, prudenter indagando tempus, à quo Pœnitens hanc

vivendi viam tenet. Ex hac disces accommodare & rationes, & formulas præsentis necessitati Pœnitentis, magis minùsve dispositi atque capacis, quemadmodum se adaptavit teneris mortui puelli membris Elisæus, ut eum ad vitam revocaret. Denique prudentia te monebit, ut circumspicias opportunū curandi tempus, atque interim non perterrefacias primò pœnitentem, sed ferrum providè abscondas, chirurgorum more, secùs quàm carnifices, qui hoc jactantes ostentant. Ut autem intelligas, quàm fructuosæ hæ sint observationes, lubeat earundem specimen aliquod intueri, infirmum nempe, de cujus salute actum jam esse videbatur, sed Medici prudentiâ restitutum. In quadam Italiæ civitate, (Nomen præstat tacere) Nonnemo Nobiliorundus prolapiâ, jam mortuis accensendus, generis sui splendorem turpi ac sordidâ domesticæ servæ familiaritate sædaverat. Verminosa hæc plaga diversorum Confessariorum operam per annum exercuit, nullo laboris pretio: quippe æger nulla admittebat medicamenta nisi noxia, quæ mollia erant ac lenientia; & cùm securim ad radicem admo-

veri

veri cerneret, protinus exclamare cœpit: Non possum: visusque est detestabili amori tenaciùs adhærere affixus, quàm polypus scopulo, quem antea in frustra minutim discerpseris, quàm avelas. Denique infinitæ placuit Bonitati, perditum ad salutis semitam reducere, quando fortuito in Confessarium incidit, qui peritus tractandi animos citò perspexit, frustra adhiberi ferrum ægro adeo delicato, priusquàm placido quodam leniretur sopore. Quare humanissime ipsi primò compati cœpit ob severiorem agendi modum, quo erga eum usi fuerant Confessarij negantes Absolutionem. Nos, inquit, aliam viam inibimus. Spondesne mihi per fidem tuam, te dimidio duntaxat mense separare ab hac muliere? suspirat miser, consentit tamen; puduit enim, sine modo laxasse habenas sensibus, nunc verò vel breve temporis spatium non concedere rationi. Itaque in villam aie, te recipe, relicta domi famulâ. Paruit; Et hem, nondum statuti abierant dies, cùm repentè adest Nobilis, atque suam excipi rogat à Sacerdote Confessionem, tanquam paucis diebus jam virginitatis laureolam fuisset adeptus. Ve-

rissimè, infert Confessarius, quoniam adverto, quòd probè scias tentationi resistere, Absolutionem tibi impertirer, permissâ etiam in eadem domo habitare foeminâ: verumtamen cùm malum sit publicum, hinc vereor, an prudenter te possim absolvere sine alio experimento. Quare ut cum majore securitate id præstem, hoc agamus. Mutemus per alios quindecim dies habitationem; secedat in villam mulier, túque domi remane. Itaque titulo anticipatæ pœnitentiæ præcepit, bis quotidie adiret certam Ecclesiam ad implorandam Divæ Virginis opem, atque toties suâ manu pauperi largiretur eleemosynam, nullâ aliâ factâ mentione de tollenda occasione, donec expleto mensis spatio infirmus aliquantulùm fuerit roboratus: & tunc Sacerdos aliam medendi rationem aggressus familiaris eũ cæpit adhortari; Voce, vultu, verborúmque pondere, depingendo, atq; ante oculos statuendo scandali deformitatem, quod hætenus dederat, ignominiam sibi ipsi suoque nomini inustam; infamiam, quâ familiam genúsque suum dehonestaverat; &, quod caput erat, iram ac indignationem Cælitum. Et quid tandem
 spera-

sperari possit de eo, qui velit instar sordidi vermis cæno hærere involutus, quàm quòd à Divina Justitia in hoc statu oppresso elidendum sit caput? Consideraret, quoties ei inferni pæna esset condonata. An non præstaret, Dei patientiâ non abuti diutiùs, & proscriptâ famulâ, honestè consulere affectui, si aliter fieri non posset, sibi parem in thori societatem deligendo dominam? Nihil se præter ipsius spectare isto consilio utilitatem. Fateri se, quidquid hucusque gesserat, id omne in eum finem collimâsse, ut divinæ gratiæ fieret capaxior, dum piâ fraude inductus, saltem per aliquot dies abstraheretur à peccandi consuetudine. Cæterùm optare se, ut ei cor suum exhibere posset inspiciendum, ubi clarè deprehenderet, quanto ejusdem salutis æstualet desiderio, quæ eò dignior esset comparari qualicumque pretio, quò propinquior desperationi. Hæc argumenta in hunc modum efficaciter simul ac suaviter proposita, cor Juvenis altiùs penetrârunt, quàm Joabi lanceæ Absolonem transfixerant, adeò, ut divinâ juvante gratiâ optimi Confessarij prudentiam & studium post paucorum dierum indu-

cias, Deum inter & animam istam pax
 firma fuerit conclusa, & confirmata.
 Sublato pravo commercio, Nobilis ho-
 nestissimi matrimonij vinculo illigatus,
 vitam omnino in aliam mutavit. *Mor-
 tuus fuerat, & revixit; perierat, & in-
 ventus est. Luc. 15. 82.* Vide igitur,
 quid possit Confessarij prudentia. Si ab
 initio eâ vivacitate erga pœnitentem
 usus fuisset, quam sub finem ostendit,
 pro eo ut eum fuisset lueratus, certo per-
 ditiois discrimini objecisset, quando
 jam sensim dispositum servavit. Non
 ergo sine causa Ecclesiasticus cum di-
 xisset, quemlibet debere confiteri pec-
 cata sua. *Non confundaris confiteri pec-
 cata tua,* mox subjunxit monendo, id
 non sine cautela esse cuius faciendum :
*& ne subijcias te omni homini pro pecca-
 to. Eccl. 4. 31.*

Denique tertiæ dotis loco requiritur
 à Confessario, ut sit *benevolus*, habeatque
 ardentem sitim salutis Animarum. A
 natura matribus insitus est amor ad sub-
 levandos labores, quos ipsis adfert pro-
 lis infantia; sic & gratia, ut laboriosi hu-
 jus ministerij fastidium alleviet, chari-
 tatem infundit, sine qua quotusquis-
 que illud diu sustineret? Et tamen in
 Chro-

Chronico Minorum memorabilis refer-
tur Sententia cujusdam Presbyteri ejus-
dem Ordinis. Si pedem, inquiebat, jam
intra paradisi limen intuliffem, & con-
versus animam cernerem egentem
Confessione, credo, me quamprimùm
è vestigio ad eadem ferendam opem ad-
volaturum. Ne à me expetas huius
charitatis mensuram; aliam enim ne-
queo tradere præter eam, quam Apo-
stolus juxta omnem dimensionem de-
scripsit, latitudinis, longitudinis, alti-
tudinis, ac profunditatis. Latitudinis
quidem, ad amplectendos omnes pec-
catores, divites æquè ac pauperes: No-
biles & plebejos: Longitudinis, audi-
endo sine defatigatione: Altitudinis,
extrahendo de fœcibus terrenis, ac sub-
levando ad Deum animas: Profundi-
tatis, accommodando se quorumcun-
que infirmitati, nullo nauseantis signo
edito ac refugientis atrectare vulnera.

Considerate, ajebat parochis suis S.
Franciscus Salesius, nostrâ ætate propo-
situs non minùs in absolutam ideam
Confessarij, quàm perfecti Prælati: Con-
siderate, quòd vos Pœnitentes sub Con-
fessionis initium omnes appellent Pa-
tres: proinde exhibete illis cor pater-

num. Suscipite eos cum pietate, audite patienter, nullum vobis afferant fastidium mores agrestes, ignorantia & inconstantia: nunquam ipsis subtrahite auxilium, qualescunque sint, aut quocunque vobis consent labore: Animæ sunt sordidæ, negari non potest, sed (quemadmodum & margaritæ immerse luto) non idcirco minus pretiosæ; nam per manus tuas lotæ in Sangvine Agni innocentis, & desponsatæ Deo, olim accipient pro dote æternitatem, eruntque supra sidera Augustissimæ Reginae.

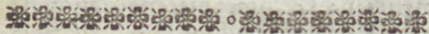
Posteaquam his tribus dotibus excoluimus bonum animarum Medicum, superest modò, ut eidem exponamus ægitudines & morbos curandos. Verùm quis omnes enumeret? non paucioribus anima nostra laborat defectibus, quàm corpus, & tamen in solo oculo observavit Galenuscentum ac duodecim infirmitates, quibus est obnoxius. Id ergo agamus (siquidem propositum nobis non est, integrum conscribere volumen) ex omnibus seligamus debilitates communiore & graviores, hoc ordine. Totus homo ex peccato Originali remanet vulneratus.

In

In intellectu per ignorantiam, in voluntate per affectionem dissolutam, quæ ei oblectatur; & non minùs in parte superiore, quàm inferiore, obturbationem propriarum passionum. Et quod deterius est, supra hæc vulnera quotidie accedunt novæ plagæ ex peccatis actualibus, adeò, ut misera anima in veritate exclamare possit: *Conciderunt me vulnere super vulnus. Job. 16. 15.* Proinde ostendimus primò rationem fanandi intellectum, auferendo ignorantiam: deinde modum curandi cordis duritiem, atque præfractam ac rebellem expugnandi voluntatem. Inde deveniemus ad duo vitia, quæ sedem suam in superiore animæ parte fixerunt, Blasphemiam & Avaritiam: demum ad alia duo mala inferiorum potentiarum, vindictam irascibilis, & impudicitiam concupiscibilis. Et denique in complementum doctrinæ subjungemus remidium pro subsidio scrupulorum. In his morbis ordine ostendemus originem, unde nascuntur, ac signa, sic ut etiam latentes possint cognosci; afferemus pro singulis medicinas, quæ magis sunt obviæ, & opportuniore: ut Confessarius noster, velut Angelus dictus

Medicina Dei, totum sanet restituatque hominem, possitque dicere imitando Dominum, cujus personam sustinet: Totum hominem sanum feci. Jo. 7. 23.

- (1.) *Coninck q. 64. de Sacram. ar. 6. n. 22.
De Lugo de Sacram. disp. 8. Sect. 9. n.
151.*
- (2.) *S. Thom. Opusc. 65.*
- (3.) *Cap. Omnis utriusque sexus de Poenit.*

C A P U T VII.

Quomodo Confessarius curare debeat ignorantiam.

Maxima & luctuosissima dissolutio, quæ unquam Naturæ accidere posset, foret; si primum Mobile, quod incredibili volvitur celeritate, cursum susteret vel unico etiam momento. Tunc enim subito immoti hærent omnes orbes cælestes eidem subjecti; itaque substracto arboribus, animalibus, cæterisque viventibus subsidio, communis omnium interitus repentinus consequeretur. Verum est, hujusmodi fuen-

funestam confusionem nunquam in mundo magno, Dei providentiâ gubernante, evenisse. Sed quid prodest, si toties eam sit videre in mundo parvo, turbato per peccatum? In hoc parvo Universo, homine inquam, primum Mobile est Intellectus, qui, si non secum rapit violenter cæteras potentias, veluti dominantis imperio, saltem ducis instar præit, trahitque amicc. Et tamen quis explicet, quoties prima hæc nobilissima sphaera fixa hæreat, motum prohibente ignorantia? unde mirum non est, si postea unâ cum ipsa reliquæ facultates langveant, eaque videantur subsequi accidentia lethalia, quæ nominantur culpæ. *Omnis peccans est ignorans.* Quare ad sollicitum Confessarium, tanquam assistricem Intelligentiam pertinet, conservare cursum hujus primi Mobilis, auferendo ignorantiam, quæ eundem moratur.

Verum hac in re, quantum in ulla alia, singulari opus est prudentiâ. Quippe quantumvis ignorantia, ut ita loquar, sit quoddam mentis venenum, nihilominus ægritudo nostra eodem subinde indiget (ut in alijs venenis videmus accidere) ad arcendam mor-

tem. *Etiam venenis egemus.* Explico mentem meam: Quando voluntas debilis est ad operandum, tunc expedit intellectum nonnihil cæcutire, ut aliquæ obligationes non cognitæ excusent à culpa harum transgressionem, quas æquè essent violaturi, si earundem haberent notitiam. Hinc necesse est distingvere duas ignorantias, quarum una adversatur pœnitenti, altera favet, & pro diversitate casuum aliter atque aliter se gerere. Exemplum sume ex modo, qui servari solet cum ægris dormituriis. Somnus, qui est quies aliqua, atque restaurat sensus, spiritus, & membra, nullatenus impeditur à Medico, quin potius fovetur. At sopor ille, qui est naturæ pestilens lethargus, omni studio, & violentis etiam remedijs, ferro & igne solet oppugnari, ac profligari. Id ipsum tu quoque imitare. Incidès fortè in pœnitentem cæcum, sed bono suo: observatur exempli gratiâ. Matrimonium esse invalidè contractum, ideòque nullum, quod ipse non videt, cùm ignoret occultum impedimentum. Sine ipsum in ista innocente cæcitate dormire, (1.) quia si si ostenderis morbum suum, neque in

prom-

promptu habeas medicinam, quâ medearis, aperies quidem oculos, sed quemadmodum primis nostris parentibus aperuit peccatum, grandi suo malo. Nec se separabit à cohabitatione cû muliere, neque cohabitando se continebit à diversis excessibus. Rectius ei occultè procurabis Dispensationem, quâ obtentâ de necessitate admonebis, ita, ut præcipitij altitudo inspiciatur, quando cadendi periculum jam præterijt. E contrario alius tibi occurret Pœnitens, quem somnus evidenter ad mortis præcipitium deducit, cui oportebit omni conatu discutere lethargum, priusquàm eo oppressus omnino pereat. Continget aliquando illum dubitare de aliqua obligatione, neque curare informari certiùs, & sic ipsius ignorantia erit vincibilis, & ut loquuntur, crassa: Aliàs non solùm negliget informationem accipere, sed cùm exposita ei fuerit veritas, mox claudet oculos, ne cogatur intueri, itaque ignorantia non solùm erit crassa, sed affectata. In his casibus quis non videt, quòd eam Confessarius teneatur remove, utpote quæ Pœnitentem reddit culpabilem, & gratiæ ponit obicem? (2.)

Atque ut ad particularia deveniamus, & instructio existat fructuosior: Tres ignorantiae in Pœnitente à te sunt auferendæ. Prima ignorantia est eorum Mysteriorum, quæ tenentur credere omnes Fideles, estque communis hoc malum, quàm apprehendat ille, qui non multùm inter homines rusticanos in pagis est versatus. Duplex circa hanc materiam extat Theologorum opinio. Multi censent, notitiam explicitam SS. Trinitatis, & Incarnationis, necessariam esse necessitate mediij ad salutem (3.) conformiter Christi verbis: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum. Jo. 17. 3.* Alii contrarium sentiunt, eam cognitionem non nisi ex præcepto necessariam esse, & salvari illum posse, qui citra culpam mysteria ista non addidicisset. (4.) Si primæ adhæreas opinioni, necesse est, non semel sed sæpius expetas lacrymarum fontes, quos optavit Hieremias: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filia populi mei. c. 9. 1.* Ad deplorandam amarissimo fletu tot animarum perditionem, quæ extremâ
ho-

horum Myfteriorum ignorantia ob-
tæ, unum hoc sciunt, quòd nihil sciunt,
& veriffimè poffint dicere: *fed neque, fi
Spiritus Sanctus est, Audiuimus. Act. 19. 2.*

Verùm cum ex lacrymis nullum
profluat pereunti auxilium, conveni-
ens erit, ut cum rudibus istis, qui tibi
occurrerint, aliquem fuflineas labo-
rem, ac primò inſtruas patienter, de-
mum abſolvās; quia antequàm ſaltem
actum aliquem internum fidei circa di-
cta Myſteria eliciant, non ſunt capaces
abſolutionis, neque etiam recipiendæ
gratiæ. (5.) Quòd ſi alteram amplectar-
is ſententiam, nihilominus te mane-
bunt ſpinæ, licèt non adeò pungentes;
conſiderando, quòd miſeri iſti ſæpe ſæ-
pius laborent ignorantia culpabili, mul-
tùmque noxiã, & tamen ex una parte
obverſetur illorum ruditas & incapaci-
tas, ex altera temporis premat angu-
ſtia, quæ non finit eos inſtruere, quan-
tùm opus foret; denique non videan-
tur tot miſeri mortales abſque remedio
in tantò momenti negotio derelinquen-
di. Exiſtimo proinde optimum fore
in tantis anguſtijs conſilium: obligare
hoc genus hominum ad frequentandas
eas Eccleſias, ubi diebus Feſtis expli-
can-

cantur ejusmodi necessaria Myſteria, ut addiscant. At si eorum Parochi essent ex illorum numero, quos deridet Propheta dicens: *O Pastor, & idolum!* Zach. 11. 17. Pastores lignei, os habentes, sed sine voce: *os habent, & non loquentur*, utendum esset aliâ industriâ, à gravibus viris comendatâ. Obligandi erunt rudes isti ac incapaces, quando intra annum recurrit memoria primariæ alicujus solemnitatis, ad interrogandum doctiores se; quid sibi velint in Ecclesia ejusmodi celebritates, & quam habeant significationem. Hâc ratione vel apprehendent Myſteria, vel saltem interrogando satisficient obligationi indagandi veritatem, etsi non assequantur.

Altera ignorantia est circa necessitatem tam Contritionis, quàm Propositi, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu suscipiendum requiruntur. Multi Peccatores videntur sibi fingere, & imaginari Confessionem ad modum vectigalis, quod Christus imposuit peccato. Ita, ut, quemadmodum nemini moveri lis solet aut quæstio advehenti novas merces, si modò Principi consuetum pendat vectigal; parùm quoque

refe-

referat nova committere peccata, dummodò satisfaciant, séque submittant præscripto oneri ea coram Sacerdote recitandi. Quare, cùm se parant ad Confessionem, omnem collocant sollicitudinem in ordinanda serie, & peccatorum numero exponendo: doloris verò modica habetur ratio. Abusum hunc jam alio in loco deploravimus, nunquam tamen, uti meretur, poterit defleri satis; siquidem hinc Sacramentum istud, quod est secundus Baptismus, multis animabus efficitur lavacrum si non exitiosum, certè inutile, & quæ sibi videntur mundatæ, lotionem ne quidem attigerunt. *Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota à sordibus suis. Prov. 30. 12.* Tui itaque erit officij, non solum ad dolorem istum excitare Pœnitentem, uti dicemus postea, sed admonere quoque de necessitate, quæ ipsi incumbit, ut bene se posthac disponat, repræsentando ac demonstrando, ipsi Confessionem sine dolore efficace, esse corpus sine anima, & quando deinceps se præparaturus esset ad illam, sciret, multò magis incumbendum esse in peccatorum detestationem, quàm in eorundem examen.

Præ-

Præter hæc, longè difficillimum erit, cognoscere & sanare alium lethargum vulgarissimum, qui est circa peccata omissionis. Venenam Aspidis ex eo genere est, quod mortem affert, sed citra dolorem: unde, teste Galeno, consueverant Alexandrini erga minoris delicti reum hæc veluti clementiâ uti, eumque aspidis morsu è medio tollere. Hujus omnino in dolis sunt dicta peccata. Venenum nempe habent, quod omnium minimè sentitur, sed non minus est nocens: quod te frequenter adstringet manifestare tempestivè pericula, infecto, & adhibere medicinam. Contigit aliquando, ut Imperator Carolus V. confiteretur (nescio ob quas causas) Sacerdoti cuidam rurali, sibiq; ignoto; & postquam se accusaverat suorum errorum solitâ pietate, subdidit pro more: nihil aliud mihi occurrit. Quid? inquit Sacerdos, (qui fuerat vir majoris spiritûs ac prudentiæ, quàm externa referebat facies) Domine, itâne finivimus? *Dixisti peccata Caroli, dic nunc peccata Cesaris.* Volens ingenuè significare, Personæ, cujus humeris Orbis incumbit, satis non esse, more privati hominis se examinare, sed ad-

ver-

vertendum animum ad gravissimas omissiones, quæ facillimè in tam diversis negotijs interveniunt, ut bellis assiduis, quibus erat involutus, tributorum exactationibus, ministrorum expeditione, electione Magistratum, pangendis fæderibus, statuendis præmijs atque supplicijs, alloquijs publicis, circa quæ, veluti in moderanda sphæra vires humanas excedente, facillimè principis animus poterat vacillare, qui etsi foret ex sublimibus Intelligentijs, meminisse tamen debuit, se esse mortalem. Hoc ipsum sentio adhibendum nostro casui. Multi accedunt ad Confessionem, & dicunt peccata Caroli, sed non dicunt peccata Cesaris. Exempli loco producimus personam Parochi, ut geminâ ratione juvet propositum nostrum. Confitetur talis Sacerdos, qui habet Curam animarum, seque accusat levis alicujus impatientiæ erga domesticos, levis detractionis versando inter amicos, & dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Cesaris. Non dicit, se præcipitante linguâ celebrâsse Missam, eâ gestuum irreverentiâ, quæ horrorem posset creare; & similia; dum videmus, talia absque scrupulo committi à Sacerdoti-

dotibus Christianis in offerendo Augustissimæ Triadi carnes Agni immaculati, qualia non invenirentur apud Ethnicum Sacrificulum, qui sordidam Plutoni porcæ immolat. Et quid adhæc dicit Dominus? *Maledictus qui facit opus DEI negligenter. Jerem. 48, 10.* Sacrificium per Antonomasiam appellatur Opus DEI, quia ipsi soli potest offerri. *Dicit peccata Caroli, sed non peccata Cesaris.* Non dicit, ubi expendantur proventus Ecclesiastici, qui convertuntur omnes ad promovendos, & ex humili conditione in sublimiorem statum atollendos consanguineos; & tamen unanimiter definitum est à Canonibus & Doctoribus, eam portionem, quæ remanet ex honesta sustentatione Pastorum, elemosynæ loco esse elargiendam: cum æquum sit, converti in alimenta pauperum eam pecuniam, quæ est illorum sanguis. (6.) *Dicit peccata Caroli, sed non dicit peccata Cesaris.* Non dicit, quod jam tot annis resideat in uno pago, nec tamen unquam populo prædicaverit, quasi non fulmina, sed inania duntaxat essent tonitrua formidabiles illæ comminationes à Deo factæ: *Væ Pastoribus Israël, qui pascebant semet-*

semetipsos, & greges meos non pascebant!
 Ezech. 34. 2. Et quasi non fixum ac in-
 dubitatum esset in Ecclesia, quòd Pasto-
 resteneantur lege Divinâ Docere, (7.)
 quæ est indispensabilis, & à Christo ipsis
 insinuata hujusmodi verbis: *Pasce oves*
meas. Jo. 21. 17. Dicit peccata Caroli, sed
non dicit peccata Caesaris. Non dicit;
 quòd loco illius sollicitudinis, quâ ab-
 errantes oves deberet quærere, eas in-
 terdum dissipet, & repellat asperis ver-
 bis, quando sponte suâ Confessionis
 gratiâ accedunt. Quòd modò se fingat
 impeditum, modò infirmum; ac si idem
 esset pertrahere Sacerdotem ad Confes-
 sionale, ac dicere huic monti: *Tolle, &*
jecta te in mare. Matth. 21. 21. Dictum
 hoc esto pro exemplo omissionũ, mul-
 tis Magistris, Dominis, Patribus fami-
 lias, Judicibus, operum præsidibus in
 officinis, qui sæpenumerò *obdormiunt*
in morte, neque perpendunt commis-
 sos errores, quasi die judicij Dominus
 solummodò quæstionem esset institutu-
 rus cum servo negligente de talento
 perduto, & non etiam actionem exactu-
 rus non dati ad usuram. Huic dissolu-
 tionis occurrere teneris admonendo
 quemvis, & dedocendo hujusmodi
 igno-

ignorantias. Et si scire cupis, quantum bono publico conducat eas evelli, cogita, quàm bellam faciem Mundus indueret, si nemo statûs sui officio deesset. An non sufficeret istud ad reducendam subito innocentiam, quæ ab initio vix se in conspectum dedit, & mox fugam arripuit?

In his admonitionibus semper ante oculos habe Pœnitentis utilitatem, & hâc ratione multos evades molestissimos labyrinthos. Concionator publicè docens, veritatem debet aperire, et si sine fructu alicujus in particulari, cui loquitur, imò interdum cum damno; *opportune, importune*, ut ait Apostolus. At non ita Confessarius, qui in privato instruit. Quare si advertas, Pœnitentem admonitum de suo periculo non uti remedio in præsentî, uti oporteret, differ in commodius tempus verba. *Est tacens*, ait Ecclesiasticus, *non habens sensum loquela*: & hoc est vitiosum, & *est tacens sciens tempus aptum. c. 20. 6.* quod est laudabile. Si dubitas, expende in bilance hîc spem fructûs, illic timorem damni, quod potest enasci; idque elige, quod prævalet. Quòd si spes superat (sed parumper) timorem, fac ita. Expe-

Expectata paululùm, donec Pœnitens Absolutionem acceperit, & tum admo-
 ne illam, (8.) ut, si ipse contra expe-
 ctationem tuam repugnaret tibi, nova
 hæc oppositio non te impediât à conse-
 renda Absolutione, dum non est in bo-
 na fide; ac quasi repentina procella non
 te à portu prohibeat unâ cum ipso, tunc
 cum jam appulisti. Sed quæres, quòd
 si Pœnitens ipsemet antè jam in suspi-
 cionem veritatis devenerit, quid mihi
 tunc agendum? an revelandum ei ve-
 rum, licèt prævideam, notitiam hanc
 ei cessuram in detrimentum? respon-
 deo, omnino sic esse faciendum; (9.)
 aliàs non solùm permitteres errorem,
 sed etiam approbares, quòd nunquam fi-
 eri potest. Verùm in hoc ipso casu ma-
 nifesta veritatem, sed paulatim, neque
 plus, quàm quæritur, Sapientis monitum
 observans: *Priusquam audias, ne respon-
 deas verbum. Eccl. II. 8.* Exemplum
 esto: sit, qui se matrimonio illigavit,
 edito ante illud contractum voto casti-
 tatis; Nunc verò Pœnitens rogat, sitne
 validum suum matrimonium? Respon-
 de affirmando, nullâ factâ debiti men-
 tione, quòd prohibetur petere. Et si
 ille postea de hoc ipso quærat: possumne
 ergo satisfacere debito, quòd secum

fert status conjugatorum? affirmabis quidem, sed non declares, quòd, cùm possit reddere, non possit similiter petere. Verbo: cautè procede, & vadum priùs explora, antequàm te eidem committas. Ita solemus eos, qui longo tempore tenebroso detenti fuerunt in carcere, sensim educere ad lucem, ne languida offendatur pupilla. Ipsemet Salvator noster non omnes eodem modo curavit cæcos, quibusdam enim subito, alijs lentè lumen restituit: daturus hinc documentum Confessarijs, quòd, si cæcitas perniciofa sit, conveniat quamprimùm magnâ libertate alterius mentem illuminare: at quando utilis censetur, ita, ut cognitio potiùs videatur novam præbitura occasionem vel faciliùs vel fortiùs offendendi, tunc magnâ in ista curatione opus erit cautelâ.

Cæterùm in genere loquendo, longè majore cū libertate quis procedere potest, quādo ignorantia est circa præcepta naturalia, quàm cùm est circa positiva. Ratio est, quia illa rariùs invenitur, & quando adest, rarò est innocens & inculpabilis, & si est innocens, rarò ea potest diu in tali statu durare, reclamante ipsi assidue lege vivâ, quam secum in corde homo circumfert. (10.) Proinde non

non est credendum facile ijs juvenibus, qui in Confessione afferunt, nullum se in mollitie agnovisse peccatum, atque ideo reticuisse. Facilius evenire posset, ut, tametsi ignorantia in perpetrando impudicitiae scelere esset culpabilis, non tamen foret similiter culpabilis in ea tacenda: (11.) quia malitia illa apprehensa confuse sub ipso actu peccaminoso, adeo tenuem sui relinquit memoriam, ut facile in conscientiae lustratione elabatur. Itaque in isto casu, in quo non habuerunt remorsum obligationis, quod sub præcepto teneantur confiteri, non erunt repetendæ ceu invalidæ Confessiones præteritæ; (12.) sed sufficiet, ut aperiant tempus impudicitiae silentio tectæ, ejusque numerum expriment.

Sufficiat, hæc dixisse de tollenda poenitentium ignorantia. Vide nunc, ne illam, quod multo magis necessarium est, in te ipso sustineas. Medicus, quamvis æger sæpe alteri posset reddere sanitatem, nunquam tamen id præstabit ignorans & imperitus.

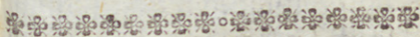
(1.) Sanchez de matr. l. 2. disp. 38. n. 7.

De Lugo de Penit. disp. 22. sect. 2. n. 21.

(2.) Sanchez. l. c. n. 2. Lugo l. c. n. 23.

- (3.) *Molina in 1. parte. q. 1. art. 1. disp. 2. Val. 2. 2. q. 2. p. 4. 5. Sanchez in decal. l. 2. c. 2. n. 8.*
- (4.) *Castrop t. 1. tr. 4. disp. 1. p. 9. n. 7. Laym. l. 2. tr. 1. c. 8. n. 5. Coninck disp. 14. dub. 9. n. 163. Riccard. in 3. dist. 25. ar. 4. q. 1. Mich. Medina l. 4. de reſta in Deum fide c. 10. Sa. V. Fidel. sot. in 4. dist. 5. q. un. ar. 2. dub. 1.*
- (5.) *Sanch. l. c. n. 22.*
- (6.) *Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 1. de reſ. Lug. to. 1. de Juſt. diſp. 4. ſect. 2. n. 9. Vaſq. de elemoſ. c. 4. n. 8. Valent. 2. 2. diſp. 3. ſect. 4. Leſſ. de Juſt. l. 2. c. 4. dub. 6. n. 47. Molina de Juſt. to. 1. diſp. 144.*
- (7.) *Trid. ſeſſ. 23. c. 1. de reſor. Tolet. l. 5. c. 5. n. 7. Sanch. in dec. c. 13. n. 15. Sa. V. Paroch. & V. Fides. Navar. man. c. 25. n. 1. 5. Poſſev. de offi. Cur. c. 3. n. 1. 3. Sot. de Juſt. & Jurel. 10. q. 1. a. de Barbosa de pot. Paroch. c. 15. n. 2. Caſtrop. to. 1. de obſ. feſt. diſp. 2. p. 4. n. 5. Bonac. de 3. Dec. præcept. q. 1. p. 2.*
- (8.) *Sanch. de matr. l. 2. diſp. 38. n. 5. Arriaga de Pœni. diſp. 43. ſect. 4. n. 15. Medina C. de Confeſ. q. 19. concl. 3. coroll. 1.*
- (9.) *Sanch. l. c. n. 14.*

- (10.) *Vide Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 33.*
Azor l. 1. c. 13. qu. pr.
- (11.) *Navar. in cap. Fratr. n. 82. Suar. de*
Pœn. disp. 23. s. 4. n. 6.
- (12.) *Suar. l. c. n. 7.*

C A P U T VIII.

Quomodo procedendum sit Con-
fessario in curanda cordis
duritia.

AD votum successerat Moyfi in Ægypto tenebrarum discussio ex oculis improbi Pharaonis, at non æquè feliciter laboravit in expugnanda cordis duritia. Nescio, an te fortunatiorem fore sperem cum tuo pœnitente; ita ut, postquam ejus mentem depulsâ ignorantia, quâ fuerat obscurata, serenaveris, etiam voluntatem valeas emollire. Certum omnino est, quòd non rarò, uti scriptum legimus. *Job. 41. 15. Cor ejus indurabitur tanquam lapis.* Nihilominus tentandum est, quâ ratione illud frangas; huc enim collimant actiones omnes, quæ tibi tanquam Medico sunt obeundæ, ad excitandum in miseris his infirmis (qui eò sunt deteriores, quòd

magis voluntarij) magnum aliquem dolorem ob præterita peccata , & efficax propositum eadem non repetendi. Ostendam hîc aliquas rationes , quæ in tam laboriosa curatione videntur observandæ.

Et ut ad radicem mali quamprimùm descendamus: Scito, hanc cordis duritiam , tametsi in voluntate resideat veluti propriâ sede , nihilominus tamen originem suam trahere ab intellectu. *Attendi, & auscultavi*, clamat Propheta, *Nullus est, qui agat Penitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Hierem 8. 6.* Vide, unde proveniat, quòd nullus agat *Penitentiam*: quia nullus dicit: *Quid feci?* Quis unquam, si ex proposito perpendit seriò, quid egerit peccando, non illud continuò dolendo studet delere, & in nihilum redigere? Hoc ergo posito, oportet intellectui adhibere primum remedium, quod præstabis propositis poenitenti sub finem Confessionis ejusmodi motivis, unde apprehendat, & ponderet inæstimabilem peccati malitiam. Atque ut motiva ista usui accommodatiora reddamus, veluti ferrum expeditiùs tractandum, revocabo ea ad duo capita, ad Deum, & peccatorem; siquidem peccatum velut amphishæna inferna-

fernalis, simul ac semel utrumque duplici ferit injuriâ. Ad primum caput pertinet primò Injuria, quâ peccator afficit Deum suum, dum in contemptum tantæ Majestatis præferre voluit voluptates suas, adeò graviter ab ipso prohibitas. *Per pravaricationem legis Deum inhonoras. Rom. 2. 23.* Secundò ingratitude, quam similiter ostendit peccator erga Deum, eum offendendo post tot ac tanta beneficia tam naturæ, quàm gratiæ, communia & particularia, occulta & manifesta, ab ipso recepta, imò tunc, cum ea actu conferrentur: quasi non omni momento in potestate esset illius Domini tam indignè habiti, eum subito præcipitare ad inferos. *Hæcine reddis Domino, popule stulte, & insipiens? Deut. 32. 6.* Tertio horrenda injuria, quæ infertur à peccatore Christi Redemptioni, cui temerarius quodammodò tentavit renovare Vulnera, iterare opprobria, quando opere perpetravit id, quod causam dedit Crucifixioni, nempe peccatum. *Rursum crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, & ostentui habentes, Hebr. 6. 6.* Ad alterum caput damni, quod peccatori ex delicto resultat, spectat jactura dolenda gratiæ Divinæ, cujus vel unicus gradus, uti tradunt sancti Do-

&ores, (1.) universa naturæ bona superat. *Omne aurum in comparatione illius, arena est exigua. Sap. 7. 9.* Secundò jactura paradisi, facta illius permutatione cum amara, detestabili & momentanea voluptate, itaque nihili omnino faciendo. *Pro niilo habuerunt terram desiderabilem. Is. 105. 24.* Tertio brevitatis vitæ, quæ nemine obstante citò relinquenda est. *Quæ est vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. Jac. 4. 15.* Quarto Mors incerta, quæ subito ac improvisò illum potest abripere. *Videte, vigilate, & orate: nescitis enim, quando tempus sit. Mar. 13. 33.* Quintò Horror judicij, quod ipsi instar gladij supra caput impendet, neque ab eo advertitur. *Viri mali non cogitant judicium. Prov. 23. 5.* Sextò tormentorum jam in inferno paratorum æternitas: ubi post tot milliones annorum, quot sunt in maris litoribus arenæ, quot in aëre atomi, necdum vel momentum funestæ illius noctis, quam nulla sequitur aurora, præterijt. *Cruciantur igne & sulphure, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum. Apoc. 14. 10.* Septimò miseranda servitus, quâ efficitur mancipium diaboli, tyranni, & impostoris, qui quan-

tūm

tum nunc allicere studuit ad peccatum, tantum postea inferet poenarum. *Quantum glorificavit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum. Apoc. 18. 7.* Præter hæc, ad abrumpendum depravatæ indolis cursum, quæ in lapsus impellit, fortiter poenitentis animo imprimenda erit irrefragabilis hæc veritas, quod, quanto plus augetur peccatorum numerus, tanto magis crescat difficultas consequendæ salutis: quod mali habitus semper plus vigoris acquirant, magis obscuretur animus, & frangatur, semperque indignior fiat auxilijs Divinæ gratiæ; diabolo crescant audaciâ, auctoritas, virisque ad oppugnandum; peccatori autem e contrario magis magisque deficient ad resistendum. Quis ergo fieri moraliter possit, ut toties relabendo æternam evadat damnationem? Nihil profuit Samsoni sæpius rupisse funes; demum victus perijt. *Nesciens, quod recessisset ab eo Dominus. Jud. 16. 20.* Ita nihil peccatorem juvabit, aliquoties antehac excussisse catenas & compedes, si miser rursus se ijs induat. Forsitan dedignabitur Deus, hoc modo offensus, ei submittere auxilium: aut non suppetet tempus ad confitendum; aut, cum habuerit, non

succedent Contritio & Propositum; Itaque perfidus in potestate tartarei hostis derelictus (veluti Samson in unguibus Philistæorum) intelliget gravem esse deceptionem, dicet: *Egrediar, sicut antè feci, & me excutiam.* Patrabo hoc peccatum, & postea confitebor, quemadmodum aliàs fui confessus. Non ita se res habet. Tardat quandoque Dominus, sed tamen adest tandem. *Non dixeris peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens Redditor.* Eccl. 5. 4. Motiva ista fusiùs exposita sunt in Instructione Pœnitentis, quæ huic quoque servient loco. Meminisse tamè te velim, ea parùm valitura, si scripta tecum circumferas, nisi meditando virtutem quoque horum profundè in animum demittas. Erit Confessionale tuum Organum quoddam, pulchrâ quidem specie, sed nullo animarum spiritu. Imò et si vim tibi loquenti inferas, tamen cùm spiritus tepet, necesse est etiam langueat oratio. *Non dabis voci tuæ vocem virtutis.* Sermo tuus balistæ ictus erit, sed sine pila ferrea, quo concuties, non franges obstinationem.

Plurimum autem dictis tuis robur adimeret alia confusio, quæ foret, si verbis essent contraria opera, neque lin-

quæ responderet manus. Paràm enim
 ficitur medicinis, quæ Medicus infir-
 mus præscribit. Et licet febrim intra ve-
 nas occultam ita prefferis, ut Pœniten-
 ti videaris sanissimus, quâ argumento-
 rum efficaciam nihilominus reprehendes
 in alijs id, quod tu ipse intra sinum fo-
 ves & amas? Hæc est causa, ut merito
 timendum est, damnosæ illius compas-
 sionis, quam ostendunt multi Confessa-
 rij erga Pœnitentium vulnera, quia in
 alienis plagis compatiuntur (quod na-
 turale est) proprijs. Nobilis quidam
 Transalpinus percontabatur virum do-
 ctum, essentne eadem peccata in diver-
 sis regionibus æqualiter gravia. Quid-
 ni? respondet Theologus, An non
 Deus in diversis quoque Mundi parti-
 bus idem est, sibi que similis? Quia, in-
 fert Nobilis, non ubique inveni Con-
 fessarios in omnibus ejusdem sententiæ.
 In Polonia si fortè largiùs potando in-
 dulsi genio meo, excessum istum beni-
 gnè sine correptione prætermisit Con-
 fessarius: at quando carnis illecebrâ vi-
 ctus in alienæ uxoris inhonestam con-
 suetudinem incurri, tam luculentâ me
 castigavit objurgatione, ut terror solus
 mihi pro fræno esset, mèque inhi-
 beret à relapsu. Modò curiositate tractus veni

in Italiam, ubi & vini abundantia, & usus nocturnarum visitationum iisdem criminibus, & intemperantiæ & libidinis me involverunt. Sed hîc incidi in Confessarium prorsus ab altero diversum; Crapulam mihi exprobrauit tanquam sacrilegium, dimissâ etiam sine levissima admonitione impudicitiam. Ita ipse: eodem exemplo ostendens, quantum profint suaves correctiones Confessariorum, & quantum retrahat ab his liberius adhibendis animus sibi ipsi male conscius, ejusdemque medicinæ indigus. *In quo enim judicas alterum, te ipsum condemnas, Rom. 2.*

Itaque, qui Confessarij munere fungitur, non simplici duntaxat utatur admonitione; necesse est, reprehensionem quoque admisceat. Errat vehementer, qui illam non adhibet. *Qui increpationes relinquit, errat.* Ita legitur *Proverb. c. 10. 17.* Qua in re duo tibi suggeram consilia perquam utilia, unum circa tempus reprehensionis, circa personam alterum. Primò ne corripias Peenitentem ante finitam Confessionem, (2.) quia verba tua facile præberent occasionem pluribus tacendi aliquod peccatum, & venenum, quod in lingua natat jam jam evomendum, re-

for-

sorbendi. *Da gloriam Deo, fili mi, & con-*
fitere: indica mihi, quid feceris, ne abscon-
das: ait Josue (*Jos. 7. 19.*) ad perfidum
 Achan, paternè ipsum potiùs compellendo, quàm Judicis auctoritate, usque-
 dum eum induceret ad confitendum
 furtum, & ut diceret; *Verè ego peccavi,*
& sic & sic feci. Postquam confessus est,
 tunc usus debitâ severitatè, subjunxit:
Quia turbâsti nos, exturbet te Dominus in
die hac. Comprobando sic observatio-
 nem à me hîc propositam. Quod ad
 personam attinet: tria genera Pœnitenti-
 um sunt, quos non expedit objurga-
 re, Pusillanimes, Contriti, & qui autho-
 ritate aliquâ sunt conspicui. Reprehen-
 dendi non sunt ij, qui pusilli sunt ani-
 mi, ne timor degeneret in desperatio-
 nem, & ad casum impellat. Parcen-
 dū contritis est, quia qui insolito modo
 compunctum severè exciperet, ille ag-
 grederetur ultro sese, oblatiis clavibus ad
 alienum arbitrium submittentem. Non
 increpabis deinde alicujus auctoritatis
 homines; hoc enim debita illorum gra-
 dui reverentia postulat. *Seniorem ne in-*
crepaveris, sed observa ut patrem. 1. Tim.
5. Circa hos peculiariter imitare natu-
 ram, quæ novit in floribus porrigere
 medicinam; imò Christum ipsum tibi

imitandum propone in ijs compositissimis correctionibus, quas nuntiari mandavit diversis Episcopis in Apocalypsi, miscendo, quantum licuit, quidpiam laudis reprehensionibus. Delicatum adeò Nobilium palatum est, ut cibos, nedum medicamenta averfentur, nisi probè sint conditi. Quapropter cautè illos admone, & cum (ut fieri solet) aliàs verecundi sint, attende, ne confusionem è vultu promicantem plùs æquo accendas. *Non incendas carbones peccatorum arguens eos. Eccl. 8. 13.*

Austeriùs nonnihil cum ijs agendum est, qui asperioris sunt frontis, & cordis duri, sua recensent peccata, veluti illustria enumerarent facinora, atque ad Confessionem accedunt, tanquam in triumpho sua ostentaturi flagitia, *Induraverunt facies suas supra petram. Jerem. 5. 3.* Contra hos, atque alios, qui sunt inculti, rudes, atque incapaces mitioris tractationis, exequere Apostoli mandatum. *Increpa illos durè, ut sani sint. ad Tit. 1. 13.* Congrua & opportuna verba erunt ejusmodi. *Inveterate dierum malorum. Plene omni dolo. Plene omni fallaciâ. Inimice omnis justitiæ.* Aliâque Sanctis viris usitata; ita tamen, ut eorum Zelus in te nullâ aspergatur impati-

patientiæ maculâ. Imperturbatus sit animus, etsi turbationis species foris appareat; quemadmodum in sole, qui licet aliquando eclipsetur, apparens duntaxat, non vera subest eclipsis.

In genere loquendo, cum difficile sit mediam tenere viam, si ad alterutrum deflectendum est, præstat excedere suavitate, quàm rigore. Sic enim plus impetrabis à Pœnitente; cum Confessarijs id eveniat, quod vitibus, quæ nunquam sunt fœcundiores, quàm inter Olivas consistæ. Hæc non ideo dixerim, ut imiteris eos, qui sub prætextu benignitatis non medentur. Nam etsi Confessarius imprudens possit Pœnitenti afferre damnum exasperando vulnera, quibus mederi deberet, neutiquam tamen comparandum est damnum illud cum eo, quod excitant tot Confessarij muti, qui nunquam os aperiunt, nisi dulcissima verba Heli Sacerdotis propinaturi: *Nolite facere rem hanc. Cave-
te vobis, quantum potestis, & mox ab-
solvunt, non solum non ressecando, sed
ne incidendo quidem partem infectam.*
Unde provenit, ut ipsi met Pœnitentes sæpenumero doleant, seque deceptos querantur hæc intempestivâ benignitate, ac se rursus accusent de enormiori-
bus

bus peccatis, quòd dubitent, an bene à Confessario fuerint percepta, qui ea irreprehensa transmisit. Quantumvis magnum damnum inferat grandinis tempestas, plus tamen nocet extraordinaria serenitas: ut hinc tolerabilior fuisset Palæstinis saxeus aut plumbeus turbo, qualis tamen subinde accidit, quàm longa annorum tranquillitas, Eliæ temporibus exorta, quando tribus annis cum semestri nulla se in conspectum dedit nubecula.

Verùm aliquoties, ut saxeæ corda compunctionis aquâ fluant, non satis est ea pulsare semel, repetendi sunt ictus. *Percussit bis siliçem. Num. 20. 11.* Continget, ut quidam etiam adductis omnibus rationum momentis, & adhibitis reprehensionibus nihil moveantur, neque ea signa edant, unde judicentur ritè dispositi: quemadmodum si difficiles se monstrarent in acceptanda pœnitentiâ ipsi injunctâ, minusve promptos ad præstandam necessariam restitutionem, vel sui accusationem crebris palliantibus excusationibus, seque nimiam contendere expedire festinatione, aut alia partium probata dolentis animi indicia præferrent. Tunc repetendæ sunt industriæ; Itaq; alterum remedium, quod

tibi

tibi suppedito efficacius, jam memorato, ad vincendam quamcunq; duritiam, est Oratio. Sed priusquam te horum usum armorum doceam, necesse est eorum robur ac valorem cognoscere.

Dudum contra Naturam questus est Plinius, quòd hominem nudum omnino ac inermem in hanc lucem edidisset, cæteris animalibus tã providè munitis. Ineptè, uti sæpius solebat, accusabat illã Providentiã, cujus non penetrabat consilia: quasi etiam ipse cuperet eorum adscribi numero. *Qui quæcunque ignorant, blasphemant. Jude. 10.* Si armis destitutus est homo, an non manus habet? His clausum tenet integrum armamentarium; adeò, ut cussis, emissisque per balistas fulminibus, non modò se reddere queat formidabilem, ululatu lupum, rugitu leonem, sed cælum quoque ipsum tonando efficere. In huic modum responderi poterit Peccatorum lamentis, quando identidem exaggerando propriam fragilitatem videntur tacitè ineutare Providentiã suorum lapsuum auctorem, quòd illos non ex ære, sed luto formasset. Sed nunquid non vobis Deus reliquit Orationem? Scitote itaq; (jure ipsis poterit reponi) quòd in sola Oratione vobis instruxerit locuple-

tissi.

tissimam officinam, in qua lutum vestrum chalybe solidius efficere, & non solum scuta, quibus vos contra hostes vestros defendatis, sed & omnis generis tela & enses ad inferendam cladem possitis fabricare. Contulit Deus tantam vim & efficaciam Orationi, ut, quando ab ipso quidpiam petitur ad salutem spectans, neque petitio aliquo labore defectu, certò ac infalibiliter obtineatur, quod petitur. (3.) De quo quidem ita certos nos esse iussit divino suo ore, ut, qui dubitaret, vel eum potestate defecisse, vel fictè promississe, sentire videretur. Imò ut excitaret torporem nostrum ad arripiendum hoc remedium, effecit illud non solum opportunum; sed etiam necessarium: cum probabilissimum sit (4.) saltem de lege ordinaria (quæ est illa, quam Providentia communiter sequitur) quod post primam gratiam cætera auxilia ad salutem non accipiantur, nisi petantur, Ut propterea in libro *de Ecclesiasticis dogmatibus*, cujus Auctor habetur S. Augustinus, scriptum legatur: *Nullum credimus ad salutem, nisi Deo invitante, venire; nullum invitatum, Salutem suam, nisi Deo auxiliante, operari; nullum, nisi orantem, auxilium promereri.* c. 56. Hic stylus

Ius est Curiae cælestis, conferre gratias suas promptissimè, sed supplicantibus. Adeò, ut magni Nominis Theologi doceant, quòd quibusdam peccatoribus penitus excæcatis, insanis & induratis, subtracta sint non solum auxilia extraordinaria gratiæ efficacis, sed & solita provisio gratiæ sufficientis, (5.) & solum ipsis relicta sit facultas sufficiens sese Deo commendandi, ut videtur deduci posse ex celebri Concilij Trid. sententia: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quod possis, & petere, quod non possis.* Sess. 6, c. 11, ex Aug. de nat. & gr. Si non utantur clave hæc aureâ, ad hauriendum ex divinæ misericordiæ cellâ vivificum liquorem, prostratis suis viribus, nulla spes ipsis superest, estugium nullum, pereundem est. Neque ulli nisi sibi ipsis mortis suæ causam possunt adscribere, quia voluntaria illa negligentia recurrendi ad Deum sufficientissimè illorum peccata reddit voluntaria, ac voluntariam perditionem. Quod si verum est, quid porrò evidentius declarare potest necessitatem orandi? Cùm pestifera lues præteritis annis universam occupâisset Siciliam, neque Medicorum paucitas par esset maximæ ægrorû multitudini, visum est in publicis vijs & pla-

plateis præconum voce proclamandum unicum mali remedium, quod erat, haurire potum ex nive. Optanda hodie esset tanta vocis contentio, quâ in plateis audiretur ab usurarijs, in lupanariibus à meretricibus, à prædonibus in sylvis, atque ab ijs maximè, qui longo jam tempore immerfi sunt flagitijs, perciperetur consilium: commendate vos Deo, commendate vos Deo! Animæ perfidæ, & propè dixerim, perditæ, bene advertite. Nullum inter vos atque damnatos intercedit discrimen, nisi quòd in potestate vestra sit, uti oratione. Videte pontem unicum vobis relictum, per quem tot mala, quibus circumdati estis, effugiatis. Nisi in isto salutem quæeratis, jam jam Tartarus vos cruciandos ignibus apprehendet. Nihil vobis aliud superest, nisi, quemadmodum scorpioni flammis cincto, sine remedio desperatio.

Sed relictis his, ad te redeo. Virga ista, quæ mira patrare solet etiam in cordibus induratis, dupliciter tibi debet esse usui. Ardentibus votis Numini commendandus à te erit Pœnitens male dispositus; eique significanda, idipsû pro se faciendi, necessitas summa; atque demonstrandum, quòd, uti jam dictum est,

est,

est, in ipsius potestate ac manibus consistat, obtinere à Deo mutationem animi, & vitæ suæ præsidio Orationis, factaque mutatione perseverantiam. (6.) Ostende illi quoque modum efficaciter orandi, nempe cum humilitate, perseverantia & fide: (7.) Quia particulariter circa ultimam conditionem fidei, duplici modo gravissimè potest errari, per excessum scilicet, & defectum. Peccant excessu, qui, cum in accumulandis sceleribus sint assidui, paucis quibusdam precatiunculis ad Divæ Virginis honorem recitatis confidunt, non secus, ac si sub exitum vitæ securitatis literas pro suis possent impetrare peccatis, & quæ est peccantium Advocata, constituere flagitiorum Patronam. Auferitque ab ipsis tam perniciosam deceptionem, quia sicuti nullum est corporibus pestilentius venenum, quàm quod cum lacte bibitur, ita nihil est animæ magis lethiferum, quàm cum Oratio efficitur peccaminosa: & oratio ejus fiat in peccatum. Ps. 108. 7. Non enim instituitur ad tollendam ex sinu animæ mortem, sed soporem lethalem conciliandum. Errant deinde alij defectu confidentiæ (quorum numerus videtur esse major.) Hi, cum in aliquod peccatum fuerint lapsi,

lapse, intermittunt consuetas devotiones, falsò persuasi, se, quamdiu vivunt in tali statu, nihil inde capere utilitatis: itaque negligunt ad Deum recurrere, quòd dicant, indignos se esse, qui exaudiantur. Hi quoque omni studio dedocendi sunt suum errorem, apertè demonstrando, quòd, tametsi quis perderit gratiã, & ipsa opera bona tantùm non præstent, ut is non habeatur pro mortuo, conducant nihilominus per modum dispositionum redeundi ad vitam: juvant quoque, ne Deus ita repentè gladium eorum cervicibus impendentem sinat cadere: juvant, ut concedat tempus confitendi, dolendi, & se præparandi; juvant, ne improvise adveniatur ad exigendas rationes tunc, quando conscientie libri plùs sunt intricati. Quòd verò indignos se judicant, qui audiantur; est illud velamentum pigritie, specie reverentie. Deus exaudire nos non debet intuitu benitatis nostræ, sed suæ. *Non propter vos ego faciam, domus Israël, sed propter Nomen sanctum meum. Ezech. 36. 22.* Exigit servitia, ut exaudiamur; vult habere sibi supplices. (8.) Hinc fit, ut Peccator aliquis plus obtinere possit, quàm Justus, si majorem habet fiduciam præ isto.

Nam,

Nam, licet Oratio illius, qui est in statu peccati, careat merito, quia meritum provenit ex charitate, potest tamen habere efficaciam, quia vis & efficacia procedit ex fide: (9.) Et hoc est id ipsum, quod juxta S. Basilij interpretationem insinuavit Christus, quando dixit: *Sed non dabit illi, eò quòd amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus (quod idem est, ac, propter importunitatem) dabit illi.* Luc. II. 8. (10.)

Quòd si etiam distinctiùs tibi dari praixin eorum desideras, quæ hucusq; in isto Capite exposuimus, accipe sequentem. Quando Pœnitens tuus manifestandi se tibi finem fecerit, quantum necesse est ad cognoscendas ipsius iniquitates & inclinationes, si non esset optimè dispositus; selige ex motivis initio hujus Capitis adductis rationes quasdam robustiores, magisque illius capacitati ac necessitati idoneas, quibus eum meliùs ad Absolutionem disponas, exaggerando peccata ab ipso commissa, non tamen generaliter duntaxat, neq; nimium distinctè. Non nimis in genere, quia doctrina universalis non admodum videtur esse utilis: Non distinctè nimis. Nam si cuius delicto volueris annexere admonitionem, eris oppidò molestus.

stus & fastidiosus. Restat itaque, ut discernas unum ex notabilioribus, & circa ea verbis tuis studeas excitare detestationem, atque animosum decretum, quod cætera omnia involvat. Cùm autem posset accidere, ut in proluxa Confessione ea, quæ majoris sunt ponderis, memoriâ elaberentur, adhibe signum, quod ab alijs non advertatur. Quidam singulis digitis assignant peccatum aliquod mortale ex ijs, quæ frequentius solent recurrere: Blasphemias, Furta, Odium, Luxuriam, Omissiones circa præcepta proprii statûs, ac tum suo tempore singillatim, quæ casu occurrerint, proferunt. Ego ad tam minutam observationem non descenderem, nisi viri doctissimi in suis libris (11.) longè sublimioribus isto, me docerent, in elaboranda gemma adeò pretiosa, qualis est gratia longè excellentior adamante, etiam minutias non esse prætereundas. Si deinde his omnibus peractis, nihilominus in extraordinario casu cor indurati hominis non emolliatur, non ideo despondendus est animus, neq; veluti post irritum solvenda obsidio. Perge, & excitato saltem in Pœnitente desiderio recuperandi sanitatem (raro in hoc ægrotorum genere, attamen necessario) præscri-

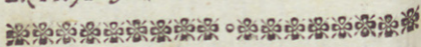
præscribe illi, quoties in die coram venerabili Sacramento, aut Beatissima Virgine debeat supplex flagitare hanc contritionem, donec elapso temporis spatio (uti præsentis postulabunt circumstantiæ) sive dierum, sive hebdomadam, mutatâ voluntate ad te redeat petâtque Absolutionem. Et talis mutatio admirabilis per experientiam te docebit vim, atq; robur Orationis; cui tu interea ipsemet quoque debes insistere, ad obtinendam à Deo miseræ hujus animæ salutem: siquidem oportet hîc imitari, quod Jobum fecisse legimus, & stygio lupo maxillas elidere, prædâmq; eripere, mordicus apprehensam, *Conterebam molas iniqui, & de dentibus aufereram prædam. Job. 29. 17.* Neq; solum in his rarioribus casibus, sed etiam in reliquis, Oratio, tanquam instrumentum omnium tuarum actionum, in ministerio tam sublimi erit adhibenda. Hanc oportet præcedere, comitari, ac subsequi. Antequam te conferas ad excipiendas Confessiones, implorandum est Dei Auxilium, ne erres. *Da mihi, Domine, sedium tuarum Assidricem Sapientiam, ut mecum laboret. Sap. 9. v. 4, & 10.* Invocandum est illud, cum jam aures

præbes confitentibus, præsertim in quibusdam difficilioribus casibus, ut securè eos resolvas. *Cùm ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. 2. Par. 20. 12.* Invocandum est denique finito opere, ut tibi Deus clementissimè dignetur condonare omnes errores, in tam sancto exercitio admissos, & ratum habeat, atque perficiat id, quod ille solus est operatus. *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis à Templo tuo. Ps. 67. 29.*

Summopere autem desidero, ne existimes, observationes istas nimium esse molestas, scrupulosas, atq; superfluas. Denique quodnam omnium difficillimum opus est, quod Divina providentia aggreditur, nisi mutare cor peccatoris? quippè hinc solum invenitur resistentia in materia contumaci & refractaria operanti. Quare nulla unquã industria videri debet immo dica, quã prædictum cor disponatur à tua opera, ut se patiatur à Deo tractari, qui ex vase contumeliæ intendit formare vas honoris. Ex altera parte præcipitando hanc curationem ex impatientia, luculentum animæ tuæ vulnus infliges, cùm & tibi, quod alijs medicis,

dicis, eveniet, qui ægros occidunt impunè. Si gravem in munere tuo admittes negligentiam, malum redundabit & in malè curatum, & malè medentem, pari utriusque exitio. Quare antequam Absolutionem impertias Pœnitenti, vide, an in ipso inveniantur debitæ dispositiones circa peccatum. *Occide, & manduca. Act. 10. 13.* sibi dictum audivit S. Petrus tunc, quando vidit descendere linteum plenum serpentibus &c. quod ipsi è cælo parabatur in cibum. *Occide, & manduca.* Ut hinc quivis Sacerdos intelligat, ad audiendas Confessiones expositus, *ut peccata populi comedat*, quòd, si talia peccata necdum mortua sunt per contritionem, aut saltem moribunda per attritionem, necesse sit priùs occidere, antequam comedat, Pœnitente efficaciter disposito ante Absolutionem ad dolorem. Aliàs illæ viperæ devoratae vivæ, mortem afferrent, primò quidem Matri, quæ eas peperit, hoc est peccatori, & tum incantatori, qui suâ socordiâ illas vivere permisit nempe Confessario. *Occide itaque, & manduca.*

(1.) S. Aug. tr. 72. in Joan. S. Thom. p. 2. q. 113. ar. 9. ad 2. (2.) Castrop. de Sac. Pœn. tr. 23. disp. un. p. 19. §. 2. n. 4. in fine. (3.) S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. ad 2. Suar. to. de rel. l. 1. c. 23. n. 2. &c. (4.) Suar. l. c. c. 28. n. 7. Less. l. 4. de Sumo Bono c. Tertio quia est medium. (5.) Belarm. Contro. to. 3. l. 2. de Amissione gratia, & statu peccati. c. 14. Tertio observand. Card. Pallau. in arte perfect. l. 2. c. 2. Vide etiam Suar. l. c. c. 28. n. 3. in fine. (6.) Vasq. t. 2. ar. 9. q. 114. Suar. to. 3. de grad. Disp. 12. de merito. c. 28. to. 2. de rel. l. 1. c. 26. n. 5. (7.) S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. Suar. l. c. d. c. 23. ad 28. (8.) S. Thom. l. c. ar. 16. ad 2. Suar. l. c. c. 25. n. 3. in fine. Tolelet. in Joan. 16. Annot. 31. (9.) S. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 15. ad 3. Laym. L. 4. Tr. 1. c. 1. n. 10. §. Maximè. (10.) S. Bas. de const. monast. c. 2. (11.) Laym. de Sac. Pœn. c. 13. n. 9.

C A P U T IX.

Quomodo se gerere debeat Confessarius erga Blasphemos.

Imaginare tibi hominem quempiam, qui nunc in hunc Mundum introdu-

ctus

ctus apparet, & subito plùs quàm hu-
 mano lumine illustratus, uno simplici
 intuitu aspiciat, & comprehendat mul-
 titudinem, varietatem, consensum,
 unionem, ac majestatem rerum omni-
 um admirabilem, quæ hoc Universum
 constituunt; possètne is in tanto men-
 tis stupore atq; ecstasi judicare possibile,
 ut Auctor adeò pulchræ Machinæ ab ul-
 lo blasphemetur? Et si postea intellige-
 ret, non unum duntaxat inveniri, sed
 millenos, qui eū Blasphemijs laceffant,
 atque hos ipsos esse, quorum gratiâ U-
 niversum istud fuit creatum, cæli Con-
 ditoris imperio præfixum sibi cursum
 peragunt, elementa laborant; An non
 hoc audito, velut cæstro percitus, in fu-
 rorem ageretur, puderètque cum hoc
 hominum genere communem habere
 naturam? Et tamen hic est excessus,
 quem siccis oculis quotidie intuemur,
 dum Blasphemia ista, quæ sacrosanctū
 DEI Nomen injuriosè invadendo, jure
 dici potest prodigium iniquitatis, modò
 ob frequentiam vix curatur, & pro ni-
 hilo habetur. Nunc ad ipsam curam,
 & primarium scopum nostrum acce-
 dendo, omisâ celebri divisione Bla-
 sphemiæ in hæreticam, ac simplicem,

eam ad nostrum propositum duplicem considerabimus. (1.) Sunt nonnulli, qui horrendas illas voces ex concepta ira stultissimè contra Deum proferunt: alij verò stimulante quidem irâ, sed adversus creaturas insaniant. Priores veluti rebelles notorij, manifestâ rapinâ Deo honorem auferunt, posteriores tanquam occulti prædones, tectò furto eundem diripiunt. Quod ad primum genus attingit, rarò eveniet, ut tam stulti ac rabiosi dæmones ad pedes tuos accendant, cùm nemo adversus Deum bellum suscepturus sit, qui non priùs sibi ipsi hostis extiterit, exuto omni humanitatis sensu. Et si quando contigerit, ejusmodi aliquem te offendere, erit plerumque is è pessima lusorum sæce quispiam, qui cum nummis animam, & cum anima intellectum perdidit. Plures secundi generis inveniuntur homines, qui choleram intus accensam, nesciunt aliâ ratione restinguere, nisi (veluti totidem parvi Vesuvij) impijssimorum verborum flammam in altum evomant, ponântque in calum os suum. Ps. 72. 9. Tametsi postea protestentur, se non habere intentionem eòsq; extendendi suum peccatum.

Loquen-

Loquendo itaq; de istis; familiaris eorum sermo est, cum exardescunt: *Corpus Christi. Sanguis Dei.* Et ubi in Lege antiqua tanta erat divini Nominis veneratio, ut summo solummodo Sacerdoti liceret illud aureæ laminæ incisū in fronte gestare, quando intra Templum fungebatur officio, nunc quoties respiratur, toties illud impijssimo ore contaminatur ob res vilissimas, & nugas: Hoc sedantur furia, teguntur fraudes, injustæ obsignantur negotiationes. Docent tamen aliqui DD. (2.) quod verba ejuscemodi, *Corpus Dei, Sanguis Dei*, quando impetus ille, quo proferuntur, non intendit ipsum Deum offendere, non sint Blasphemia, & quæ sic loquitur, etsi non prodat, se linguam in ore ferre Christianam, non tamen habere diabolicam. Verumtamen pace illorum judico, in praxi frequenter contrariam sententiam esse veram, quæ tradunt graves Doctores (3.) ita, ut prædictæ voces: *Corpus, Sanguis*, sæpissimè à gravi culpa non possint eximi, etsi nullam contineant falsitatem, neq; ex ira contra Deum profundantur. Ratio est, quia hi, qui timoratae sunt conscientia, ijs auditis graviter commoven-

tur, apprehenduntq; insignem Divinæ Majestatis contemptum; ipsi quoque, talium sermonum auctores, nisi à consuetudine penitus sint excecati, postquam subdidit effervens bilis, & mens novo serenatur lumine, sæpius hanc ipsam advertunt irreverentiam, & de se pœnas repetunt. Signum itaq; est, quòd hæ voces juxta communem sensum apertam contineant Divinitatis vilipensionem, ideòq; veluti Blasphemix sint fugiendæ. Præterquam, quòd, si non forent Blasphemix, sæpenumero sint Perjuria, adhiberi solita ad addendum pondus comminationibus, quas sese vindicaturi faciunt ejusmodi verbis: *per Corpus Dei, hoc non impunè feceris! Per Dei sanguinem, hoc mihi lues!* Itaque in cæteris. Adeò, quocumque modo voces has accipias, veluti ensis manubrio carens, te omni ex parte vulnerabunt. Optarem proinde, ut honor Dei conculcatuste immenso Zelo accenderet, ad exterminandas è lingvis Christianorum indignissimas has voces, earumque similes, atque ad ablegandas in abyssum, unde prodierunt. *Factus est in corde meo quasi ignis exestuans, claususque in ossibus meis,* dicebat Hieremias

c. 20. 9. *Et defeci, ferre non sustinens. Et cur istud? Audiui enim contumelias multorum, quæ sunt istæ Blasphemix adeo usitatae, Et terrorem in circuitu, qui in piorum consequitur animis.*

Sed quibus utendum est remedijs adversus hanc phrenesin? hinc lenia nihil proficiunt, quia morbus talia non expetit. Sacrosanctum Concilium Lateranense (4) denuntiat omnibus Confessarijs, quod, si blasphemis non imposuerint congruas poenitentias, se ipsos illorum delictorum facturi sint participes. Imò hoc ipsum Concilium vult, ut non solum Sacerdotes, sed in genere omnes Fideles (ubi iustus metus notabilis damninò obstat) teneantur semper corrigere blasphemantem, etsi spes nulla sit emendationis, (5.) ut si una lingua Deo honorem abstulit, eum restauret altera. Porrò remedia sunt duplicis generis. Alia serviunt ad castigandas damnatas has linguas ob transgressiones præteritas: alia quasi pedicas iniiciunt ob futuras. Quare ultra poenas consuetas Orationis, jejunii, flagellationis, elemosynæ, flagitiosis his injunges, ut aliquoties linguam lambendo terram circumducant, toties ad pedes Crucifi-

xi abjecti precentur veniam, totidem recitent Rosaria, non ex Dominica Oratione & salutatione Angelica, uti usus habet, concinnata, sed ex alijs laudibus Divinis, quibus plùs mentē applicent, veluti *Gloria Patri &c.* aut his verbis, *Laudetur Christus Jesus.* aut similibus, ita ut hujusmodi actibus satisfaciant titulo justissimæ restitutionis, reddântque honorem pro contumelia. Quantum attinet ad remedia præservativa, opportunissimum videtur esse illud, quod adversus basiliscum solet adhiberi, videlicet oppositum eidem speculum, quo horribilissima facies repræsentata, ipsimet intuenti vitam solet eripere. Hoc artificio utere cum his quoq; diabolis. Statue ante oculos execrabilem malitiam illorum peccatorum, quæ ab ipso met Christo Domino appellantur irremissibilia; quoniam, tametsi (absolute loquendo) non sint plagæ nullo pœnitentiæ balsamo sanandæ, nihilominus præ cæteris adeò purulentæ atque profundæ existunt, ut rarò sanentur, nisi inusitatis industrijs. Sermones ejusmodi satis demonstrant, ad quam patriam pertineant peccatores; ideóque quod olim Petro fuit objectum: *Verè, Et*

tu Galilæus es, nam & loquela tua manifestum te facit. Idem cuique horum dici poterit: verè & tu reprobus es. Plurimum hæ voces impiæ atque sacrilegæ conveniunt cum maledictionibus reproborum in inferno. Ita quemadmodum in Musica binis instituta choris, quorum unus in superiore loco, alter inferiùs consistit, ex sibilis draconum infra terram sepultorum, addiscunt serpentes isti humanam referentes speciem, similem formare sonum, & ex his Blasphemijs resultat echo. Est & alia loquela contraria morti, ait Ecclesiasticus c. 23. 15. ubi Græca interpretatio exponit, *respondens Morti*. Quia hæc vera est vocum alternatio, cum turbatissima dissonantia. Et in quem finem ista omnia? quo prætextu? aut cui bono? Non oblectationis causâ; quippe blasphemi pascuntur veneno etiam amarissimo. Non existimationis sibi apud alios comparandæ gratiâ; Nam, si infamis habetur, qui contumeliam infert Principi juxta legem, *tex. in L. Quisquis.* (ad L. *Juli. Majest.* Quantò magis infamiâ notabuntur, qui blasphemant Dominum omnium Principum, qui est *Rex Regum, & Dominus Dominantium?* Non utilitatis ali-

cujus studio; Nam quando blasphemârunt, num ideo dispendium, quod passi sunt, resarciunt? Quis ergo horror, sine ullo emolumento animam onerare tam immani crimine, ut nec in ipso inferno inveniatur gravius! Et ubi damnati vellent manum illam, à qua torquentur, morsibus dilacerare, ipsi damnatis crudeliores eandem beneficam, quæ ijs vitam conservat, sanitatem, opes, liberos, & quidquid possident, execrantur. Nomen illud, in quo unico salus illorum posita est, proscindunt contumelijs, conculcant sanguinem, qui solus eorum potest extinguere debita! Rectè ergo compellatur Deus, ne desistat punire eum, qui talia audet, cum Blasphemia ex eo peccatorû genere sit, quod plura alia supponit. *Ne desinas ab homine iniquitatis, qui addit super peccata sua Blasphemiam. Job. 34. 36.*

Hujusmodi remedia majore pondere semper ijs blasphematoribus porrigenda erunt, quos suprâ memoravimus, & accommodanda illorum necessitati singulari. Et idcirco cuperem te non nihil cum ipsis esse discretum. Hinc si tales, qui apud te molestissimas has linguarum sordes deponunt, homines sint
viliis

vilis conditionis, uti certè sunt vitæ abjectissimæ, vellem te aliâ uti linguâ cum ipsis, sed ita asperâ, quæ veluti Leonis, lambere non posset, nisi provocato sanguine. Cum secundi generis blasphematoribus moderanda non nihil est æcrimonia quâdam benignitate, non autem quæ ipsos non sinat agnoscere peccata, quæ perpetrârunt. Quare audiendæ non sunt excusationes illæ tanquam legitimæ: Ego ejuscemodi verba non profero animo afficiendi Deum injuriâ, sed ex consuetudine, & iracundiæ commotione. Nam quantum ad choleram attinet, an desunt alia verba, quibus eam reprimant? Nimiùm foret, si quis verborum suorum jaculis aliam, præter sanctissimum Dei Nomen, metam non posset statuere. Spectando verò consuetudinem, si illam advertant, tenentur adhibere diligentiam ad eandem extirpandam. (6.) Et tamen communiter non curatur. Præterquam quòd voces hoc modo prolatae, ipsis ordinariè sint voluntariæ, non solum in sua causa, quæ est prava consuetudo, sed etiam in seipsis, atque effectu. Nam quantumcunq; miseris istis rationis lumen ex subita ira occidere soleat, nihilo-

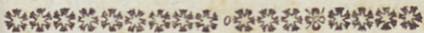
minus non tam densa repente nox ingruit, ut non confuse gravissimam Divino honori illatam linguâ suâ injuriam agnoscant.

Quæ modò de Blasphemia dicta sunt, possunt quoque juvandis perjuris applicari, quod alterum telum est, & quotidie in sanctissimum Dei nomen solet vibrari, nullâ habitâ ratione, quòd demum in caput illius recidat, qui illud intorsit. *Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet. Eccl. 27. 28.* Sed nolo hac in re esse fusior. Id solum observari à te velim, quòd multi inveniuntur, qui, cum non jurent cum falsitate, quæ illud est, in quod denique omne resolvitur Perjurium, (7.) nihil sibi religioni ducunt, jurare quovis momento absque necessitate, acsi non clarè à Deo fuisset denuntiatum: *Non habebit in fontem Dominus eum, qui assumpserit Nomen Domini Dei sui frustra. Exod. 20. 7.* Abusum hunc adeò in mundo radicatum, necesse est pro viribus à te excindi, Nam tametsi verum sit, juramentum temerè factum citra advertentiam, non propriè dici Perjurium, itaque minùs esse culpabile. (8.) nihilominus facillimum est, ut tale evadat.

dat: *Vir multum jurans*, ait Ecclesiasticus, *implebitur iniquitate. c. 23. 12.* Qui multum jurat, hoc est, sine utilitate, etsi non falso juret, tamen *implebitur iniquitate*. Non est nunc plenus, sed brevè implebitur; quoniam quàm difficile est multa loqui & non mentiri, tam rarò abesse solet à frequente juramento Perjurium, perexiguo enim intervallo inter se distant juramentum superfluum, & impium, uti expendit S. Augustinus. (2.) Cogita, hac in re Animæ accidere, quod in fortalitia aliquo solet evenire. Quamdiu exteriora munimenta defenduntur, nihil timeatur, at quando hostis pervenit ad fossarum margines, facillimum est inde superare muros, & sua ibi signa figere. Audi proinde consilium Christi. *Non jurare omnino. Matt. 5. 34.* Hoc est, sine urgentissima causa; aliàs juramentum vanum brevè viam parabit juramento falso. Quemadmodum facile contingit, ut pauci milites incauté in murum admissi, portam aperiant maximo exercitui, qui foris expectat. Certè, qui non timet grande hoc periculum, non intelligit, quantùm malum sit Perjurium, neque scit, quòd Canones sacri non solùm decla-

declarent hujus criminis reum infamē,
 (10.) verūm etiam gravissimis verbis
 præscribant, ut in imponenda pœni-
 tentia par habeatur homicidæ; quam-
 vis Theologi longiùs progressi asserant,
 malitiâ quoq; esse superiorem. (11.)
Prædicandum est, ut Fideles Perjurium
caveant, scientes hoc grande scelus esse, nec
levem perjuris pœnitentiæ modum impo-
nendum, sed talem, qualis homicidio imponi-
tur, & cæteris criminibus capitalibus. (12.)

(1.) *Valent. 2. 2. disp. 1. q. 13. pu. 1.*
Sanch. in Decal. l. 2. c. 32. n. 2. (2.) *Navar.*
in Man. c. 12. num. 85. Cajet. in sum. V.
Blasphem. (3.) Suar. to. 1. de Relig. tr.
3. l. 1. c. 6. n. 11. Tol. l. 4. c. 13. n. 6. Sylvest.
V. Blasphemia. n. 3. in fine. Sextò quando.
 (4.) *Concil. Later. s. 9. Navar. in Manual.*
e. 11. n. 83. (5.) Concil. Later. l. c. Na-
var. l. c. Lessius de Just. l. 2. c. 45. dub. 5.
in fine. (6.) Tolet. l. 4. c. 13. n. 7. Sa. V.
Blasphem. Sanch. l. c. n. 43. & lib. 3. c. 4. n.
 11. *S. Thom. 2. 2. q. 98. ar. 1. ad 1. (8.)*
Sotus l. 8. de Just. q. 2. art. 3. & de caven-
do juramenti abusu. c. 12. (9.) S. Aug. to-
 4. *lib. de mendacio circa medium. (10.) C.*
Quicumque 6. q. 1. (11.) S. Thom. Quodlib. 1.
ar. 18. Sotus l. 8. de Ju. ar. 3. Sanch. l. 3. in De-
cal. c. 5. n. 37. (12.) C. Prædicandū. 22. q. 1.

C A P U T X.

*Quid agendum Confessario cum
ijs, qui tenentur facere resti-
tutionem.*

Alterum vitium, minùs diabolicum, sed non minùs obstinatum, est Avaritia, sæpius in sacris literis appellata *servitus idolorum*. Est enim Avarus par Idololatræ, non solùm ob materiam, quam adorat, aurum videlicet, sed etiam ob affectum, quo illud colit, nempe super omnia: unde quotidie cernimus, affectui huic cedere debere quemcunque alium; & si amorì voluptatis homo postponat parentes, utilitatis studio etiam odio prosequetur, & pro hostibus habebit filios. Quare nescio, an marmor ullum sit invenire durius & contumacius, illo, qui rem possidet non suam. Quamcunque aliam figuram faciliùs illi poteris imprimere, quàm cordati alicujus Zachæi, qui non dicat, *Reddam*, ut hodie mos habet; sed *Reddo*. Et re ipsa experieris, in tam duro opere sæpius ferri aciem retundi. Jejunavit Achab,

Achab, fervidi Prophetæ minis territus, substrato dormivit cinere, vestem regiam permutavit cilicio, capite in terram inclinato luctum præsetulit, verumtamen vineam Nabotho ereptam non restituit. Adeò verissimum est, inter fructus dignos pœnitentiæ hunc esse ultimum, qui maturescat.

Sed ut ad remedia veniamus, quæ conducant ad eundem obtinendum, majoris claritatis gratiâ distinctionem hanc præmittemus. Vel obligatio, quæ pœnitens constringitur ad faciendam restitutionem, est manifesta, vel dubia? Si est dubia: quando tibi non fidis ex improviseo litem cum auctoritate decidere, differ tantisper, dum casum pœnitentiùs examines, aut consilium exquisitas; vel tandem potes (si Pœnitens verè appareat paratus ad præstandum id, ad quod obligatur) eum absolvere, datâ tamen tibi promissione, se consulturum viros doctos, ac quod ipsis visum fuerit, reipsâ executurum. (1.) Quòd si è contrario obligatio certa est, video te in grandi versari labyrintho, modico instructum filo ad inveniendû exitum. Ratio est, quia si Pœnitentem cogas præmittere restitutionem Absoluti-

oni,

ani, videris uti extremo rigore, & ipso
 Jure ad inferendam injuriã abuti. *Sum-
 mum jus, Summa injuria.* Si verò ab-
 solvas, sponfione acceptã restitutionis
 promptè faciendæ, casus erit admodũ
 rarus, ut flores isti fructus afferant. Ec-
 ce, finitã confessione, *quasi Oliva projici-
 ens florem suum. Job 15. 33.* Quippe non
 est difficile, animo concipere restituti-
 onem, at factò ipso implere, id perquã
 arduum videtur: adeò ut noñulli instar
 elephantis, sine fine cunctentur in lu-
 cem edere partum, ac tandem mirum
 est, si post longum tempus non etiam
 patiantur abortum. Non sibi timuit
 Pharao à fæminis Hebræis, sed solum-
 modo à masculis; hinc permittebat mul-
 tiplicari puellas, quantum volebant;
 cùm è contrario infelices pueruli non fi-
 nerentur vivere vel unicam horam.
*Quidquid masculini sexus natum fuerit,
 in flumen projicite; quidquid feminini, re-
 servate. Exod. 1. 22.* Hoc ipsum agit dia-
 bolus. Multiplicentur verba, quæ sunt
 fæminæ, tantummodo submergantur
 Opera, quæ sunt masculi. Quare hoc
 age: si decreveris impertiri Pœnitenti
 Absolutionem, persuasus bona volun-
 tate, quam præsefert, saltem memor sis,

ut

ut præfigas ipsi tempus restitutionis, modumque præscribas. Modum quidē, nam si creditores sint certi, non licebit eam facere pauperibus nomine eleemosynæ, aut Sacerdotibus, ut legant Missas: sed tradat tibi pecuniam aut alteri homini fido, ut securè in manus veri domini perveniat. Tempus verò designandum est; Nam promissiones indeterminatæ, *restituam*, non ita fortiter constringunt, uti aliæ, restituam intra hoc temporis spatium: præsertim si SS. Eucharistiæ sumptionem interdixeris, quousque restitutio fuerit peracta, aut à creditore per alium obtenta dilatio.

Hæ limitationes solummodo locum habent ijs in casibus, in quibus res aliena non actu est in potestate Pœnitentis: aliàs enim suadeo, non conferre Absolutionem illi, nisi quamprimùm hanc præmiserit. Quamdiu noxius cibus indigestus hæret in stomacho, facile eijcitur per vomitum: at quando per concoctionem in chylum convertitur, & ex hoc in sanguinem, ac denique in ossa, vix ulla medicina eum amplius valebit extrahere. Simili modo in re ablata, si expectaveris, donec à Pœnitente consumatur, atq; ad sustentationem

nem familiæ usurpetur, num prudenter sperare potes, unquam secuturam restitutionem? Quòd si antehac jam pluribus Confessarijs hanc promisisset, fidemque culpabiliter sefellisset, memor esto eorum, quæ suprâ de relapsis diximus, & nisi te præsentis circumstantiæ extraordinariæ compunctionis cogant aliud agere, liberè ei nega Absolutionem, (2.) duplici ex causa, uti alio in loco expendimus. Primò, quia nemo tales potest prudenter judicare ritè dispositos ob iteratam sæpius infidelitatem, juxta celeberrimam S. Augustini doctrinam: *Si res aliena reddi possit, & non reddatur, pœnitentia non agitur, sed simulatur.* Et quid hoc aliud est, quàm imitari crocodilum, qui dum plorat, devorat, & prædam, quam dentibus apprehensam tenet, suis perfundit lacrymis? Deinde, quia, tametsi tales bene essent dispositi, & ex animo sincero loquerentur, non debet ipsos Confessarius relinquere in proximo periculo relabendi in consuetam omissionem, sed, quando Confessio dilationem admittit, debet eos constringere, atque præmissâ debitâ restitutione, in tuto extra omne discrimen constituere. Hac ratio.

ratione Sacramenta fiunt salutaria, & non pernicioſa. Poſtquam ſoluta eſt obſidio, cenſent periti Medici, non eſſe præbendum cibum deſideratum longam famem perpeſſis, antequam ſtomachus expurgetur. Ratio conſilij hujus in aperto eſt, quia per continuam talem inedia, ventriculus alimenti avidus, toto ex corpore humores noxios attrahit, quibus ſi commiſceatur cibus, nutrimentum convertitur in venenum. Pari cautela utendum eſt in hac cura: & quando Pœnitens ex immodica habendi fame, longo jam tempore conſcientiam alienis bonis oneravit, primùm adigendus erit, ut animã mundet, & levet craſſis iſtis humoribus, & tum ipſi porrigendum erit ſalubre Sacramentorum nutrimentum: alioquin cibus intempèſtivè ſumptus mutabitur in venenum, & brevis ſanitas, quam infirmo communicas, ſubſequenter elapſu magis reddetur deploranda. Verum eſt, quòd quantumvis hîc atque alibi tam aſſeveranter edixerim, negandam eſſe interdum aliquibus Abſolutionem; Noluï tamen ita exiſtimites dictum, quaſi verò cupiam, magnopere te pronum eſſe ad vibrandum

dum iustum, quo gravior à Confessarij manu infligi nequit, & cujus proinde gravitas bene prius ponderanda, ut iustitiæ congruat. Vide, quid cælum agat, quando parat ejaculari sagittam; prius se nubibus operit, veluti in signum mæstitiæ, deinde, si fulmen jaciendum est, minas præmittit tonando, ut appareat, quòd equidem feriat, mallet tamen non ferire. Similem mœrorem prudenter tu quoque demonstrabis, priusquam ad tam funestam executionem descendas. Differ Absolutionem, non nega: & quando neganda erit, fac, ut intelligat Pœnitens, hoc esse remedium expedientissimum præsentis suæ indispositioni adhibendum: dic illi, quòd satius esse iudices, eum contristare cum emolumento, quàm nimiâ indulgentiâ decipere: suavissimis verbis mel illine aculeo; atque ostende, repulsam hanc (refutatis, quos attulerat, prætextibus) non ex odio provenire, sed amore.

Verùm necdum tibi primarium punctum earum difficultatum exposui, quæ circa Avaritiæ curam accidunt. Humor ille tenacissimus eosdem post se trahit effectus in ijs, qui illo sunt involuti, quos pituita in paralyticis, Subinde

inde membra moveri prohibet, subinde præter motum etiam sensum extinguit. Quid dicam? incidet in nonnullos, qui plùs amant pecuniam, quàm conscientiam, sèque cum stolidà illa Tribu æternùm abdicabunt possessione terræ promissæ, dummodo statim ac inpræsentiarum sterili agro possint frui cis Jordanem. Incapaces omnino sunt intelligendi propriam obligationem, & si tandem capiant, volunt satisfacere per Testamentum, tanquam non possent esse frugi, veluti viperæ, nisi post mortem. Paralysis ista, quæ sensum opprimit, non ita frequens est morbus, est tamen in plerisque lethalis, adeò ut nisi virtute Orationis ad sanio rem mentem revocentur, ac resipiscant, parùm de eorum salute liceat sperare. Alij è contrario non sunt orbatì sensu, sed movere se nequeunt. Probè intelligunt suam obligationem, credunt, fatentur, atque etiam ei cupiunt satisfacere, sed vires illos deficiunt; non possunt. O quàm difficile est penetrare, atque discernere, quando istud *Non possum* proveniat ex debilitate virium & quando ex infirmitate voluntatis oriatur! Inquire, an lusui sint dediti, adeant specta-

ctacu-

Bacula, frequentent popinas, depre-
 hendes sæpenumero dimidiam partem
 illius, quod bibendo ac ludendo dila-
 pidant, expungendis eorum debitis sus-
 secturam, & tamen dicitur, *non possum*.
 Perge indagare in statum creditorum:
 sunt hi frequenter pauperes, quibus lau-
 ti instar convivij forent reliquiæ men-
 sarum, quæ à debitoribus instruuntur.
 Postquam insigni rapacitate devorâ-
 runt inopiam, juxta illud *Pf. 13. 4. De-*
vorant plebem meam, sicut escam panis:
 Et in silentio depasti sunt minutis, at as-
 siduis gravaminibus, ut loquitur Eccle-
 siasticus c. 13. 23. *Pascua divitum sunt*
pauperes, prodigunt cum luxu, si non
 etiam cum lascivia id, quod pauperibus
 tenerentur dare tanquam mercedem,
 speciosis sibimetipsis illudentes titulis,
 quos in schola Avaritiæ didicerunt:
 quòd non teneantur restituere cum de-
 trimento proprij statûs. Scio ipse, quòd,
 quando status non obtentus fuit, crevit-
 que per injustitias, non sit obligatio e-
 undem minuendi, quo satisfiat omni-
 bus. Verumtamen hoc locum non ha-
 bet, neq; cum sumptus fiunt superflui,
 neque cum pauperis creditoris incom-
 modum (qui expectat) est æquale; mul-
 tò minùs, si excedit incommodum de-
 bito-

bitoris, qui tardat satisfacere. (3.) Denique si bilanci impositum istud *Non possum*, examinemus juxta pondus Sanctuarij, videbis, quantæ sit tenacitatis. Non possum, nempe dicere vult, plus mihi afferret utilitatis, si differrem: interea lucrosæ se offerret emptionis oportunitas, invigilare potero instructus illi contractui. (4.) Atque in hoc tota consistit impotentia, quâ laborant isti paralytici, non se valentes movere, immemores illius, quod dicit Sapiens. *Si dixeris: vires non suppetunt, qui inspector est cordis, ipse inteligit, & servatorem, vel, uti alij interpretantur, observatorem anime tue nihil fallit. Prov. 24. 12.* Verbo, res aliena est veluti torpedo, quæ manum, quâ apprehenditur, continuo reddit languidam. Atque hinc omni contentione rogabunt sibi prolongari tempus, sollicitando, veluti qui malitiosè litigant, dilationem in tali causa, quam desperant pro se decidendam. Non veris proinde, non esse in tua potestate concedere inducias: quia non solum illicitum est, alteri quidquam subripere, sed æquè vetitum, illud retinere. (5.) Neque lex divina solummodo malè parta reddi jubet, verùm etiam, ut quamprimum id fiat, præcipit, quod moraliter

liter præstari potest eo modo, ut, si nequeat restitui simul, reddatur per partes. Quare dispensare in istis ordinationibus, & indulgere moram ei, qui modo suo potest satisfacere debito, non est penes Confessarium, sed definitur à sola & vera necessitate; nisi tales adessent circumstantiæ, in quibus prudenter posses præsumere creditoris consensum, dilationem hanc non ægrè sustinentis. (6.)

Subjungamus duo monita, quæ in praxin reducant generalem doctrinam hætenus traditam. Primum: quando occurrunt graves difficultates cum huiusmodi Avaris & tenacibus, qui magis à sua possidentur pecunia, quam ipsi eam possident, stude illas expugnare Oratione. Imò etiam, si absolveris pœnitentem, propterea quòd promiserit reddere tempore, quo debet, consultum est præscribere pœnitentiæ loco, ut subinde per illud intervallum precando confugiat ad Divinam Majestatem, vel patrocinium Deiparæ, sollicitando gratiam standi promissis, & cum fide exequendi: quippe restitutio ista similis est palmarum fructibus, qui nunquam sponte decidunt, sed violenter sunt avellendi. Alterum monitum est. Quando Pœ-

nitens est in bona fide, vel quia credit, se nihil debere: vel quia existimat, se solum teneri ad partem, & non ad totum, sive in solidum; vel quia iudicat, satis esse, si per plures solutiones restituat debitum, quod per unam potest: si non adsit probabilis spes fructus, relinque ipsum in tali ignorantia salutari, (7.) dummodo hæc sit invincibilis ex eo, quod nullam habeat causam dubitandi de sua obligatione, (8.) utinam non esset quandoque majoris laboris efficere, ut horum aliquis malè possessas opes ex avidis faucibus rejiciat, quàm curare, ut elephas exagitatus excussum ebur à se abjiciat. Itaque noli illos imprudenter premere, nisi prius advertas, te utcumque esse securum de præda obtinenda. Nisi enim ignorantia, in qua vivitur, coram Deo excuset multas hujus generis transgressiones, necesse erit magnum numerum orbis Christiani damnari; (9.) sed, uti sensit S. Augustinus: *in quibusdam homo fallitur magno malo, in alijs parvo, in alijs nullo, in alijs etiam utiliter. In Enchir. c. 19.* Et hoc ipsum scire juvat, quod in præsentia accidas. Quare necesse est, ut circumspectè agas, quando ob incertitudinem credito-

rum,

rum, restitutio solùm facienda erit pauperibus. Nam probabilis est opinio, pœnitentem his obligatum non esse lege naturali, sed positivâ. (10.) ac propterea erga ipsum licet uti majore favore. (11.) Imò tametsi non esset in bona fide, complana ei viam, quantum potes: suadendo, si quantitas est major, ut procuret honestam compositionem ab eo, penes quem est concedere; si verò ea sit exigua, ut applicet solitas elemosynas, quæ fiunt in illius domo; vel ut condonet tantundem alicui inopi suo debitori, quantum tenebatur distribuere inter pauperes, siquidem tantò expeditius est cedere id, quod quis necdum habet, quàm privare se illo, quod quis possidet, quantò facilius est non deglutire hamum, quàm eundem revomere.

Restaret nunc, ut quidpiam dicere-
mus de alia restitutione alterius rei, lon-
gè pretiosiore, nempe famæ. Restitu-
tio, fateor, est maximè necessaria, ve-
rùm tam rara, ut qui illam etiam cupit
præstare, vix faciat perfectè. Accidit e-
nim Maledicis, quod maleficis in Ægy-
pto apud Pharaonem, versis in serpen-
tes virgis, deformant eos, qui miseri-
cordes sunt ac pudici, ut videantur esse

avari, libidinosi; non autem rursus mutant serpentes in virgas, reddendo infamatis quam abstulerant, formam pristinam & famam. Opus hoc est altioris virtutis, qualis in solo Moyse inveniebatur. Sed ego hîc aliud non intendo, quàm ut tradam aliquas observationes, quæ praxi subserviant: dicam proinde breviter id, quod in ista materia maxime videtur considerandum. Qui malitiosè alterum cum injuria infamavit, tenetur retractare magno rigore, quo non obligatur is, qui solummodo manifestavit crimen aliquod occultum: Nam prior infamatum privavit dominio suæ famæ, cùm posterior abstulerit duntaxat possessionem. Quare in isto casu non sufficit plagæ speciosam tantummodo adhibere medicinam, laudando scilicet, sed necesse est revocare efficaciter verba propria, etiam cum dispendio famæ, non solum æquali, sed etiam aliquantò majore. Unde si necessitas postulet ad obtinendâ fidem, fatendum erit, se fuisse mentitum, deposito etiam juramento seu privato seu publico, juxta negotij conditionem. (12.) Verum est, revocationem hujus criminis in quadam circumstantia fieri posse per tertiam personam autoritate præ-

præditam: qui modus commodus est ad restitutionem hanc reddendam faciliorem ei, cui nimium difficile videtur, ore proprio resarcire damnum. Ut ergo quisq; sibi caveat à tali scelere, studeat maturè perpendere ejus gravitatem, quæ longè superat malitiam furti: cum detractores sint fures, sed tantò nocentiores, quantò præstantius ipsis divitijs bonum proximo abripiunt. *Melius est nomen bonum, quàm divitiæ multa.* *Prov. 22. 1.* Certum est, illos ab Apostolo annumerari ijs miseris, quos pro gravissima pœna Deus permisit cadere in reprobum sensum, & in tam funesto catalogo disertè appellavit Deo exosos, *Detractores, Deo odibiles. Rom. 1. 30.* Fortassis quia directè feriunt naturam Divinam, quæ est infinitæ benignitatis in tolerandis hominum defectibus. Hoc autem multò magis eveniret, si detracti-
 oni conjunctum esset odium adversus infamatum, ut cernitur in plurimis, qui veluti canes rabiosi non solum in ore habent dentes ad mordendum, sed venenum quoque vulneri infundendū. His demonstra, ex clarioribus signis reprobationis censerì, destitutum esse charitate. Siquidem, uti S. Augustinus colligit ex S. Joanne, *Sola dilectio discernit*

inter filios Dei, & inter filios diaboli. At quâ ratione apud illos inveniri potest charitas, quando hæc operit aliorum peccata, ij veiò revelant? *Charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Pet. 4. 8.

Denique notandum est, quòd inconsideratio, inclinatio, vel pravus habitus, quem contraxerunt in revelandis aliorum criminibus, faciant, ut aliquando in Confessione sine necessitate nominent complicem peccati. Quare nisi hoc facerent rogaturi te, ut eum corrigas, vel impendens aliquod malum disturbaturi, (13.) ne feras hanc ignorantiam; quin admoneas, ut aliàs se solos accusent, ac propria, non aliena aperiant peccata. *Justus accusator est sui.* Prov. 18. 17.

(1.) Lugo de Pœnit. disp. 22. sect. 4. n. 71. Henriq. l. 6. de Pœn. c. 26. n. 9. Coninkh disp. 9. de Pœn. dub. 16. n. 126. Nav. in Sum. c. 26. n. 2. (2.) Tolet. l. 3. c. 17. n. 4. Cajet. V. Rest. c. 7. in fine. Nav. c. 17. n. 64. c. 26. n. 5. Suar. disp. 32. s. 2. n. 3. Azor. 3. p. l. 4. c. 34. De Lugo de Just. to. 1. disp. 20. sect. 9. n. 213. Bonac. de restit. disp. 1. qu. 6. pu. 1. n. 18. & alij communiter. (3.) Laym l. 3. tr. 2. c. 12. n. 2. Navar. in Sum. c. 17. n. 59. Less. l. 2. c. 76. dub. 1. n. 19. Cajet. V. Restitutio. (4.) Navar. Cajet. Less. l. c. (5.) Navar. in Sum.

Sum. c. 17. n. 54. Cajet. V. Restitutio, Mo-
lin. to. 3. tr. 2. dif. 753 n. 2. (6.) De Lu-
go l. c. n. 214. (7.) Sanch, de Matrim. l. 2.
disp. 38. n. 10. Jo. Medina. C. de Conf. tr. 2.
qu. de conf. dimidiata iteranda. Lugo de
Pen. disp. 22. sect. 2. n. 26. (8.) Sanch, in
Decal. l. I. c. 16. n. 21. Vasq. 1. 2. q. 24 ar. 7.
disp. 107. c. 3. (9.) Petr. Navar. l. 4. c. 4. dub.
11. Dicastil. l. 2. de restit. tr. 2. disp. 10. dub. 1.
(10.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 9. n. 1. Less. de Just.
l. 2. c. 14. dub. 6. n. 36. Petr. Nav. l. 4. c. 1. n.
44. (11.) Laym. l. c. c. 12. n. 13. (12.) Less.
l. 2. c. 11. dub. 20. n. 106. De Lugo to. 1. de
Just. disp. 15. s. 2. n. 24. 25. Navar. Man.
s. 18. n. 45. (13.) De Lugo de Pen. disp. 16.
c. 7. n. 429. Suar. de Pœnit. disp. 34. sect. 1.
n. 3. 4. 5.

C A P U T XI.

*Quomodo à Confessario dirigendi
sint ij, qui implicati sunt odio,
& inimicitijs.*

Postquam plagas superioris partis A-
nimæ curavimus, descendamus
nunc ad curanda vulnera inferioris, quã
in irascibili quidem appetitu inficit vin-
dictæ cupidò, in concupiscibili impudici-

tix lues. Initium sumamus à prima. Nō mihi hoc loco sermo est de quibusdam hominibus sanguinarijs, qui omni momento meditantur cædes, latrocinia, & ruinas. Hoc genus spirantium vindictam rarò in tuo tribunali apparebit; novit enim perspicuè, malam se habere causã. Loquor de ijs, qui cuperent, si fieri posset, cum Angelo illo Apocalyptico pedem unum ponere supra mare, alterum in terra: seu quod idem est, una ex parte nollent condonare, ex alia vellent peragere Confessionem; itaque seipos & Confessarios fallunt verbis speciosis, nullã nixis veritate. Ajunt, se jam à longo tempore injuriam suis inimicis remisisse, & si illos in sylva invenirent dormientes, se ne quidem somnum disturbaturos, multò minùs offensuros. Hujusmodi sermonibus persuasus crederes, Davidem ab illis hausisse conscientiam, quã formidabat oram vestimenti præcidere illius, quem vitæ suæ habuit insidiatorem, Sed advertite, quòd hoc genus serpentum venenum gerat in corde, nō ut cæteri sub lingua. Perge, & animum adde, ut tibi illatæ injuriæ seriem exponant: in una periodo appellabunt eos proditores sæpius, à quibus offensi fuerunt, & injurias dicent proditiones. Unde

de ex tali halitu facilè colliges malignitatem, quæ juxta Sapientis dictum in fundo residet: *Ira in sinu stulti requiescit. Eccles. 7. 10.* Percontare, an adversarium suum alloquantur? id verò, dicent, procul absit! nimias esse injurias, quibus offensi sint. Quære, an priùs salutati saltem reddant salutem? ne hoc quidem; jam enim palàm, tum offensori ipsi, tum toti ejus familiæ, & cognationi enunciatum esse, ne quando audeant coram comparere. Intelliges, quòd, si eminus sibi occurrentes conspiciant, in aliam deflectant viam. Imò ne ipsum etiam templum cum ipsis habere volunt commune, ne fortè in eorum conspectum veniant, tametsi ipso actu Deo sùnt supplices. Et hi sunt ipsissimi, qui multis annis Confessarijs videri volunt columbæ sine felle, & tanquam columbæ sincerè pasci Sacramento Pacis. In veritate columbæ sunt seductæ.

Porro in cura malignæ hujus bilis ad ipsam veniendo radicem, supponendū est, præcepto charitatis, quo tenemur non odisse inimicum, (*Non oderis fratrem tuum in corde tuo. Levit. 19. 17.*) prohiberi quoque signum latentis odij, (1.) Ratio est, quia hæc ipsa indicia jam sunt pars vindictæ: & licèt alia desint, præ-

bent adversario occasionem similem exercendi inimicitiam, suntque passim scandalo. Cogita quempiam Confessionis gratiâ ad te venire, ex eorum Pœnitentum numero, qui hujusmodi venenatæ aspidis ova in sinu fovet; imprimis rogabis, quantum temporis fluxerit, quotali affectus fuit injuriâ? Odium enim torrentis instar tantò turbidius, quantò longiùs procurrit, solétque ex repetitis actibus intumescere & augeri. Tum interroga, an desideret malum aliquod evenire inimico? negabit, ut moris est. Deinde cum per externa prodantur interiora, procede ad signa, quorum præcipua aperiet lingua, sicuti cor proditur per arteriæ motum, qui eo languente, subitò solet perturbari: Fuisse locutus cum Adversario tuo, aut altero, qui ipsum attingit?

Observandum hoc loco est, quòd tametsi sermocinatio & salutatio ex natura sua signa sint specialia benevolentiae, debita proximo nostro solùm ex consilio, non præcepto, in praxi tamen sæpe circumstantiæ mutant naturam, Quando inimicitia est publica, quando Pœnitens antehac solitus est salutare, & alloqui, ante acceptam injuriam; si demum sermones misceat cum cæteris suæ civitatis,

tatis, aut vicinis, omnesque salutet, tenetur (2.) eadem quoque edere indicia (quæ non amplius sunt specialia, sed communia signa charitatis) atque exhibere suis Adversarijs: secus, hoc ipsum, ut supra memoravimus, est vindicta; quia injuriam infert, & præbet occasionem scandali Adversario, imò omnibus, qui illud advertunt. Verum est, ordinariè Pœnitentem non esse obligandû, ut salutando præveniat, quando notabilem accepit injuriam, aut quando illius conditio multùm excedit conditionem convitiatoris; multò minùs, quando quodammodo certum foret, quòd salutanti non esset responsum dandum. (3.) Verùm observa, te in hac lite uni solùm parti utramque aurem accommodare, unde facilè sit, in ferendo judicio falli. Propterea credendum quidem est relationibus Pœnitentis, tanquam re ipsa sinceris; sed scire oportet, quòd in quocunque tribunali argumenta propria vivis proponi soleant coloribus, Adversarij autem subobscurè solùm delineari. Et quæso, quid fieret, si Pœnitens non tantùm non salutaret priùs, sed nequidem responderet, nihilominus tamen inveniret Confessarios tam benignos, qui scandalosam hanc

duritiem condonarent? Manifestior hinc est obligatio, quia si is, qui salutatus prior renuit salutē reddere, non multò superior est seu conditione, seu officio, aut quòd præcedens injuria ita levis fuerit, ut nō possint ipsi adscribi hæc omissiones, gravem illæ contemptum ex natura sua spirabunt, sūntque insignis violatio nō solūm præcepti urbanitatis, sed etiam charitatis. (4.) Imò etiam quando permissum est superiori non loqui, & non salutare, non tamen ei licitum est semper, sed ad tempus duntaxat; cūm mensura pœnæ debeat respondere delicto, neque durare perpetuò, ne degeneret in vindictam. Hinc licet absolvi possit paterfamilias, qui per aliquod temporis spatium non resalutat filium, quòd is contraxit nuptias toti familiæ ignominiosas, nihilominus absolvendus nō est, si illud diutiùs continuaret. (5.) Nam si licitum ipsi est esse severum, ad continendos in officio cæteros domesticos, non tamen licitum est, esse crudelem. Quandoquidem igitur in hac materia longiùs sumus progressi. facile judicabis, haud multò secùs differendum esse de ijs, qui pacem respuunt inire per publica instrumenta. Nam tametsi charitas non imperet talem pacem, sed solūm

lùm suadeat, nihilominus facile potest contingere in praxi, ut Pœnitens aliquis sit obligatus ad eam componendam, quando saltem post æquum temporis intervallum debitis modis fuit postulata. Idque præcipuè in duobus casibus; quando vel populus rationabiliter scandalizatur ob tantam difficultatem & duritiem. (6.) Vel quando is, qui offensus est, aliter nequit ex corde efficaciter evellere odium, (uti quotidie contingit) neque aliud suppetit balsamum ad sanandam plagam exulceratam sui rancoris, nisi hujusmodi perfecta reconciliatio. (7.) Atque super istas rationes credibile est, fundatas esse justas pœnas, ab antiquis Concilijs contra illos latis, qui etiam extrinsecam pacem rejciunt. Concilium IV. Carthaginense statuit, ne ab Ecclesia eorum reciperentur elemosynæ. (8.) Concilium XI. Toletanum præter hanc ipsam Ordinationem, etiam illis interdixit S. Communionem. (9.) Agathense etiam ulterius progressum est, voluitque, ut tanquam putrida membra per Excommunicationem ab Ecclesia resciderentur. (10.) Id præ reliquis clare ostendit, quòd, quando Author offensæ se submitendo etiam debitam offert satisfactionem, tametsi ob justam cau-
sam

sam privatam, omittat dare scripto pacis
 in itæ testimonia, nō possit tamen offen-
 sus intermittere, quin talia edat signa
 reconciliationis, & remissionis, ut is vi-
 illorum liber vivat à metu vindictæ.
 (11.) Nec mihi objicias, posse à Pœni-
 tente negari pacem, hîc relatam, solum-
 modo ob motivum laudabile æquitatis,
 hoc est, ut castigetur reus, neque cursus
 Justitiæ impediatur, quæ sublata à repu-
 blica, teste Philosopho, vitæ civili eadē
 pareret detrimenta, quæ vita naturalis
 pateretur, sole extincto. Mirum profes-
 sō est, quòd cum homo adeò abhorreat
 ab alijs falli, non vereatur tamen sibi-
 metipsi imponere. Potest (quis dubi-
 tat?) Pœnitens licitè ex tali motivo ope-
 rari: sed non continget, ut statim hoc
 sit motivum, ex quo procedit, nisi in ca-
 su admodum raro. (12.) Dic mihi, si
 navigium aliquod à puppi habeat impe-
 tuosum Vulturum, quo provehatur in
 altum, eo ipso quoq; tempore affletur
 placido prora Zephyro: uter ex duobus
 his ventis habebit gloriam propulsæ
 molis? haud dubiè is, qui fuit vehemen-
 tior. Fieri quidem potest in rariore ca-
 su, ut peritus Navarchus moderatione
 clavi, velorūque flexu adeò juvetur,
 ut prosperè utatur suavi ventulo, ac
 per-

perrumpat impetuofum. Verùm tam-
etfi labor talis uni experto gubernatori
feliciter succedat, non idcirco quocun-
que tempore ex fimplici remigum tur-
ba aliquis fimilem fibi polliceri poterit
eventum. Pari modo evenire poterit,
ut religiofus à primis annis affuetus lu-
ctari cum rebellium affectionum tem-
peftate, meditatæ contemplationis fer-
vore iracundiæ impetum subigat, amēt-
que pœnam Adverfarij, licet parati
quidvis præftare, fatisfacere, séque sub-
mittere ex puro Zelo. manifefandi co-
ram mundo Juftitiam, velut qui defide-
ret privatâ fuâ faculâ Soli auctarium lu-
cis adijcere. Verùm ut quifpiam ad om-
nem exurgentis paffionis ventum mo-
bilis, hinc violenter impellente irâ, velu-
ti turbine, illinc invitante fuavi Juftitiæ
aurâ, inclinēt voluntatem ad obfecun-
dandum motivo virtutis, cujus tenue
eft turbato animo dominium, potiùs
quàm ad parendum vitio tyranno. quis
credat? Neque ullus qui hoc affirmat,
id crederet, nifi ira, quæ eft brevis furor,
eum rationis lumine privaret. Sed quid
dico? Quemadmodum populi vicini-
ores polo Arctico, tum demum infelicitate
congelatæ fuæ terræ agnofcunt, cum
noftas intrant regiones; ita hi miseri,
quan-

quando ex frigore inveterati sui odij, beneficio sinceræ pacis ad temperatam Christianæ charitatis auram transeunt, tunc demum, si non prius, malum suum statum, in quo versantur, agnoscunt fatenturque sincerè, duritiam suam non fuisse fundatam in affectu rectitudinis, sed acerbitate rancoris; aguntque Numini gratias, quòd extracti sint è tali statu, in quo rectâ viâ ad orcum tendebant, & damnationem, quo tamen non lebant aspicere, ne timerent. Testis hujusmodi fallaciarum singularis esse poterit, qui Missionibus diutius navat operam; etenim ex occasione frequentissima, quâ tractatur de pace tum concilianda, tum concludenda cum divina gratia, ejusmodi sæpe audiuntur sermones, ut bene perspiciatur, quantum circa hanc materiam distent à veritate in praxi quædam propositiones, quas ego nolim hîc negare ut verissimas, si speculativè & in abstracto considerentur.

Sed ut redeamus ad semitam. Si in Pœnitente desideres debita charitatis signa, ne multus sis in persuadendo ipsi, hoc indicio veluti fumo, prodi latentem in sinu ignem; sed simula te credere, eum verè ignovisse; atque in hunc modum urge; Adversarius tuus nequit inspice-

re cor

re cor tuum tam sincerum, proinde ne-
cessè est, ut opere illud ostendas: quem-
admodum facit horologium, cui parùm
prodest, intus ordinatè habere rotas
dispositas, nisi hoc extrinsecus quoque
demonstret, sive indice, sive sono. Quòd
si obstinatè renuat edere hæc signa, si-
múlque ultimam inferre stragem effræ-
ni iræ, geminas tibi repræsentò machi-
nas ad promovendam expugnationem.
Prima est, applicare id, quod suprà de
Oratione attulimus. Præcipuè, ut per
aliquod tempus quotidie aliquoties à
Deo postulet gratiam, robúrque seipsum
vincendi, & videbis, quòd sit impetratu-
rus. *Si vos, cum sitis mali, ait Dominus,*
nòstis bona data dare filijs vestris, quantò
magis Pater vester de cælo dabit Spiritum
bonum petentibus se? Luc. II. 13. Altera
machina erit, præscribere Pænitenti ali-
qua exercitia charitatis, ad quæ aliàs nò
adstringitur: quia sicuti arcus diu cur-
vatus ad rectitudinem nequit reduci,
nisi is in oppositam partem flectatur,
ita animus pravo imbutus habitu redu-
ci nequit ad virtutis mediocritatem, ni-
si per aliquem excessum actûs superero-
gatorij. Quare impèra, ut aliquoties
Deo ac Beatissimæ Virgini commendet
salutem sui inimici: curet pro ipso fieri
ali-

aliquot Missæ Sacrificia, vel saltem audiatur, erogat certam eleemosynam, ac tum redeat ad recipiendam Absolutionem. Et quoniam verba ista huic hominum generi peregrinam, atque incognitam videntur sapere linguam, cura, ut intelligat, ita sentire Christum Salvatorem, qui Cruci suffixus oravit pro ijs, qui ab illo beneficijs affecti, mortem nihilominus inferebant: itaque testari exempla omnium, qui veri sunt Christiani. S. Catharina Senensis suxit pus ex pectore cancro infecto suæ calumniatricis. S. Ambrosius stabilem assignavit victum cuidam ficiario, qui ei necem moliebatur. S. Achatius sacra quoque vasa vendidit, ut nonnullis succurreret, à quibus graviter erat diffamatus. Non desunt nostris temporibus equestris ordinis viri, qui lethaliter vulnerati, testamento dotarunt filias omnes suorum ignobilium percussorum. Per hæc exempla, ex quibus elucet charitas Christiana instar myrrhæ, propinantis salutem ei, à quo læditur, viam sternes tuis consilijs; commovendo Pœnitentem, ut non modò iram intra septa contineat, verum etiam foras erumpat, instar salutaris Nili eluvie plenam gratiarum, quæ inimicos irriget & perfundat. Non auderem tibi suggerere

rere ejusmodi remedium, utpote primo aspectu admodum difficile, nisi experientia illud declarâffet, ut ita loquar, miraculosum, in mitigandis exasperatorum animis: erga quos studiosè cave ab omni verborum austeritate, ut nec umbra appareat, quâ te ex Judice Advocatum partis adversæ factum esse ostendas. Potiùs te ob acceptam injuriam eis compati, benignè demonstra: sine illos conqueri, sine exaggerare, neque facilè in hoc eos gravis culpæ argue. Maximè verò humanum ac suavem te præbe, quando injuria est recens, & injuriæ illator est facinorosus; quando offensus, si exasperaretur, majore impetu convolaret ad vindictam, vel quia viribus prævalet, cum sit ex potentioribus, vel quia est ferventior, cum sit multò infirmior; siquidem ad vindictam etiam viperæ magis solent esse præcipites, quàm Leones. Denique tuarum erit partium, tuum Pœnitentem ardentem commendare Deo, atque celebrem illum imitari artificem, qui reflexis è speculo solariibus radijs, etiam procul distitas Romanorum naves, quæ obstinatè portum Syracusanum obiederant, accendere noverat & comburere. Rarò continget, ut tot ac tantis adhibitis industrijs irri-

to co-

to conatu, non cujuslibet demum expu-
gnes animum.

Quòd si nihilominùs in tam ferum
Basiliscum incideres, qui solus ex serpen-
tibus se nò pateretur vinci incantationi-
bus, attende diligenter, & deprehen-
des, plerumque talem vitæ esse inho-
nestæ. Testantur hoc experientia & ipsa
ratio; cùm enim vitia in genere ita inter
se sint connexa, ut unum alteri manû
præbeat, ne ab anima abstrahantur (quæ-
admodum dæmones, junctâ operâ sese
juvant, ne à corporibus, quæ occupant,
cogantur emigrare) multò magis specia-
tim Concupiscentia quæque secum trahet
iracundiam; cùm summa illa men-
tis cæcitas, quæ est (teste Doctore An-
gelico) filia luxuriæ, sit mater furoris, at-
que communiter faciat, ut qui plùs sunt
effæminati, plùs etiam sint efferati. Sed
quæcunque sit origo insolitæ hujus du-
ritiæ Pœnitentùm, tu noli cœpto desi-
stere. Æmulare margaritarum piscato-
res, qui etsi unicâ solùm potiuntur, sat
benè se multorum dierum laboris pre-
tium reportâsse existimant. Quòd si ad
te redeant, expone, & clarè ipsis demon-
stra, quòd deposito odio inventiant om-
ne bonum, nempe delectabile, honestû,
atque utile: Delectabile quidem, quia
omnes

omnes, quotquot ante impertitam veniam in inferno vixerant, fatentur postea, quòd sibi videantur degere in paradiso. *Qui pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium. Prov. 12. 20.* Honestum: quia talis victoria nobilissimum, quod Deo offerri potest, donum est: conformiter verbis à Christo laudatis: *Diligere proximum, tanquam seipsum, majus est omnibus holocaustis, & Sacrificijs. Marc. 12. 33.* Utile: quia qui cedit, portam aperit Divinæ misericordiæ; qui obstinatus persistit, illam à semetipso excludit. Non datur hîc medium. Aut ignoscendum est proximo, aut spes veniæ à Deo concedendæ deponenda. Aut vindictam dimitte, aut hæreditati renuntia, quam Deus nemini largietur, qui ejus detrectat esse filius. *Diligite inimicos vestros, ut sitis filij patris vestri, qui in cælis est. Matt. 5. 44.*

Denique si homicida aliquis te accesserit, quid agendum? Exponenda ei erit gravitas criminis, quod ex omnibus in damnum proximi commissis summum est. Quantum enim haberetur reus, si amplam aliquam depopulatus fuisset regionem, comburendo segetes, extirpando vites, succidendo arbores, ædes solo æquando? an non pluris æstimanda est

est vita hominis? Istud est invadere jurisdictionem Dei, qui solus est Dominus vitæ hominis, & necis. Impone illi poenitentiam, ut præter debitam restitutionem ob homicidium, curet fieri crebra Sacrificia Missæ pro anima occisi, aut saltē multas persolvat preces, neque contentus consuetis jejunijs, flagellationibus, & ejusmodi asperitatibus, injunge, ut imposterum frequenter visitet Ecclesiam, ad implorandam ex corde Dei misericordiam, ut sic Numini reddat honorem, atque etiam clamorem injustè à se fusi sanguinis vincat, qui identidem vindictam postulat. Cura, ut talis poenitentia diu duret, itaque assidua contritio horrenda inhibeat supplicia ordinariè homicidis infligi solita. *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius Gen. 9. 6.*

(1.) *Castrop. to. 1. tr. 6. disp. 1. p. 6. n. 3. Val. 2. 2. disp. 3. q. 3. p. 2 circa finem. Coninck disp. 2. de char. dub. 6. n. 93. Suar. dis. 5. sect. 5. n. 9. (2.) Laym. l. 2. tr. 3. c. 4. n. 2. vers. at vero Castrop. l. c. n. 5. in fine Valent. l. c. Suar. l. c. n. 8. (3.) Castrop. l. c. n. 10. Coninck. disp. 24. dub. 6. n. 99. (4.) Suar. l. c. n. 8. Sa. V. Char. Castrop. l. c. n. 6. Coninck l. c. (5.) Laym. l. c. n. 4. (6.) Nav. l. 5. Conf. 5. de Penit. n. 4. Sylvest. V. Char.*

n° 4. in fine (7) Laym. l. c. n. 3. Nav. l. c. n. 5. Suar. l. c. n. 8. (8.) Can. 93. (9.) Can. 8. (10.) Can. 31. (11.) S. Thom. in Ep. ad Rom c. 12. sect. 3. & in 3. sent. dist. 30. q. 1. ar. 2. ad 2. Suar. l. c. n. 9. Sa. V. Char. Nav. Man. c. 14. n. 9. Castrop. l. c. n. 7. (12.) 6. q. p. Cap. Si omnia. Laym. l. c. n. 3. in fine. Suar. l. c. n. 10. Less. l. 2. de Just. c. 47. dub. 4. num. 27. Nav. l. 5. Consj. cit. n. 5. Admonenda &c.

C A P U T XII.

*Quâ ratione juvandi sint ij, qui
luxuria vitio sunt infecti.*

PARùm prodesset, uno pede calcare Oidium, si altero ad adorandam Voluptatem genu flecteres. Proinde cùm aliquod remedium attulerimus Appetitûi Irascibili inordinato, reprimendo vindictam, superest, ut id ipsum quoq; præstemus Concupiscibili, arcendo ab eo inhonestatem. Opus istud longiore eget tempore, magisque arduum est superiore: Nam ira operatur adjuvante tristitiâ, ideòque subditos habet non nisi per vim: ubi concupiscentia jucundè deci-

H

pit.

pit, & hinc tot habet, qui se spontè subi-
ciunt, *adorant bestiam*, & ultro oblati
liberi arbitrij clavibus se dedunt. Quare
si ea olim primævæ Ecclesiæ fuerunt
tempora, ut Christiani, teste Tertulliano,
tam procul abessent à tactu mulieris ali-
enæ, quantum Sol distat à tangenda Lu-
na; Non talis est nostra ætas. Imò in-
iquitas ista adeò se nostris temporibus
diffundit, ut magna pars hominum eam
inter naturales debilitates numeret,
quemadmodum naturale est leoni, la-
borare febrî, itaq; nullam gerat solici-
tudinem eâ se liberandi. Vides ergo
unde ordiendâ sit hæc curatio, & prima
potio maximè necessaria, quæ disponat
ad medicamentum, sit: excitare in tuo
infirmo ardens desiderium recuperandæ
sanitatem. Et quam ob causam existi-
mas Christum sciscitatum fuisse ex ægro
illo triginta octo annorum, *vis sanus fi-
eri?* nisi quòd fuerit figura horum mi-
serrimè langventium, quibus infirmitas
jam effecta est connaturalis. Facillimum
est, ab ipsis parvi pendî sanitatem; &
hinc primò necesse est, ut magno deside-
rio ad eam suspirent & expectant; alio-
quin remedia quæcunque alia irrita e-
runt & absque fructu. Hic est ille verus
calor

calor vitalis, qui excitat voluntatem consequendi sanitatem: deficiente isto, omnis eorum efficacitas abit in nihilū. *Remedia non agunt, nisi calore vincente:* docet Galenus. (I.) Porrò instaurandi hunc ardorem, variæ sunt rationes: sed meo iudicio appositissima videtur, demonstrare Lascivis istis manifestum periculum, quod incurrunt, damnationis, nisi tempestivè se corrigant, abstractis violenter à virulento calice Labijs. Id declaratur in hunc modum. Salus animæ dependet à gemina voluntate, Dei & hominis, juxta celebrem D. Augustini sententiam: *Qui fecit te sine te, non salvabit te sine te.* Ita, ut illud, quod reddit inefficaces has duas voluntates, etiã periculosam efficiat salutis consecutionem. Loquendo de voluntate divina, certum est, quòd Deus quodcunq; peccatum mortale abominetur odio tanto, quantum amat se ipsum, hoc est, modo infinito. Verùm si in ullo peccati genere abominationem hanc magis iracundis ostendit verbis, fecit id adversus scelus libidinis. Sufficiat dixisse, illum contra hoc solùm hætenus plura vibrasse fulmina, quàm in cætera omnia etiam collecta; in nullum etiam aliud tam

horrendo, insolito, ac universali animâ advertit supplicio, veluti in istud, quando Diluvio statuit delere nobilissima manuum suarum opera, quia *omnis caro corruperat viam suam*. Istud tantùm effecit, ut quodammodo pœniteret ipsum unquam amâsse hominem. *Pœnituit eum, quòd hominem fecisset in terra. Gen. 6. 6.* Istud intima ejus cordis penetralia transfixit, afflixit dolore, anxietate oppressum. *Tactus dolore cordis intrinsecus delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terre.* Istud ei verba expresserat, tantùm non jurejurando exaggerata: *Non permanebit Spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est.* dum vidit, quòd *cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum.* Quod idem est, juxta mentem S. Joannis Chrysoستي, *intenta esset ad feminam.* Considera ergo, quòd, si in oculis Dei plagæ Luxuriæ, si non atrociores, certè fœtidiore sint omnibus alijs, facile sit, ut ex earum aspectu indignabundus benevolam suam faciem avertat, talique animæ influxum gratiæ saltem efficacis subtrahat. Ex altera parte voluntas hominis à nullo affectu vitioso fortiùs est ligata, quàm à libidine; cum quia ipsius actus sunt frequentiores, tum quia

quia sunt intensiores: unde in hac specie peccati citius generatur malus habitus, ita ut anima his implicata vinculis absolutè quidem se possit extricare, sed non nisi magna cum difficultate. Mens in dies magis magisque excæcatur ad inveniendas vias evadendi, voluntas ad easdem ineundas quotidie fit debilior, itaque semper obtentu difficilior redditur salus, ac serò licet cognoscitur, quòd vitium istud verè sit *Puteus angustus*. *Prov. 23. 27.* Nam quantò pronius est in eum delabi, tantò difficilior est inde emergere. Hæc argumenta bene apud te expendas, necesse est, ut accommodatè Pœnitentibus rudioribus possis ac planè instillare, more nutricis, quæ cibum durum in lac convertit, suiq; providet alumni necessitati. Præcipuè autem cura, ipsis persuadeas ultimam veritatem, nunquam satis inculcandam, quòd, quantò magis accumulatur peccata, tantò redditur difficilior consecutio salutis, tametsi ea Peccator confiteatur, ac etiam bene. Qui hoc persuadet, securim mittit ad radicem arboris: quia plures eorū dicunt, quando semel lapsi sunt, tantum opus est, confiteri: possum liberè nova conjungere cum antiquis: quem-

admodum ægri illi, qui antequam potione medicam sumant, antecedentibus diebus liberaliter genio indulgent. Exponne ergo ipsis vim & robur pravi habitûs, qui etiam post Absolutionem remanet tam validus, atque in discrimen conijcit salutem. Illud, quod nunc est durissima crySTALLUS, quid fuit aliquando? Fuit tenuis vapor. Vapor hic primò coaluit in nebulam, tum condensabatur in nivem, inde congelatus in glaciem, deniq; induratus est in petram. Ita evenire solet in nostro casu illis, qui dicunt: faciam hoc peccatum, & postea confitebor. Tentatio illa, quæ ab initio levis erat vapor, & solvebatur radijs non vehementibus Solis, demum repetitis actibus solidatur instar crySTALLI, & ferro resistit. *Visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensum opus, opus consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio. Glos. in Job.*

Verùm quia libido est hydra multorum capitum, ad ingenerandum hoc desiderium sanitatis, præter ista necessarium est, quod in genere dicitur, describere quoque in particulari venenum, quod quælibet illius species intra se continet.

tinet. Ad hunc finem conducet, sum-
mopere habere ad manum aliqua mo-
tiva, quæ in singulis ostendant, quàm
detestabiles sint ac noxiæ. Exemplum
hic apponam in duabus speciebus natu-
ralium, Fornicatione & Adulterio; & in
alijs duabus, quæ sunt contra naturam
Mollitie, & bruto ac nefando vitio. His
similia formabis ipsemet, ut velut in
parvo armamentario expedita habeas
tela, quibus singula ista configas mon-
stra.

Contra fornicationem hæc conside-
randa sunt. 1. Quòd, cùm omnis pec-
cans sit inimicus animæ suæ, juxta illud:
*Qui faciunt peccatum, hostes sunt animæ
sue. Tob. 12. 10.* Qui fornicatur, hostis
quoq; sit corporis sui, nam dum quærit
ipsi afferre voluptatem, in veritate illud
occidit, & enecat, subijciendo tot mor-
bis molestis ac extraordinarijs, quibus
Deus assiduè hoc vitium castigat. *Omne
peccatum, quodcunq; fecerit homo, extra
corpus est; qui autem fornicatur, in corpus
suum peccat. 1. Cor. 6. 18.* 2. Quòd hoc
vitium tot utriusque sexûs mortalibus
auferat Virginitatem, margaritam, ob
quam solam luto nostro accedit preti-
um, & quâ amissâ instar conchylis spo-
liati

liati jacet in arena. Quantumcunque doleat, & licet lacrymarum mare profundat, nunquam perditum recuperabit thesaurum. *Virgo Israël projecta est in terram suam, non est, qui suscitet eam. Amos 5. 2.*

3. Quòd hoc peccatum ex ijs, quæ spectant ad carnem, magis soleat committi in publico: hinc non solum est malitiosum, sed & contagiosum malo exemplo. Unde unicum hujusmodi cadaver (liceat ita loqui) putrefactum in via publica, sufficiens est sæpe ad inficiendam totam communitatem. *Ne prostituas filiam tuam, ne contaminetur terra, & impleatur piaculo. Levit. 19. 29. 4.* Quòd Deus, quando voluit fœditatem Avaritiæ explicare, eam appellavit Idololatriam; ita expositurus pravitatem Idololatriæ, usus est nomine Fornicationis. Quo vocabulo ferè semper in sacris litteris eam depinxit, veluti coloribus omnium teterrimis, atque tartareis. *Cum Idolis suis fornicatae sunt. Ezech. 23. Fornicari fecit Hierusalem. Fornicari fecisti Judam. Fornicati sunt post Deos populorum terræ. 1. Par. 5. 25.* Et hac voce perculit populum, repetendo minas per Ezechielem. (16, 23. *Et accidit*

accidit post omnem malitiam tuam (ve, ve tibi! ait Dominus Deus) & edificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. 5. Quòd permittere, ut aliquis ruat in hoc flagitium, sit unum ex horrendis supplicijs, quo Deus solet castigare hominem, cui irascitur. Fovea profunda os alienæ: cui iratus Dominus, incidet in eam. Prov. 22. 14.

Contra Adulterium hæc sunt. 1. Quòd Adulteris sæpius in sacris literis intente-
tur maledictio. 2. Quia Deus omnes Adulteros privavit hæreditate gloriæ suæ, quam non poterunt adipisci amplius, nisi magno labore. Unusquisq; uxorem proximi sui polluit, & terram hæreditate possidebitis? Ezech. 33. 26. Quia licet furtum alioquin grande sit malum, nihilominus comparatum cum adulterio evanescit, ut pygmæus juxta gigantem. Unde Salomon dixit Prov. 6. 30. Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit, furatur enim, ut esurientem impleat animam: qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam, & opprobrium illius non delebitur. 4. Quia si scelus istud semper fuit etiam in Lege Antiqua detestabile, longè erit execrabilius in Nova, ob injuriam illatam Matrimo-

nio, dignitate Sacramenti condecorato; unde majore jure conqueri potest Deus, se contemptum in adulterio peculiarem ob causam, atq; cuivis adultero dicere, quod Davidi: *non recedet gladius* (saltem Divinæ Justitiæ) *non recedet gladius de domo tua, usq; in sempiternum, eò quòd despexeris me, & tuleris uxorem Uria Hetbei.* 2. Reg. 12. 10. §. Quia adulter appellatur filius mortis, adeò ipsi debita est mors: *Vivit Dominus, quoniam filius mortis est, qui fecit hoc.* 2. Reg. 12. §. Et quoniam ipsæ Leges Civiles unanimiter illum ad mortem condemnant, conformes Legi Divinæ, quæ ita sonat. *Si dormierit vir cum uxore alterius, uterq; morietur, id est adulter, & adultera, & auferes malum de Israël.* Deut. 22, 22.

Contra Mollitiem pugnabunt sequentia. I. Quòd cum Deus adeò odisset Philosophos illos superbissimos, qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, non judicaverit eos ignominiosiore pœnâ ac viliori posse castigari, quàm relinquendo illos, quanti erant, huic vitio in prædam: itaque punivit tales ob Idololatriam: *Propter quod tradidit illos in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumelijs afficiant corpora sua*
in semet-

*in semetipsis. Rom. 1. v. 21. & 24. 2. Quia Spiritus Sanctus, quando nominat peccatum istud, detestabile appellat, ut ob id Ona filius Judæ à Deo subitâ morte fuerit multatus. Et idcirco percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem faceret. Gen. 38. 10. 3. Quòd cum Mollities peccatum luxuriæ contra naturam, in isto genere gravius sit etiam Incestu, (2.) tamen hunc Deus fulminaverit sententiâ ignis, ubi dixit: *Qui scelus operatus est, vivus ardebit, nec permanebit tantum nefas in medio vestri, Levit. 20. 14. 4. Quia peccatum istud difficillimè curatur, & exuitur: Hinc jure potest illud comparari magno inferni reti, quo innumerabilis conclusa hæret multitudo, paucis exitum invenientibus, triumphante ob talem successum dæmone, qui totum traxit in sagena sua Universum, & congregavit in rete suam: Quapropter super hoc letabitur, & exultabit: immolabit sagena sua, & sacrificabit reti suo: quia in ipsis increpata est pars ejus, & sibus ejus electus. Habac. 1. 15. 5. Quia peccati istius etiam umbra est formidabilis: unde quando quis (licet absq; culpa) passus est illusionem nocturnam, consilium est Theologorum, non accedere sine causa sin-**

gulari manè Sacram Communionem, sed differre, observando id, quod Deus Populo præcepit in deserto: *Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, & non revertetur, priusquam ad vesperam lavetur aquâ. Deut. 23. 10.* ubi non iussit exire extra castra multitudinis, quemadmodum leprosos, sed *extra castra Deitatis.*

Contra vitium nefandum hæc intorqueri possunt. 1. Quòd adversus nullum aliud peccatum Spiritus Sanctus vehementiore utatur loquendi formulâ. *Homines autem Sodomitæ, inquit, pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis, Gen. 13. 13.* Et tanquam Deus non satis crederet, inveniri posse super terrâ tantum monstrum, statuit ipsemet descendere, & indagare. *Descendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam. Gen. 18. 21. 2.* Quia est absoluta rebellio Naturæ. Unde quemadmodum sumpto de rebellibus supplicio, etiam illorum domus solent everti, ac solo æquari, ita Deus in quinque civitatibus, quæ inventrices fuerunt horrendi istius sceleris, delevit & habitatores, & domos, imò universam in circuitu terram, quæ Paradisus

radisus videri poterat. *Subvertit civitates
has, & omnem circa regionem. Gen. 19. 25.*

3. Quia adeo adversatur nobilitati
creaturæ rationalis, ut diabolus, post-
quam incitavit ad hujusmodi facinus,
procùl aufugerit, verecundatus illius esse
spectator, uti affirmat S. Antoninus (3.)
Et Hug. (4.) addit, dæmonem sæpius
formâ muliebri servijisse dissolutæ mari-
um libidini, nunquam autem hâc suam
naturam sædâsse ignominiâ, substernen-
do se virili schemate lascivientibus; ac
propterea, si de quovis peccatore dici
potest, *Diabolus est. Joan. 6, 71.* (ita do-
cente S. Thoma) meritò affirmare licet,
sceleratum talem ipso etiam dæmone
esse deteriorem. 4. Quia hoc peccato, si
S. Hieronymo credimus, (5.) Deus fuit
retardatus tot sæculis, quo minùs car-
nem indueret; & ob illud ipsum deinde
(sic asserente S. Antonino) vestitus mem-
bris humanis, eâ quâ natus est nocte, o-
mnes, quotquot ubiq; terrarum hac pe-
ste erant infecti, è medio sustulit, non
sustinens communem cum ipsis partici-
pare auram. Deniq; ob hanc causam
Idem affirmat Sanctus, (6.) quòd Chri-
stus finem temporum sit acceleraturus,
uti colligitur ex C. 3. v. 3. Joëlis Prophe-

tæ, ubi præcipua ratio advenientis Judicis assignatur; quia *posuerunt puerum in prostibulo*. 5. Quia non solum Judices terreni vitium istud puniunt supplicio omnium atrocissimo, cujusmodi est ro-
 gus, verum Deus ipsemet, nolens quodammodo differre pœnam in alteram vitam, præter ignem, quo sceleratam vastari voluit Pentapolim, sæpe in cineres redegit eos, qui nefandam hanc exercebant libidinem. Inter cætera verissimum est, quod refertur de S. Vincentio Ferrerio, qui cum die Jovis sancto ad Populum verba faceret noctu, & obscuro templo. cœpit sub ipsa concione repente exclamare, quantâ potuit vocis contentione: *lumen, lumen! est hîc, qui Divinam Majestatem crudelissimè offendit. Afferte lumen, afferte lumen! Excitati hoc clamore Sacristæ, quamprimû accensis facibus accurrunt, & ecce incidunt in duos sceleratos juvenes, qui inter mutuos ac fœdos complexus mortui fumabant instar titionum, qui non extinguebantur prius, quàm in cineres redigerentur. Quod si de quolibet carnali vitio dictum fuit allegoricè: *Ignis est, usque ad perditionem devorans. Job. 31 21.* de hoc maximè intelligi potest ad litteram.*

Vides

Vides nunc, quomodo te instructam esse oporteat ad describendam cujusvis vitij carnalis sæditatem. Obtuli tibi pro singulis horum quatuor, præclaras observationes quinque; imitando Davidē, qui delegit sibi limpidissimos quinque lapides contra Goliathum pugnaturus, tametsi postea non nisi uno fuerit usus, quia, unus feliciter vibratus suffecerat sternendo hosti. Ita juvat me quoque sperare, id ipsum sæpius tibi eventurum. Etsi non negem, te subinde nacturum tales homines, qui parùm capaces futuri sunt rationum; ac propterea ad ingenerandum illis adversus suam impudicitiam sanctum odium, necesse erit nôsse ac adhibere quædam remedia crassiora, magisque huic hominum generi perceptibilia. Ego, ut me melius explicem, recensebo id, quod profuit cuidam rustico, tibi que serviat in similibus casibus, servatâ proportione. Erat is juvenis, educatus inter jumenta, ubi ita se carnali stimulo permisit excæcari, ut non erubesceret magnanimos scilicet suos amores dedicare uni ex his bestiis. Non videtur esse credibile, quòd humana natura induci possit ad comparandam tanto cum opprobrio voluptatem. Verùm
rupto

rupto ab affectibus sensualibus fræno, ea fiunt, quæ fieri non posse credebantur. Supina negligentia illius, qui absolverat enormia hæc flagitia, nullo adhibito conveniente remedio, roboravit adeò hanc consuetudinem, ut forsitan vix unquam fuisset rescissa, nisi intervenisset peritus quidam Confessarius, qui cæco huic visum luto restituit. Bellam, ait, & dignam te, contraxisti affinitatem: tuo malo. Necessè est talem te tractari, qualis es. Quapropter quotidie per mensem unum, vespere intrabis stabulum, eoque obserato, te in genua prosterne, atque manibus per terram reptando instar bestię, ephippium equæ tuæ tibi impones, itaque humillimè horrendi criminis veniam Deum rogabis. Interea pro certo habeas, minimam hanc esse partem pœnitentiæ, quam mereris; nam juxta legem, in tali casu jumentum unà cum homine, qui jumentum fieri voluit, debet comburi. (7.) Suffecerat istud, nequius minus oportebat fieri, ut miser hic clarè agnosceret suum errorem. Mense hoc toto nullam permisit quietem oculis suis, donec post completam pœnitentiam, vitæ immutatione sui medici prudentiam comprobaret, virtutemq; medicinæ.

dicinæ. His saluberrimis industrijs, pro carnalibus ac fordidis hominibus, ad jungere potes congruas, & omnibus utiles alias, cujusmodi forent, si Pœnitentem tuum mitteres ad dicendas præscriptas preces supra sepulchrum, quod ipsum mortuum probabiliter excipiet; aut vespere persolutis precibus, cum lectum subit, componendo se supino corpore, clausis oculis, manibus complicatis, porrectisq; pedibus, consideret, talem se paulò post fore moribundum. Atque hæc sensibiles actiones, ut pote quæ ipsi plurimum conducunt ad cognoscendam statûs sui infelicitatem, instillabunt pariter in animum sincerum desiderium sese emendandi.

Quomodo deinde Pœnitens mente sincerâ desideret sanitatem, *vis sanus fieri?* cogita, quòd si nondum integrè curatus est, proximus tamen sit sanitati: nondû salutis portum teneat, terram tamen prospiciat: *Pars sanitatis est velle sanari.* Restat proinde, ut animosè negotium ad finem deducas his validissimis duobus medijs. Duplici ratione febrilis æstus extingvi potest. Primò subtrahendo illos humores noxios, qui alimentû præbebant calori: deinde opprimendo
calorem

calorem refrigerantibus antidotis. Ita duobus modis sopiri potest ignis libidinis: vel subtrahendo nutrimentum, vel opprimendo ardorem contrarijs. Vides itaq; duo genera remediorum adversus hoc malum. Ad primam classem spectant, procul ab omni occasione periculosa abscedere, fugere otium, vitare liberiores conversationem, moderatè uti cibo ac potu, corpus subinde aliquà affligere molestiâ & asperitate, jejunijs, flagris, peregrinando, contrahendo somnum, & ejuscemodi artibus, quæ quodammodo rescant subsidia, rebellionem fomitis nutrientia. Secundi generis sunt, legere libellos pios, audire verbum Dei, præcipuè verò crebra oratio, ac frequentatio Sacramentorum, quæ mirum in modum æstum hunc suavi gratiæ pluviam reprimunt. *Nubes roris in die messis* *Ij. 18. 4.* Atque sic maximè cum Pœnitentibus detestabili Mollitiæ peccato assuetis, vix aliud tibi suppetet remedium eos sanandi, præter istud: svadendo, sæpius se per diem Deo commendent, ut possunt, & nisi quid obftet, crebriùs in hebdomade animù Confessione expient. (8) Duas has proprietates pharmacorum hætenus præscriptorum

necessè

necessè est habeant pœnitentiæ, quæ imponuntur impudicitia. Quòd si Pœniten-tes tui ijs assveti non sint, expedit eos admonere, ut persoluto eo, quod ipsis injunctum fuit, atq; ex obligatione præstandum, sponte quoque horum usum assumant; Remedia enim ista applicata juvant, sed non sanant, nisi continuata. Noverint, non nisi magnâ diligentia recuperari sanitatem. Quoadusque Leo non degustavit humanum sanguinem, facile mansvescit, at semel strage factâ, quis eum domabit? Quare si illi nolint his remedijs constanter uti, & cooperari, febris illos non ante vitæ finem deseret, quemadmodum cereus ardere nõ cessat, quamdiu superest alimentum. *Anima calida quasi ignis ardens, non extingvetur, donec aliquid glutiat. Eccli. 23. 22.* Confitebantur, atq; iterum iterumque redibunt; Verùm si apud Confessarium deposuerint pellem, non exuent venenum.

Denique præter id, quod superius de relapsis dictum fuit, non omittam hîc adnotare duo documenta, pro felici curationis istius successu. Primum est, explorare oportet prudenter ex Pœnitente tempus non solùm, quo non est confes-
sus,

sus, verùm etiam ex quo se cæpit his tradere immunditijs, & quàm frequenter fit solitus: secùs enim non formabis iudicium congruum malitiæ, quæ toties fuit lethalis, quot præcesserunt relapsus. Vide exemplum Christi, quando Adolescentem ènergumenum liberare voluit. Mox interrogavit. *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? Ab infantia,* respondit pater, indicando tempus: & quoniam hoc satis non est, addidit quoque frequentiam. *Et frequenter eum in ignem misit, ut eum perderet. Marc. 9. 20.* Non sic agunt ij, qui etiam nequiter modò hunc, modò illum adeunt Confessarium, itaq; obtinent, ut peccatum illorum non appareat integrum, uti est. Quemadmodum Romuli cadaver in quatuor divisam partes, facile abscondebatur sub togis diversorum Senatorum; ita facile est multis concubinijs & concubinarijs, pari astutiâ occultare corpus sui delicti in tot frustra dissectum, quot sunt Confessarij, quos mutant quandoque singulis mensibus. Alterum documentum est. Si in Pœnitente animadvertas seriam animi dispositionem non ampliùs peccandi, ortam ex temperato dolore, proderit eundem animare, atque

atque instruere aduersus aliqua pericula paulò post occursura; ut sic armatus, ea fortiùs possit superare. Exempli gratiâ. Quid si scœmina illa amandata à te, mittat litteras atque legationem? Quid si amicus tuus rursum te ad illas ædes invitet more suo, an te moveri permittes & trahi? E contrario si Pœnitens ita dispositus est, quantum vix satis est, laudabile non foret huiusmodi capere experimentum. Oportet potiùs tegere difficultatē, ac præferre opinionem, eum parem esse cuicumque tentationis insultui repellendo; satis ei sit propositum generale, quod concepit nunquam posthac offendendi Deum, nullâ factâ mentione huius vel illius speciei, à qua difficulter abstinet. Nam etsi particulare propositum melius est, sufficit tamen generale, (9.)

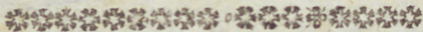
Nescio, an his documentis aliam quoque subnectere debeam admonitionem. Sit itaque. Sed avertat Deus, ut unquam illâ indigeas. Nulla non in adamante notari solet macula, ea tamen maximè, quæ ipsi ex terrestri colore adhæret. Pariratione quilibet Sacerdotē dedecet nævus, omnium verò horribilissimè defædat impudicitia. Quòd si casu quodam hâc infernali pice denigratus, temetipsū
in pro-

in propria causa præsumeres constituere
 judicem, in qua te reum agnoscis, quan-
 ta hæc foret abominatio! Loquamur a-
 pertiùs: videor enim mihi non satis ca-
 lamo posse exprimere, quod scribere de-
 creveram. Si contingeret, te dæmonis
 fraude irretiri inhonestâ aliquâ consue-
 tudine; tu verò ad tegendum tuum tuæ-
 que amicæ probrum atque malitiam,
 velles eandem ore tuo absolvere, an
 non esset hoc abuti concessâ potestate,
 atque ex ipsa Confessione peccato facere
 clypeum, quæ deberet esse gladius ad
 transigendum? S. Petrus Damianus (10.)
 invalidam censet Confessionem à com-
 plice factam, quia Christus non dixit:
 vade, offende lepram tuam a teri lepro-
 so, sed: vade, offende illam Sacerdoti,
 qui, utpote officio tuo fungens, non po-
 terat præsumi eâ infectus. *Vade, ostende
 te Sacerdoti. Matth. 8. 4.* Sed hîc non
 motor ampliùs; dico quod sentio. Ab-
 solutio invalida esse potest vel ex defectu
 Jurisdictionis in Sacerdote, vel dispositi-
 onis in Pœnitente. In illa ergo Diœcesi,
 ubi sancte prohibita est Absolutio com-
 plicis, extra dubium est, invalidam esse
 hujusmodi Absolutionem, ob Jurisdicti-
 onem, quâ caret Confessarius non ap-
 probatus

probatus, imò reprobatus respectu talis personæ. (11.) Ubi autem talis non viget prohibitio, affirmari nequit, eam absolutè & in quocunque casu esse invalidam, sed cum limitatione, (11.) quia plerumque contingit, ut nec Pœnitens afferat secum verum dolorem ad similem Confessionem, neque Sacerdos ad eundem excitare studeat, parùm sollicitus curare vulnera, quæ ipsemet suâ infligit manu, & pergit infligere. Quare extra casum fragilitatis, ubi vix lapsus, continuò pede retracto temet erigis, meo utere consilio, neque tantum aude tentare facinus. Quomodo tandem in quocunque demum eventu, certus esse poteris, ejusmodi personam, si implicita fortè sit alterius amore, non te celaturâ peccata commissa, ne Zelotypiæ ansam præbeat? quæ causa fuit, cur à Canonibus Orientales Sacerdotes prohiberentur excipere Confessiones suarum uxorum. Præterquam, quòd pars satisfactionis, quam Deo pro injurijs illatis pendimus, sit erubescencia, quam per manifestationem propter eum superamus. Unde experientia docet, hos ipsos Pœnitentes simili Absolutioni à complice impertitæ non posse acquiescere; sed quando eorū
reserant

referantur in agone oculi, diu à morte confopiti, securitatis gratiâ alteri Sacerdoti confiteantur sua peccata, malè expofita complici.

(1.) *Lib. 3. de Temperament. (2.) Less. l. 4. c. 4. dub. 13. n. 93. Tolet. l. 5. c. 13. n. 10. (3.) 2. Par. tit. 5. c. 4. (4) Rom. c. 1. (5.) Apud S. Anton. l. c. (6.) l. cit. (7.) Graff. de cas. reserv. l. 1. c. 12. n. 9. & 18. (8.) Tolet. l. c. num. 11. (9.) Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 3. Cajet. & Sa. V. Contr. (10.) Opusc. 7. c. 7. (11.) Bonac. de Sacram. disp. 5. q. 7. pu. 5. §. 5. n. 10. (12.) Bas. Pont. de Matr. l. 7. c. 38. n. 3.*

C A P U T XIII.

Quomodo subveniendum sit Scrupulosis. Ubi ex occasione agitur de ijs que spectant ad relaxationem Votorum.

Nescio an aliquando incideris in certum aliquod ægrorum genus mirabile: laborant morbo non alio, quàm immoderato sanitatis amore. Universa illorum vita nihil est, nisi fuga mortis, tanto studio, ut majore uti non possent, si genus

si genus humanum omne cum ipsis periclitaretur. Et foret etiam facilis eos curandi ratio, dummodo ipsis persuaderi posset, ut crederent, se esse sanos. Verum hoc ipsum tam difficile est, ut qui hoc vellet tentare, eorum protinus amissurus esset benevolentiam. Quam si quis tueri cupiat, necesse est, novas in medium afferre medicinas, novos ostendere medicos, ac permittere, ut pharmacis hactenus intentatis vitam non producant, sed sibi ipsis miserè abrum pant. Nunc in isto hominum genere expressos scrupulosos contemplare: hi sunt ægroti illi, quos tibi ultimo loco adduco, tuâ restitendos industriâ. Verumtamen quoniam infirmitas ista modo prorsus ab alijs diverso petit curari, necesse erit ad evitandum errandi periculum, primò observare naturam, originem, atque signa, ac demum progredi ad remediorum applicationem. Scrupulus nihil est aliud, quàm inani ratione nixa apprehensio, & hinc ortus timor, peccatum alicubi esse, ubi non est. (1) Et dicuntur scrupulosi omnes illi, qui habitualiter sunt subjecti in voluntate, & intellectu hujusmodi fortibus apprehensionibus. Sed animus mihi

non est hîc loqui de pessima quadam specie scrupulorum, qui cùm liberri-
mè peccent, postea tantùm solliciti sunt
de modo confitendi, ac ubi peccata sua
rite percensuerunt, satis fecisse se arbi-
trantur, nullâ prorsus habitâ ratione e-
mendationis: Pharisæorum more, qui
non verebantur occidere Prophetas,
modò ipsis splendida extruxissent se-
pulchra, His tamen aliqua possint ad-
hiberi remedia eorum, quæ inferius af-
feremus, non tamen omnia, quia mor-
bus iste originem trahit à duabus pro-
prietatibus contrarijs, paritque damna
conscientiæ liberæ, & scrupulosæ. (2.)
Supereft ergo de illo scrupulorum ge-
nere fermocinari, quod conjunctum
habet sanctum timorem Dei. Ut au-
tem ad originem deveniamus, videtur
ea ad tria revocari posse principia, Nem-
pe Deum, Dæmonem, & proprii corpo-
ris constitutionem. Primus Auctor,
quamvis admodum rarò, scrupulorum
est Deus, qui relinquendo subinde Ani-
mas in tenebris, facit, ut illum ament,
quin advertant; imò potius suspicen-
tur, à se Deum offendi. Unde in hoc
statu constitutis evenit illud, quod Lu-
næ, quæ eò vicinior est Soli, quò mi-
nus

nus in se habet luminis. Verum huiusmodi scrupuli communiter non solent esse diuturni, Dominus enim Deus non dat in eternum fluctuationem Iusto. *Psal. 54. 23.* Elapso tempore, quod Divina Providentia definivit ad probationem animæ, vel purgationem, eos non minor consequitur solationum copia: veluti vapores, per diem Solis radijs in sublime attracti, paulò post resolvuntur in rorem. Alter scrupulorum Auctor frequentius est Diabolus: is potestate, quâ valet in nostram Phantasiâ, hanc varijs atque atris perturbat imaginibus, atque terrefacit, nihil curando, an metus excitatus nitatur fundamento, vel non, dummodo finem suum obtineat, qui est, inquietare: ad eum ferè modum, quo urbium obsessores sæpissimè classicum canere solent, seque in mænia insultum facturos simulant, ut sic propugnatores suspensos, atque assiduis vigilijs exhaustos, impares resistendo efficiant, cum res seriò agenda est. Tertius denique scrupulorum Auctor est persæpe quisque sibi ipsi, ex propria corporis habitudine, quâ vel inclinatur magis ad obstinationem, timorem, vel tristitiam, uti

quævis in particulari complexio prior est, atque habilior ad unam præ altera affectionem, sicut Abies magis ad cariam, quàm Cedrus.

Expositâ morbi hujus origine, pergamus nunc ad Indicia. Quemadmodum non omnis sitis est hydropisis, ita nequilibet metus habendus est pro scrupulo, sed ille duntaxat, qui non acquiescit rationi, uti ea sitis infirmitatis index est, quæ moderato potu sedari nequit. En tibi proinde signa clariora, unde agnoscas scrupulosos. (3.) In nulla acquiescere ratione, ac tum operari cum perturbatione; sequi extraordinarias observationes; mutare identidem sub ipsa actione judicium, modò approbando ut licitum, modò ut illicitum reprobando; dubitare in quacunque re, quæ habetur sub manibus, veluti ad quemvis passum præ oculis staret præcipitium; denique fugere etiam quando ignoratur causa fugæ, veluti Ægyptij in famosis illis tenebris timebant, & cum ratione, & sine illa, bellè Sipientis clamore metum hunc describente, non sola *mugientium valida bestiarum vox*, sed etiam *resonans de altissimis montibus Echo*, deficientes faciebant illos præ timore.

cap. 17. 18. Ex his alijsque similibus
indicijs agnoscitur morbus iste, cujus
breviter accipe remedia, quæ sunt Ora-
tio & obedientia.

Oratio, ut vidimus, necessaria est o-
mnibus, quàm maximè autem huic
morbo, ne fortè inter tot fluctuantis
spiritus procellas in scopulum aliquem
improvisæ desperationis impingatur.
Cùm enim in quavis navigatione ne-
cesse sit stellas respicere, eo præcipuè
opus habet tempestuosa. Verùm quia
paucas est invenire animas tam con-
stantes, ut inter has animi turbas pos-
sint cum Moyse inter montis Sinai fre-
mitus prolixas nectere orationes, expe-
dit prolixitatē suppleri frequentiâ. Qua-
propter utilissima erit industria, docere
illos, quâ ratione per diem quosdam
devotos affectus repetant, qui mixtis
humilibus precibus, cum fiducia va-
leant suo tempore divinam implorare
opem, & spem eam consequendi anima-
re. Est hæc medicina ex præstantissi-
mis corroborans, quæ spiritui pusilla-
nimi potest svaderi. Suppeditabo hîc
ejusmodi breves duodecim precatiun-
culas, desumptas ex Psalmis, quæ com-
prehendunt totidem distincta motiva,

securam erga Deum fiduciam excitantia. Tuum erit, Pœnitenti suggerere necessitatem, quam peculiariter habet eos usurpandi sæpiùs, itaque consilium sequatur ejus qui dicit; *Fili in infirmitate tua ne despicias te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. Eccl. 38. 9.* Primum motivum sumitur ex dominio, quod Deus habet in nos, quo obligatur gerere curam sibi subjecti. *Tuus sum ego, salvum me fac. Psal. 118, 94.* II. Ex facilitate, quâ potest nobis unico obtutu subvenire. *Ostende faciem tuam, & salvi erimus. Psal 79.4.* III. Ex summa illius Bonitate, cui magis naturale est benefacere, quàm Soli fulgere. *Secundùm misericordiam tuam memento mei Tu, propter bonitatem tuam Domine. Ps. 24. 7.* IV. Ex illius fidelitate, quæ ipsum cogit servare promissiones toties iteratas, ferendi auxiliij. *Fiat misericordia tua, ut consoletur me secundùm eloquium tuum, servo tuo. Psal. 118. 76.* V. Ex benignitate, quam demonstravit innumeris, qui eum invocârunt. *Latifica animam servi tui, quoniam tu Domine suaviter & mitis (suavis cum justis, mitis cum peccatoribus) & multa misericordia omnibus invocantibus te. Psal. 85. 3.* VI. Ex
beni-

benignitate, quam ostendit nobismet-
ipsis, quando in alijs necessitatibus ad
eum confugimus. *Ego clamavi, quoniam
exaudisti me Deus: inclina aurem tuam
mibi, & exaudi verba mea: mirifica mi-
sericordias tuas, qui salvos facis speran-
tes in te. Psal. 16. 6. VII. Ex gloria,
quam ei parit submissam auxilium.
Propter gloriam Nominis tui Domine, li-
bera nos, & propitius esto peccatis nostris,
propter Nomen tuum. Ps. 78. 9. VIII. Ex
nostra propria miseria, quæ quanto ma-
jor, tanto magis commovet viscera illi-
us infinitæ misericordiæ. *Inclina aurem
tuam ad precem meam, quia repleta est
malis anima mea, & vita mea inferno
appropinquavit. Psal. 83. 3. IX. Ex ma-
gna, ipsique perspecta violentia hosti-
um nostrorum, quæ tanto etiam fortiùs
eum trahit ad nobis succurrendum. Do-
mine, quando respicies? Restitue animam
meam à malignitate eorum, à leonibus u-
nicam meam. Psal. 34. 17. X. Ex suffi-
cientia omnium aliorum auxiliorum,
quæ aliunde possum sperare. *Deus meus
es tu, ne discesseris à me, quoniam tribu-
latio proxima est, quoniam non est, qui
adjuvet. Psal. 21. 11. XI. Ex meritis
JESU Christi Redemptoris nostri, pro-***

pter quem nos singulariter debet exaudire. *Protektor noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui. Psal. 83. 10. XII.* Ex ipsomet recurso ad Deum, qui eum obligat veluti magnum Dominum ad annuendum postulatis, ne fiducia in ipsum collocata frustretur, & irrita sit. *Miserere mei Deus, miserere mei, quoniam in te confiait anima mea, & in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Psal. 56. 1.* Si Pœnitens tuus inquietatus has sibi precandi formulas reddiderit familiares, experietur sanè, quantam animi impetraturus sit tranquillitatem; quippe Dominus, quasi obdormiscens, permittit sæpenumero horribilem tempestatem, non aliam ob causam, quàm ut eum excitemus ad componendos fluctus.

Obedientia deinde huic ægritudini adeò singulare est remedium, ut, qui cuperet absque ea curare scrupulosum, is videretur navem velle subducere in portum sine gubernaculo. Ad obtinendam hanc obedientiam utere eâ arte, quâ Principes in extirpandis prædonibus, qui quosdam illorum stipendijs conducunt ad tollendos è medio socios. Similiter serviant tibi scrupuli
 contra

contra scrupulos. (4.) Et expone ægro tuo, quantam teneatur reddere Deo rationem inobedientiæ erga Patrem suum spirituales, unâque damnus, quod ipsemet sibi consciscit, dum pugnat cum hostibus imaginarijs, neque sibi cavet à veris, quasi rem præclaram existimaret, imitari Domitianum, qui tempus impendebat configendis arcu aureo muscis, dum interim Parthi ab Imperio integras avellerent provincias. Quòd si his rationibus scrupulosum ita permoveris, ut statuatur constanter obedire, rem habes confectam. Impera ipsi æternum silentium de præteritis Confessionibus, præsertim quando mediocre adhibuit studium sæpius, ut se in tuto constitueret. (5.) Assvescat contemnere scrupulos, & contra illos operari, (6.) etiam quando mens ab his atris offuscatur apprehensionibus, veluti Sol non deflectit ab assveta semita, tamen si eclipsatus. Instrue illum, & commone, non ipsi tantam incumbere obligationem, quantam habent, qui sunt conscientie pacatæ atq; serenæ, ideòq; ei sufficere brevius examen pro Confessione, quàm si non esset scrupulosus; præsertim circa cogitationes, de quibus etiã

aliquando illum prohibere potes, ne se accuset, (ubi iudicabis te certum de sinceritate informationis) sed solummodo accuset se de his, quæ proruperunt in actum externum, sive lingvæ, sive operis. Hinc etsi per talem obedientiam remaneret culpa aliqua, quæ, si esset cognita, in Confessione esset exprimenda, nulla tamen illius habenda est sollicitudo, quia non tenetur procurare tanto cum incommodo suo integritatem materiale: quæ ratio valet, cur quoque possis obligare, ne confiteatur ordinariè ullum peccatum dubium, sed ea duntaxat, quæ juramento posset asseverare. (7.) Et in præscribendis his regulis magnâ procedendum est libertate, nullo ambiguitatis aut hæsitationis edito signo. Neque enim idoneus huic curæ chirurgus est, cujus vel modicè tremit manus. Juvat proinde easdem tradere manu tuâ scriptas, tum ut sic tantò magis ostendas te liberum, ac sincerum, tum ut prospicias necessitati futuræ. Scire enim oportet, tales successu temporis in eam prolabi animi confusionem, ut dubitent de eo, quod sibi præscriptum esse, certò nòrunt. Tunc relectâ eâ chartâ, quâ secum retinent,

nent, omnem deponunt dubitationem: cum minus timoris relinquat id, quod cernitur oculis, quàm quod auditur.

Denique tametsi non consultum sit ordinariè, scrupuloso aperire rationes illius, quod ei præcipitur, nihilominus capaciiori proderit eas exponere, ad convincendum (si fieri potest) intellectû, qui postremus omnium in his afflictis se solet subjicere: idque præstabis manifestando etiam probabilitatem aliquarum sententiarum laxiorum, quæ uti sequendæ non sunt ante opus, tanquã regulæ, ita rectè eas amplecti licet posito opere, pro quiete. Exempli gratiã. Si Pœnitens se ultra modum affligeret propterea, quòd timeat, se non satisfecisse attentioni requisitæ ad recitationem Divini Officij, potes ei declarare, hujusmodi attentionem iudicio aliquorum gravium Doctorem (S.) non requiri, tanquã necessariam, ad implendã substantiam talis præcepti, sed ex convenientia. Itaq; alia similia poteris suggerere documenta, dummodo, uti dictum fuit superius, certò tibi constet, quòd ijs solùm ad tranquillandam conscientiam sit usus, non autem pro regula operandi. Præter ista, ne per-

mittas hoc malo vexatis, ut nova emittant Vota: nam quantumvis ea sint aureæ catenæ ad colligandam animam cum Deo, impedimento tamen sunt conscientiæ ambulanti pedibus ligatis. Imò, si comperias quempiam ea fecisse, commuta, vel dispensa cum illo secundùm potestatem, quam tenes. Dixi, commuta, vel dispensa; quia existimo, te non ignorare, quomodo in hoc negotio sit procedendum. Verùm quia sat multi inveniuntur Confessarij, vel minùs docti, minùsve discreti, qui hac in materia vehementer hallucinantur, nollem te ijsdem involvi erroribus: ac propterea cum tua venia non nihil divertã, paucula de hoc memoraturus: Nam laudabile etiam est, à via discedere, ad succurrendum periclitanti.

Ut itaq; rectiùs omnia intelligantur, supponatur hoc principium: quòd tempore Jubilæi non concedatur facultas dispensandi in Votis, sed solùm ea commutandi; hoc est, substituendi cum pari obligatione materiæ Votopromissæ, aliam æquè bonam. Porrò æqualitas ista à Confessario metienda est duobus modis: moraliter, & respectivè. Moraliter, nam si in omni rigore procederet,

ret, negotium esset plurimis expositum scrupulis: (9.) proinde si dubitas, an materia sit æqualis, poteris tamen in eam commutare Votum; quia hoc ipsū dubium, signum est exiguæ disparitatis, & per consequens moralis æqualitatis. (10.) Respectivè deinde metienda est bonitas materiæ substitutæ in ejusmodi commutationibus, quia considerandus est profectus Pœnitentis. (11.) Atque hinc, quamvis Jejunium ex se magis sit meritorium, quàm eleemosyna, poterit nihilominus illud in hanc commutari, quotiescunque actus misericordiæ est magis consentaneus bono spirituali voventis, & ideo etiam Deo gratior in præsentibus circumstantijs.

His jam præmissis, applicemus doctrinam nostram sequenti & obvio casui. Quidam juvenis vulneratus lethalliter à rivali suæ amicæ, duplex emit tit votum, si vitam servet: unum, peregrinationis Lauretanæ suscipiendæ; alterum, nunquam tangendi sæminam alienam. Obtinet vitæ gratiam, sed, cum plerumque fieri soleat, ut quò majus est beneficium, eò minùs agnoscatur; ita etiam ipse inducere se non potuit (ob levissimas causas) ad implendum, quod

promiserat. Promulgatur Jubilæum: Adest Confessarius decidendæ huic liti, quam moverunt pigritia & voluptas, atque svavissimis verbis demum pronuntiat benignam hanc sententiam. Procura quinque fieri Missæ Sacrificia pro singulis votis. Non dico, in hac commutatione posse habere locum Sacerdotis avaritiam, uti foret, si seipsum offerret ad dicenda talia Sacra, accepto stipendio: Non dico istud, quamvis in veritate avaritia sit adeò impudens, ut ipsa quoque Sacramenta non vereatur subicere torculari, ad sordidum inde lucrum exprimendum. Sed illud pronuntio, non ritè hæc vota esse permūtata, quia materia substituta multò inferior est illâ, quæ fuit promissa. Quapropter, quod attinet ad peregrinationem, ut benè procedatur, primò debet observari ipsa causa commutandi illud in aliud opus; sed supponamus illam adesse, quandoquidem, cùm agitur non de tollenda obligatione, sed de permūtanda, sufficit levis ratio; (12.) Oportet hîc etiam considerare finem, qui movit Juvenem ad vovendam peregrinationem Lauretanam: an solummodo provenerit ex desiderio sanitatis, vel
 etiam

etiam ex affectu singulari, Deiparæ exhibendi hoc genus obsequij; quia finis nobilitas redundat in materiam voti, (13.) facitque, ut, quemadmodum merx aliqua ob majorem æstimationē, majus quoque exigat pretium. Denique habenda est ratio oneris, quod in se Juvenis ultrò suscepit vovens, sese subjiciendo & viæ incommodis, & impensis viatici, & fortè etiam dispendio lucri, quod interim domi labore suo poterat comparare. (14.) Nunc igitur si hæ circumstantiæ æquâ lance ponderentur, quis dicat, Pœnitentem hunc absolutū æquale bonum substituisse lectis quinque Sacris? In his votis tam gravibus, difficile est invenire æqualitatem, nisi in frequente usu Sacramentorum, (15.) qui augendo gratiam, extirpando vitia, inferendo virtutes, æquare potest bonitatem aliorum sanctorum operum. Et quando talis frequentia obtineri nequit, præstabit Pœnitentem remittere ad eum, qui non solum habet potestatem commutandi, sed etiam dispensandi, cujusmodi sunt Confessarij Ordinum mendicantium, & quiscunque alius Regularis participans illorum privilegia: quamvis etiam isti, ut ritè agerent, non deberent
sine

sine gravi causa dispensare absolute, sed dispensationi admiscere commutationem: sicut mos est cum debitoribus egenis, quibus nec integra summa benignè condonatur, neque omnis cum rigore exigitur. (16.) Veniendo jam ad alterum votum, non tangendi sæminā præter suam: attendendum est, an per novum hoc vinculum Juvenis aliquo modo retrahatur à peccato. (17.) Si ipse penitus non retrahatur, non est multum laborandum circa commutationem. Quia ex una parte Juveni æquè vetita manet fornicatio per legem; & ex altera eidem subtrahitur materia, culpam sacrilegis transgressionibus multiplicandi. Homini desperato, ac sibi ipsi necem inferre molienti, si nequit è manibus eripi gladius, est certè aliquod emolumentum, hebetare ferrum, ut, licèt vulnus sequatur lethiferum, saltem non sit tam profundum. Quòd si è contrario nova hæc obligatio Juvenem ab inhonesta familiaritate omnino abstrahat, vel saltem frequentiam nonnihili inhibeat, potèstne inveniri Confessarius tam liber, qui facta commutatione illud medicum præsidium amoveat, quod sustinet animam jam jam in præcipitium ru-

um ruentem? an vinculum dicendum erit, quod simile illi est, quo phrenetico ligantur manus, ne poculum veneno infectum liberiùs admoveat labris? Atque hæc sunt attentè discutienda, ante voti alicujus commutationē, bene inspiciendo nodum, priusquam illum solvere aggrediaris; neque imitando quosdam, qui sine examine cæci irruunt ad determinandum tanti momenti negotium, acsi idem esset, ligari, & solvi. *Quantum debes Domino meo? Centum coros tritici. Sede citò, & scribe octoginta. Luc. 16. 6.* dicebat servus ille infidelis cuidā debitori sui heri, remittendo debiti partem, qui solùm habebat facultatem exigendi, non condonandi: sed quo successu? veniet Dominus, & postquam puniverit servi fraudem, repetet (uti initio) à debitore integram summam. Ajo, liberalitatem ita insipienter usurpatam damnosam esse conscientiaë Confessarij, nihilque prodesse Pœnitenti. Confessarius, quia utitur potestate, quâ caret, (18.) non potest eximi à gravi culpa, & ipsum Pœnitentem non ritè solutum à voto, oportet vel primam suam promissionem implere, aut inquirere aliquem, à quo illa legitimo modo commutetur. (19.) Sed

Sed ut revertamur ad institutum nostrum, specialiter de scrupulosis, à quo brevi hâc, licet non inutili digressione defleximus. Si quem inveneris voto obstrictum, durius hoc jugum portare, releva illud, mutando in alia pietatis opera, sed ipsi usitata, uti sunt elemosynæ & orationes; vel demum, quod erit melius, postula à tuo Prælato facultatem, eum omninò liberandi: rationabile enim est, semper complanare viam, quantum fieri potest, ei, qui (tamen sine ratione) ad singulos passus offendit, aut timet identidem, ne impingat.

Finio nunc libellum meum, illud revocando in memoriam, quod erat propositum meum, demonstrare videlicet praxin, administrandi Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu. Idcirco ea duntaxat tibi præbui documenta quæ huic serviunt fini, præsupponendo in te notitiam cæterorum magis universalium. Oro te, & ex corde flagito, ne succenses eorum brevitati, neque terreri te finas copiâ. Parùm sanè peritus videretur Navarchus, qui in tabula nautica superfluas crederet esse diversas lineas, quas intuetur, vel etiam perturbaretur.

Utus

Utut minutæ sint, nulla tamen earum est, quæ ut duceretur, non priùs longo studio atque observatione stetit siderû, ac multâ experienciâ percurrento maria, observatis promontorijs, syrtribus, scopulis, & sinibus, & mille alijs periculis, quæ sub aquis delitescunt. Et si multæ sint, non tamen omnes usum habent in omni navigatione, neque omnes simul, sed modò hæc, modò illa, Pari modo te monitum velim. Si documenta brevis hujus Instructionis tibi aliquando videantur minuta, ob tot particularitates, ad quas descendunt, noveris, id, quod unâ simplice restringitur lineâ, multò à claris Doctoribus elaboratum fuisse studio & labore, qui hanc tractârunt materiam, haustâ simul experienciâ, conversâdo cum hominibus omni vitiorum genere involutis. Et si nimia tibi videantur, cogita, non tibi opus esse omnibus pro conscientijs singulorum, neque etiam uno usurpanda esse tempore cuncta, sed successivè. Unde multitudo illa remediorum, quæ hoc loco collecta te quasi perterrefacit, reducâta in praxin, & ordine distributa, evadet non solùm utilis, sed & usualis, adeò, ut semper tibi faciat finem facilio-
rem,

orem, quem præfixum habes ut bonus Confessarius, qui est, Animas è naufragio, quo fuerunt involutæ, eripere, & (quod nulli ex peritissimis Navarchis concessum fuit) eas præservare ab illo, quod jam jam essent incursturæ; donec superatis tot atrocibus periculis, quibus subjecta est mortalis vitæ navigatio, omnes demum salvæ, æternæ felicitatis portum attingant.

- (1.) *Laym. l. 1. tr. 1. c. 6. n. 1.* (2.) *Sanch. in Decal. l. c. 10. n. 86. Vasq. l. 2. q. 19. ar. 6. disp. 67.* (3.) *Laym. l. c.* (4.) *Sanch. l. c. n. 83. Valent. 1. 2. disp. 2. q. 14. p. 4.* (5.) *Sanch. l. c. n. 85. Cajet. in Sum. V. scrup. med. Sa. V. Dubium. Castrop. to. 1. disp. 4. pu. 2. n. 4.* (6.) *Sylvest. V. scrup. Laym. l. c. n. 2. Sanch. l. c. n. 81. Castrop. l. c. p. 1. n. 2. Nav. Man c. 27. n. 283. Cajet. l. c.* (7.) *Vasq. l. 2. q. 17. art. 6. disp. 67. c. 2. in fine. Sanch. l. c. n. 82. Sa. l. c. Castrop. p. 2. n. 4.* (8.) *Med. C. de Orat. q. 15. c. 16. Sylv. V. Hora n. 14.* (9.) *Sanch. l. 4. c. 50. n. 6. Azor. t. 1. l. 11. c. 18. q. 13. Laym. l. 4. tr. s. c. 8. n. 24.* (10.) *Azor. l. c. q. 6. Suar. de Relig. to. 2. de voto. l. 6. c. 12. num. 6. Sanch. l. c. n. 7.* (11.) *Sanch. l. c. c. 56. n. 6. Suar. l. c. c. 18. n. 8. Less. l. 2. de Just. c. 4. dub. 16. n. 101.* (12.) *Laym. l. 4. tr. 4.*
- c. 3.

c. 8. n. 23. Sanch. l. c. c. 50. n. 22. Less. l. c. n. 110. (13.) Sanch. l. c. c. 56. n. 9. (14.) Caj. V. Votum. Azor. l. c. q. 13. Suar. l. c. n. 19. 20. (15.) Sanch. l. c. c. 56. n. 8. (16.) Sot. de Just. l. 7. q. 4. art. 3. Suar. l. c. c. 17. n. 18. 19. Less. l. c. dub. 17. n. 120. (17.) Sanch. l. c. n. 3. (18.) Sanch. l. c. c. 50. n. 8. Suar. l. c. c. 19. n. 14. Castrop. de voto disp. 2. pu. 17. n. 6. (19.) Suar. l. c. c. 19. n. 14. Castrop. de voto. disp. 2. p. 17. n. 2. Secundo. Azor. l. c. c. 18. q. 12.

Index Capitulorum.

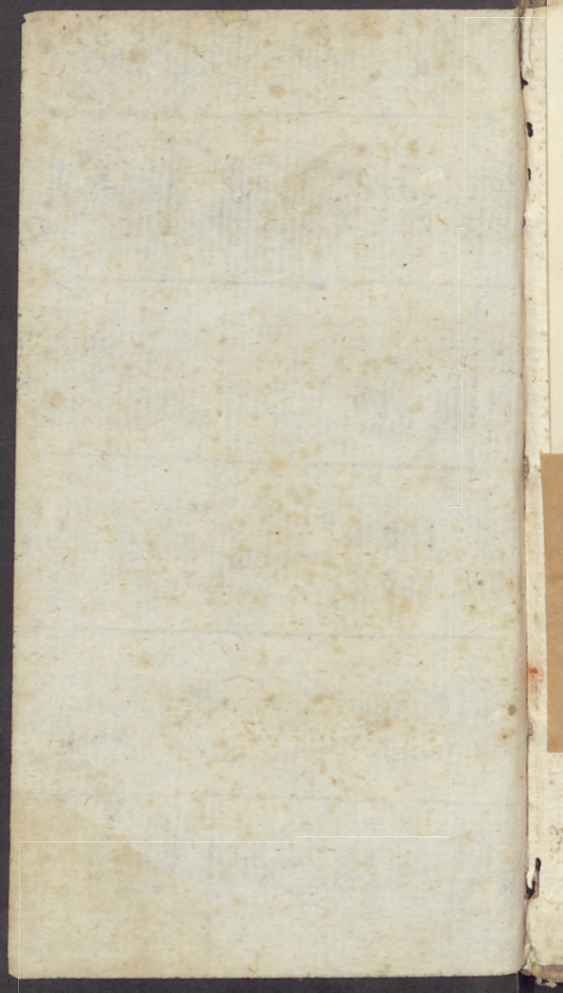
<i>Introductio ad intelligendum ea, quae in hoc Opusculo tractantur.</i>	Pag. 1.
<i>Caput I. Quod Confessarius sit Iudex, & de scientia, quae est ipsi necessaria ad rectè judicandum.</i>	6.
<i>Caput II. De modo interrogandi Penitentes, à Confessario observando.</i>	16.
<i>Caput III. Quomodo imponenda sint Penitentiae.</i>	31.
<i>Caput IV. Quid observandum sit Confessario tã in impertienda Absolutione, quàm in eadem neganda.</i>	40.

- Caput V. De specialibus difficultatibus,
 que occurrunt circa eos, qui versantur
 in proxima occasione peccandi. 48.
- Caput VI. Quod Confessarius gerat Offi-
 cium Medici, & de dotibus ad bene illo
 fungendum requisitis. 69.
- Caput VII. Quomodo Confessarius curare
 debeat ignorantiam. 84.
- Caput VIII. Quomodo procedendum sit
 Confessario in curanda cordis duritia.
 101.
- Caput IX. Quomodo se gerere debeat Con-
 fessarius erga Blasphemos. 124.
- Caput X. Quid agendum Confessario cum
 ijs, qui tenentur facere restitutionem.
 137.
- Caput XI. Quomodo à Confessario dirigenda
 sint ijs, qui implicati sunt odio, & i-
 nimicitijs. 153.
- Caput XII. Quâ ratione iuvandi sint ijs,
 qui Luxuria vitio sunt infecti. 169.
- Caput XIII. Quomodo subveniendum sit
 scrupulosis. Ubi ex occasione agitur de
 ijs, que spectant ad relaxationem voto-
 rum. 192.

F I N I S.

DEBECENI EGYPETI KONTYTA
 Lelt. 13288-1958

r,
ur
8.
fi-
No
o.
re
4-
t
a.
.
-
.
z
a.
.
-
.
.
t
e
-
.

703695.a

703695

703695

